

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Інститут (факультет) Навчально-науковий інститут Економіки і управління
Кафедра економіки і права

«До захисту в ЕК»
Директор інституту (декан факультету)
Олег Шеремет
(ім'я та прізвище)
(підпис)

« ___ » _____ 2022 р.

«До захисту допущено»
Завідувач кафедри
Анатолій Заїнчоський
(ім'я та прізвище)
(підпис)

« ___ » _____ 2022 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВРА
зі спеціальності 051 «Економіка»
(код та назва спеціальності)
освітньо-професійної програми «Економіка підприємства»
на тему: Діагностика і шляхи запобігання банкрутству підприємства.

Виконав: здобувач 4 курсу, групи 1
Войтко Даніель Ігорович
(прізвище, ім'я, по батькові повністю) (підпис)

Керівник Відоменко Оксана Іванівна
(прізвище, ім'я та по батькові повністю) (підпис)

Консультанти _____
(ім'я та прізвище) (підпис)

_____ (ім'я та прізвище) (підпис)

_____ (ім'я та прізвище) (підпис)

Рецензент _____
(ім'я та прізвище) (підпис)

Я як здобувач(ка) Національного університету харчових технологій розумію і підтримую політику університету з академічної доброчесності. Я не надавав(-ла) і не одержував(-ла) недозволеної допомоги під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Здобувач _____
(підпис)

Київ – 2022 р.

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
Інститут Навчально-науковий інститут Економіки і управління
Кафедра Економіки і права
Освітній ступінь Бакалавр
Спеціальність 051 «Економіка»
(шифр і назва)
Освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»
(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри економіки і права
Зайчковський А. О.
«31» січня 2022 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Войтко Даніелю Ігоровичу
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Діагностика і шляхи запобігання банкрутству підприємства

керівник роботи Відоменко Оксана Іванівна, кандидат економічних наук, доцент
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від «31» січня 2022 року № 80-КС

2. Строк подання здобувачем роботи 01.06.2022 р.

3. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативні акти України, монографії, посібники, підручники, наукові статті відповідно до обраної теми, фінансова та статистична звітність за 2018-2020 роки ПП «Сіمول, мережа Інтернет.

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1. Вступ. Розділ 1. Теоретико-методичні засади діагностики та запобігання банкрутства підприємства. Розділ 2. Аналіз виробничо-господарської діяльності, діагностика ймовірності банкрутства ПП «Сіمول». Розділ 3. Шляхи та напрями запобігання банкрутству на ПП «Сіمول». Висновки. Список використаних джерел. Додатки.

5. Перелік графічного матеріалу

Для відображення результатів дослідження кваліфікаційної роботи сформовано і подовано таблиці і рисунки. Частина основних з них предсталено у вигляді презентації – ілюстраційного матеріалу доповіді під час захисту перед Екзаменаційною комісією.

АНОТАЦІЯ

Войтко Д.І. Діагностика і шляхи запобігання банкрутству підприємства. Київ. НУХТ 2022.

В кваліфікаційній роботі досліджено теоретико-методичні засади діагностики та запобігання банкрутства підприємства, а саме: сутність та класифікацію банкрутства, причини або ризик фактори виникнення банкрутства, методичні підходи до діагностик банкрутства підприємства.

Проаналізовано виробничо-господарську діяльність, проведено діагностику ймовірності банкрутства ПП «СімоЛ», розглянуто його історію та асортимент, розглянуто основні техніко-економічних показників ПП «СімоЛ», проаналізовано активи підприємства та ефективності їх використання, трудові ресурси підприємства, фінансові результати та витрати підприємства, оцінено фінансовий стан досліджуваного підприємства.

Запропоновано напрями системи розробки антикризових заходів з метою запобігання банкрутства; розроблено заходи щодо підвищення ефективності діяльності підприємства в період кризового стану та обґрунтовано вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності підприємства.

Кваліфікаційна робота викладена на 105 сторінках комп'ютерного тексту. Складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Ключові слова: банкрутство, кризові явища, господарська діяльність, фінансова криза, діагностика, рентабельність, прибуток.

ANNOTATION

Voitko DI Diagnosis and ways to prevent bankruptcy. Kyiv. NUHT 2022.

In the qualification work the theoretical and methodical bases of diagnostics and prevention of bankruptcy of the enterprise are investigated, namely: essence and classification of bankruptcy, the reasons or risk factors of occurrence of bankruptcy, methodical approaches to diagnostics of bankruptcy of the enterprise.

The production and economic activity is analyzed, the probability of bankruptcy of PE «Simol» is diagnosed, its history and range are considered, the main technical and economic indicators of PE «Simol» are considered, the assets of the enterprise and their efficiency, labor resources, financial results and expenses are analyzed. the financial condition of the researched enterprise is estimated.

The directions of the system of development of anti-crisis measures for the purpose of prevention of bankruptcy are offered; measures have been developed to increase the efficiency of the enterprise during the crisis and the impact of the proposed measure on the main indicators of the enterprise is substantiated.

The qualification work is presented on 105 pages of computer text. It consists of an introduction, three sections, conclusions, a list of sources and appendices.

Key words: bankruptcy, crisis phenomena, economic activity, financial crisis, diagnostics, profitability, profit.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТИКИ ТА ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1. Сутність та класифікація банкрутства підприємства.....	5
1.2. Причини або ризик-фактори виникнення банкрутства.....	12
1.3. Методичні підходи до діагностики банкрутства підприємства	17
Висновок до розділу I	27
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ДІАГНОСТИКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПП «СІМОЛ» ..	29
2.1. Загальна характеристика ПП «СімоЛ»	29
2.2. Аналіз господарської діяльності ПП «СімоЛ»	34
2.3. Оцінка фінансового стану підприємства	57
2.4. Діагностика ймовірності банкрутства підприємства	63
Висновки до розділу 2	78
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ТА НАПРЯМИ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ НА ПП «СІМОЛ»	81
3.1. Напрями системи розробки антикризових заходів з метою запобігання банкрутства підприємства.....	81
3.2. Часткове переоснащення цеху для виробництва дитячих сирків	86
3.3. Вплив запропонованого заходу на основні показники діяльності підприємства.....	98
Висновки до розділу 3	102
ВИСНОВКИ	103
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	106
ДОДАТКИ.....	114

ВСТУП

Актуальність теми. Кризові явища в економіці посилюються соціально-політичними проблемами, що зумовлюється тиском на підприємства у можливості забезпечити стабільність доходів та підтримувати необхідний рівень платоспроможності. В умовах різкого сповільнення економічної активності в економіці, зумовленого негативними наслідками карантинних обмежень внаслідок пандемії та введення воєнного стану по всій території України виникає необхідність дослідження процедур та стадій протидії банкрутству, перспектив та пріоритетів діяльності підприємств. Тому проблема банкрутства є актуальною для підприємств України незалежно від їх організаційно-правових форм та форм власності. Вона має загальнодержавну та соціальну вагомість, тому що життєвий рівень населення України, його соціальна рівновага та стабільність зумовлюється стійким фінансовим станом підприємств. У той же час, банкрутство суб'єктів господарювання, навпаки, зумовлює безробіття, низький рівень життя та соціальну напругу у суспільстві, конфлікти між роботодавцями та найманими працівниками.

Питання дослідження банкрутства знаходить своє відображення у працях відомих вітчизняних та іноземних науковців: Альтман Е., Бачкір І., Бівер У., Великий Ю., Зьома О., Лис Р., Павловський С., Паньків А., Рудика В., Салига К., Спрінгейт Г., Терещенко О., Череп А., Янковець Т. та інші. У той же час немає єдиної думки щодо сутності банкрутства та окремі питання щодо визначення причин банкрутства, його наслідків та заходів запобігання залишаються не повною мірою дослідженими в розрізі сучасних умов господарювання та швидкозмінного зовнішнього середовища.

Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є дослідження діагностики і шляхів запобігання банкрутству підприємства.

Виходячи з мети роботи поставлені наступні **завдання** :

- дослідити теоретичні засади банкрутства підприємства;
- проаналізувати господарську діяльність підприємства;

- визначити ймовірність настання банкрутства на підприємстві;
- розробити шляхи та напрями запобігання банкрутству на підприємстві.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних питань діагностики та запобігання банкрутству підприємства на підприємстві задля забезпечення його ефективної діяльності.

Об'єкт дослідження – господарська діяльність підприємства молочної промисловості ПП «СімоЛ».

Методи дослідження. Для досягнення поставленої в роботі мети було використано такі методи дослідження: теоретичного узагальнення та порівняння – для порівняння методів виявлення ймовірності банкрутства; статистичного аналізу – для проведення аналізу даних і дослідження особливостей механізму управління підприємства в економічній кризі; діагностичного – для обґрунтування основних шляхів настання банкрутства на підприємстві та підвищення ефективності його протидії.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці, періодичні видання, монографічні видання, глобально мережа Internet, нормативні документи та дані бухгалтерської звітності діяльності досліджуваного підприємства за 2019 та 2020 роки, а саме: форма №1 «Баланс»; форма №2 «Звіт про фінансові результати».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку літератури та додатків. Робота викладена на 105 сторінках комп'ютерного тексту, містить 43 таблиці, 14 рисунків. Список використаної літератури налічує 77 джерел. В додатках представлена фінансова звітність підприємства.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДІАГНОСТИКИ ТА ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВА ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та класифікація банкрутства підприємства

У сучасних ринкових умовах господарювання України з таким явищем, як «банкрутство», може зіткнутися кожне підприємство. Прямим шляхом до банкрутства є нестійкий фінансовий стан підприємств і неплатоспроможність, а наявні економічні проблеми державного рівня тільки посилюють ці складності. Можна стверджувати, що здебільшого у банкрутстві винні некомпетентні менеджери, адже у багатьох із них просто відсутні досвід і знання антикризового управління, тому основним джерелом забезпечення успіху в послабленні і вільному подоланні кризи стає не багатство природних ресурсів, не дешева робоча сила і навіть не фінанси, а сукупність знань, їх конкурентне використання й наукові інновації, якими володіє підприємство, – інтелектуальний капітал.

Підприємство, індивідуальний підприємець або фізична особа, які зазнають збитків при здійсненні економічної діяльності, повідомляють про банкрутство. Під цим поняттям мають на увазі документально підтверджену неспроможність суб'єкта оплачувати свої боргові зобов'язання і здійснювати фінансування поточної діяльності.

Поняття, види і причини банкрутства - важливі категорії економічної системи. Види, як і причини банкрутства, можуть бути різними. Їх класифікують, виходячи з факторів, які викликали неспроможність, приналежності боржника до тієї чи іншої категорії, а також мотивів, які спонукали відповідальну особу оголосити про банкрутство.

Банкрутство може стосуватися окремих видів суб'єктів, але в цілому воно являє собою складний процес, в ході якого визначається їх відповідальність. Для окремих видів суб'єктів існують різні показники неспроможності, що обумовлює особливості процедури банкрутства

кожного з них.

Банкрутство підприємства визначається сутністю ринкових відносин, які відповідають невизначеності досягнення кінцевих результатів та ризиком втрат. Неспроможність господарського суб'єкта може бути «фіктивною» в результаті навмисного приховування власного майна, щоб уникнути сплати боргів перед кредиторами; «необережною» через неефективну роботу, здійснення ризикованих операцій.

Для розуміння економічної сутності поняття «банкрутство» спочатку розглянемо етимологію його походження в сучасній українській мові, а також трактування його в довідковій та науковій економічній і юридичній літературі.

Як зазначається в Етимологічному словнику української мови під ред. О. С. Мельничука, слово «банкрутство» має іноземне походження, проникло в українську мову через польську і російську, запозичене з французької та німецької мов (фр. “banqueroute” та нім. “bankrott” — банкрутство) та зводиться до італійської “banca rotta”, що в перекладі означає «поламана лава» (контори банкрутів розбивали).

Різні підходи до розуміння сутності поняття «банкрутство» в довідковій, науковій економічній і юридичній літературі наведені в табл. 1.

Таблиця 1.1

Підходи до розуміння сутності поняття «банкрутство» в довідковій, науковій економічній і юридичній літературі

Автор, джерело	Визначення
Економічний підхід	
Райзберг Б. А., Лозовський Л. Ш., Стародубцева О. Б. [1]	Банкрутство – це нездатність боржника платити за своїми зобов'язаннями, повернути борги в зв'язку з відсутністю у нього коштів для оплати.
Сабліна Н.В., Кривеженко В.В. [2]	Банкрутство є неспроможністю продовження суб'єктом своєї підприємницької діяльності внаслідок її економічної нерентабельності, безприбутковості
Берест М. М., Тимошенко А. П. [3]	Банкрутство – визнана судом неспроможність господарюючого суб'єкта виконувати свої зобов'язання та продовжувати підприємницьку діяльність внаслідок її економічної неефективності, що є негативним наслідком кризи, призводить до порушення фінансових відносин і ставить під загрозу подальше існування підприємства.

продовження таблиці 1.1

Фрай Р. [4, с. 6]	Банкрутство – це ринковий спосіб покарання підприємства за масштабні помилки в менеджменті
Воронкова Т. Є., Рибальченко Н. П. [5]	Банкрутство — це міра економічної та юридичної відповідальності господарюючого суб'єкта, виражена в припиненні його господарсько-фінансової діяльності за рішенням суду, у зв'язку з нездатністю задовольнити визнані правомірними вимоги кредиторів і виконати зобов'язання перед бюджетом через перевищення заборгованості над вартістю його майна.
Фінансовий підхід	
Бланк І.А. [6]	Банкрутство – встановлена в судовому порядку фінансова неспроможність підприємства, тобто нездатність підприємства задовольнити в установлені строки пред'явлені до нього з боку кредиторів вимоги та виконати зобов'язання перед бюджетом.
Брейлі Р., Майерс С. [7]	Банкрутство є узаконеним способом поглинання фірми кредиторами, якщо та не виконує свої зобов'язання
Рудика В.І., Великий Ю.М., Зьома О.Д. [8]	Банкрутство – абсолютна неплатоспроможність боржника, що є наслідком глибокої фінансової кризи, внаслідок якої підприємство не може задовольнити пред'явлені йому кредиторами вимоги
Юридичний підхід	
Яблонська А.С. [9]	Банкрутство – це одна із юридичних підстав ліквідації підприємства, яка виявляється у неспроможності суб'єкта підприємницької діяльності задовольнити у встановлений для цього термін пред'явлені йому кредиторами вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом.
Ст. 209 Господарського кодексу України	Банкрутство — це нездатність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів інакше як через застосування визначеної судом ліквідаційної процедури
Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII	Банкрутство — визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність за допомогою процедури санації та реструктуризації і погасити встановлені у порядку, визначеному цим Кодексом, грошові вимоги кредиторів інакше, ніж через застосування ліквідаційної процедури

Отже, як видно з табл. 1.1, банкрутство є достатньо складним поняттям, яке можна охарактеризувати з різних точок зору: економічної, фінансової, юридичної тощо.

Так з економічної точки зору банкрутством є неспроможність або нездатність боржника платити за своїми зобов'язаннями перед кредиторами [1-5]. Тобто суб'єкт господарювання має стільки боргів і зобов'язань перед своїми кредиторами і бюджетом, що його майна (активів у ліквідній формі) не вистачає для задоволення їх вимог у визначені строки. Отже розкриття економічного змісту поняття «банкрутство» характеризується неспроможністю або нездатністю боржника задовольнити вимоги кредиторів у повному обсязі.

Ряд дослідників, серед яких зокрема Райзберг Б. А., Лозовський Л. Ш., Стародубцева О. Б., вважають, що «нездатність боржника платити за своїми зобов'язаннями» пов'язана з відсутністю у нього грошових коштів [1]. Погоджуючись з думкою Воронкової Т. Є., Рибальченко Н. П. [5], зазначимо, що банкрутами можуть бути і рентабельні підприємства, які мають грошові кошти. Відсутність у підприємства грошових коштів і матеріальних цінностей при наявності боргів – це рідкісна ситуація, яка має місце при умові, якщо сума збитків дорівнює сумі власних і залучених коштів.

Іноді в економічній літературі банкрутство розглядається як «спосіб покарання боржника» [4] або як «міра фінансової та юридичної відповідальності господарюючого суб'єкта» [5]. Як зазначають Рудика В.І., Великий Ю.М., Зьома О.Д., історично критерієм оцінки стану банкрутства боржника було наявність неповерненого боргу. В той же час процес управління банкрутством був спрямований на примушення боржника до повернення боргу, а у випадку неможливості цього – на покарання боржника [8]. Таким чином, з'ясування причин виникнення банкрутства було підпорядковано лише одній меті – визначенню міри відповідальності і покаранню боржника, і аж ніяк не відновленню його платоспроможності і фінансовому оздоровленню – санації.

Юридичний аспект банкрутства з точки зору Берест М. М. та Тимошенко А. П. полягає у «перерозподілі власності» [3, с. 71], тобто маються на увазі майнові правовідносини між підприємством- боржником і кредиторами; Бутирської І. – в специфіці провадження справ про банкрутство, їх публічному характері, необхідністю охорони та захисту значної кількості протилежних за змістом інтересів учасників провадження цих справ [10, с. 89]; Асєєвої Н. В. – у «знаходження балансу між інтересами кредитора, боржника, суспільства та держави шляхом застосування до боржника різноманітних передбачених законом процедур» [11, с. 13]. Цілком зрозумілими є інтереси кредиторів та боржника, перші з яких намагаються задовольнити власні вимоги, а другі – відновити свою платоспроможність.

Інтерес держави полягає в тому, що у разі відновлення платоспроможності боржник знов почне сплачувати податки, збережуться робочі місця, а кредитори, отримавши задоволення власних вимог, самі не стануть банкрутами. Інтерес суспільства полягає у встановленні правової основи для нормального функціонування ринкової економіки [11].

Аналіз чинного законодавства України з питань банкрутства засвідчив, що його термінологія окрім поняття «банкрутство» містить ще й таке поняття як «неплатоспроможність», під якою в Кодексі України з процедур банкрутства розуміється «неспроможність боржника виконати після настання встановленого строку грошові зобов'язання перед кредиторами не інакше, як через застосування процедур, передбачених цим Кодексом». Виходячи з цього визначення, можна сказати, що спочатку виникає неплатоспроможність боржника, а потім за наявності певних умов (неможливості відновлення платоспроможності та задоволення вимог кредиторів) – банкрутство. Отже, основною ознакою банкрутства є неплатоспроможність боржника.

Таким чином, узагальнення та систематизація існуючих трактувань поняття «**банкрутство**» дозволяє запропонувати авторське визначення цієї категорії, відповідно до якого під ним розуміється неспроможність суб'єкта господарювання відновити свою платоспроможність і виконати свої зобов'язання перед кредиторами та державою, строк яких наступив.

Основними проблемами, які виникають в економіці під час процесу банкрутства підприємств, є: скорочення попиту на продукцію виробників, зниження обсягів виробництва, зростання заборгованості постачальникам, державному бюджету та банкам, затримки з виплатою заробітної плати працівниками, непрогнозована зміна економічного середовища загалом. Усе це призводить до втрати традиційних ринків збуту власної продукції, соціально-економічної нестабільності, постійних змін правового поля, зміни системи політичного устрою та структури економіки загалом.

Щодо видів банкрутства, то слід зазначити, що, незважаючи на велику кількість наданих вченими класифікацій, в основу яких покладені

різні критерії, сьогодні не існує єдиної загальноприйнятої класифікації видів банкрутства. Проте деякі науковці, а саме В. Доній, В. Шило, С. Льїна, В. Барабанова, І. Криштопа, визнають такі види банкрутства, як реальне, технічне, навмисне та фіктивне.

Різниця полягає в трактуванні навмисного банкрутства. Якщо В. Доній вказує просто на наявність навмисного банкрутства, то В. Шило, С. Льїна, В. Барабанова, І. Криштопа трактують вид навмисного банкрутств двояко. З одного боку, навмисне банкрутство – це навмисне приховання факту стійкої фінансової нездатності шляхом надання недостовірних даних. З іншого боку, навмисне банкрутство – це умисне створення (або збільшення) керівником або власником підприємства його неплатоспроможності; заподіяння ними економічного збитку в інтересах інших осіб; свідомо некомпетентне управління фінансами [9].

У науковій літературі відрізняють наступні види банкрутства:

1. Реальне банкрутство, тобто повна неспроможність підприємств щодо відновлення в наступному періоді своєї фінансової стабільності і платоспроможності при реальних втратах капіталу;

2. Технічне банкрутство – це неплатоспроможність підприємства, яка викликана суттєвим простроченням дебіторської заборгованості та перевищенням цієї заборгованості над кредиторською, а сума активів істотно перевищує фінансові зобов'язання);

3. Навмисне банкрутство – неплатоспроможність підприємства за рахунок надання недостовірних даних про фінансовий стан боржника; нанесення економічного збитку в особистих інтересах або інтересах інших осіб;

4. Фіктивне банкрутство (заздалегідь неправдиве об'явлення підприємством про свою неплатоспроможність мета якої є введення оману кредиторів для отримання від них відстрочки в іконання своїх зобов'язань або знижки на суми кредиторської заборгованості) [10, с. 83].

На рис. 1.1. зображено класифікацію банкрутства підприємства за різними ознаками.

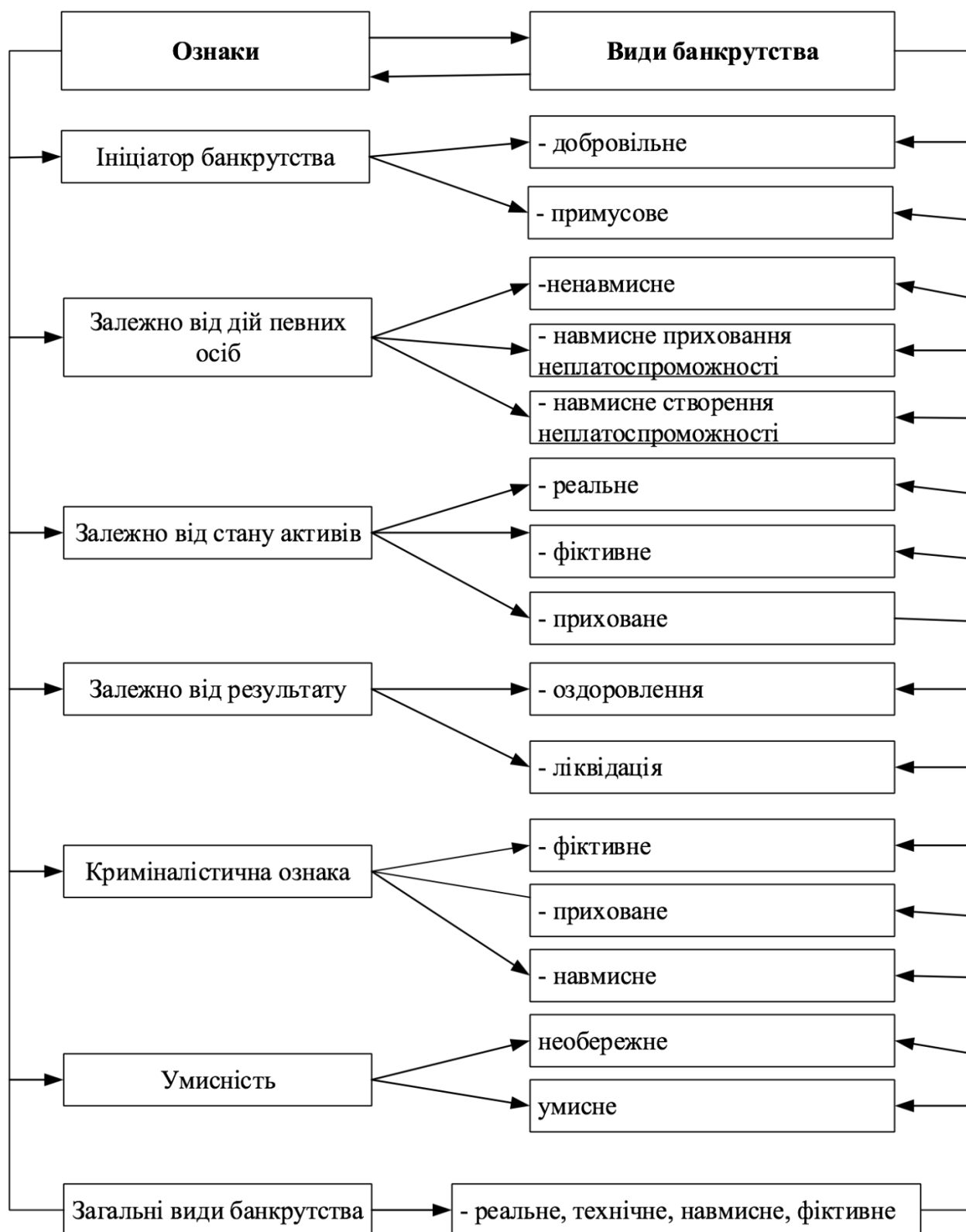

Рис. 1.1. Класифікація видів банкрутства [10].

1.2. Причини або ризик-фактори виникнення банкрутства

Для діагностики та прогнозування ймовірності банкрутства підприємства важливе значення мають причини або ризик-фактори його виникнення. Під ризик-факторами виникнення банкрутства розуміються численні умови (події), які можуть виникнути та спричинити неспроможність боржника виконати свої зобов'язання перед кредитором.

Ряд науковців ризик-фактори виникнення банкрутства по відношенню до суб'єкта господарювання поділяють на: об'єктивні, суб'єктивні та загальні [12]; екзогенні та ендогенні [13; 14]; зовнішні та внутрішні [12-14] тощо.

Коваленко О.В. та Склярєнко К.В. [12] під об'єктивними ризик-факторами розуміють причини банкрутства, які не залежать від волі і дій окремих людей, компаній і урядів (стихійні лиха, інші несприятливі природні явища, закономірності економічного розвитку – циклічність і кризи); суб'єктивними – помилкові дії керівництва та персоналу підприємства; загальними – ті ризик-фактори, які обумовлені ризиком підприємництва, природою ринку та його стихійністю [12].

Волот О.І., Бабич І.М., Ткаченко О.О. [13] до екзогенних ризик-факторів виникнення банкрутства підприємства відносять втрати від стихійного лиха, демографічні, економічні, технологічні, соціокультурні, рівень фінансової дисципліни, а ендогенних – старе обладнання, стратегічні цілі підприємства, організація маркетингу, рівень витрат, зміни в ринковому середовищі, збільшення кількості браку у виробництві [13]. Тобто екзогенні ризик-фактори пов'язані з зовнішніми причинами, а ендогенні – внутрішніми.

Грунтовний аналіз зовнішніх (екзогенних) та внутрішніх (ендогенних) ризик-факторів виникнення банкрутства підприємства наведено у праці Троц І.В. [14], яка пропонує їх об'єднувати в групи: зовнішні – в економічні, політичні, демографічні, природні, а внутрішні – у виробничі, управлінські, планування, організації та контролю [14].

Коваленко О.В. та Склярєнко К.В. [12] вважають зовнішні ризик-фактори найбільш небезпечними, оскільки майже неможливо уникнути їх, а наслідки їх впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства

можуть бути руйнівними. До зовнішніх ризик-факторів ними віднесено: економічні – темпи інфляції, ставки податків і банківських кредитів, курси валют, рівень доходів населення та ін.; політичні – дії та наміри центральної виконавчої та місцевої влади, їх ставленням до різних секторів економіки, регіонам країни та формам власності, наявність різних груп впливу в органах державної влади; ринкові – зміни в демографічній ситуації, життєві цикли виробів, рівень конкуренції тощо; технологічні – вплив науково-технологічного прогресу; соціокультурні – звичаї і традиції, ставлення людей до роботи, рівень добробуту і освіти населення, ставлення до приватного бізнесу та можливості самостійної підприємницької діяльності; міжнародні – глобалізація економіки, діяльність транснаціональних компаній, економічних і військово-політичних об'єднань [12].

Внутрішні ризик-фактори виникнення банкрутства підприємства на думку Коваленко О.В. та Склярєнко К.В. [12] зумовлені помилковими діями менеджменту. До основних внутрішніх ризик-факторів ними віднесено: організаційні недоліки при створенні суб'єкта підприємницької діяльності; розширення бізнесу; відсутність довгострокової концепції розвитку; низьку кваліфікацію управлінського персоналу; відсутність власного капіталу; неефективну виробничо-комерційну та інвестиційну діяльність; низький рівень використання техніки, технології та організації виробництва; неефективне використання ресурсів; нераціональний розподіл прибутку [12]. В країнах з розвинутою економікою 2/3 всіх банкрутств підприємств спричиняються під впливом саме цих ризик-факторів.

Цікаву класифікацію причин виникнення банкрутства підприємств та організацій наводить Гук О.В. [15], виділяючи ознаки: спосіб закріплення; рівень керованості; період впливу; елементи, місце та рівень виникнення; механізм дії; етапи функціонування підприємства; масштаб; вид залучених ресурсів; етапи діяльності у певній сфері [15].

Проте, незважаючи на деяку відмінність у переліку наведених ризик-факторів виникнення банкрутства (об'єктивні та суб'єктивні; екзогенні та

ендогенні; зовнішні та внутрішні), за свою суттю по відношенню до суб'єкта господарювання вони є зовнішніми та внутрішніми.

Узагальнюючи визначення зовнішніх та внутрішніх ризик-факторів виникнення банкрутства підприємства, наведених у працях [12-15], можна сказати, що зовнішні ризик-фактори – це події, які є зовнішніми по відношенню до суб'єкта господарювання, та ймовірність виникнення яких не пов'язана з формами та методами організації роботи на самому підприємстві, а внутрішні – це події, які є внутрішніми по відношенню до суб'єкта господарювання, та ймовірність виникнення яких безпосередньо залежить від прийняття управлінських рішень, форм та методів організації роботи на самому підприємстві, виконанням персоналом підприємства своїх функціональних обов'язків.

Наведені вище ризик-фактори виникнення банкрутства для більшості суб'єктів господарювання є загальними. Але будь-якому підприємству, окрім загальних, притаманні ще й специфічні, які пов'язані з особливостями виробництва того чи іншого виду продукції, реалізацією товарів чи наданням послуг, здійсненням певного виду економічної діяльності в тій чи іншій галузі, секторі економіки.

Виділено найбільш істотні зовнішні (прямого та опосередкованого впливу) та внутрішні ризик-фактори виникнення банкрутства таблиця 1.2.

Таблиця 1.2

Ризик-фактори виникнення банкрутства суб'єктів господарювання

Ризик-фактори	Характеристика ризик-факторів
1. Зовнішні ризик фактори:	
<i>1.1. прямого впливу:</i>	
– попит	– сезонний характер готельно-ресторанних послуг; – зниження платоспроможного попиту населення
– конкуренції	– високий рівень конкуренції на ринку готельно-ресторанних послуг; – посилення монополізму; – неефективна цінова політика; – незадовільний стан номерного фонду готелю; – місце розташування закладів готельно-ресторанного бізнесу; – незадовільний рівень якості готельно-ресторанних послуг; – асортимент основних і додаткових послуг; – нерозвинутість інфраструктури; – негативний імідж закладів готельно-ресторанного бізнесу

Ризик-фактори	Характеристика ризик-факторів
– споживачі	– підвищення вимог споживачів до якості і безпеки готельно-ресторанних послуг матеріального (номери, обладнання, меблі, харчування) і нематеріального (сервіс, гостинність, дружелюбність, ввічливість) характеру; – купівельні звички; – переорієнтація населення розвинутих країн світу на здорове харчування;
– постачальники	– рівень налагодженості взаємозв'язків з постачальниками матеріально-технічних ресурсів;
– нормативно-правові та інституційні	– недосконалість та мінливість законодавчої та нормативно-правової бази; – недосконалість державної регуляторної політики; – бюрократизованість дозвільних процедур при реєстрації та веденні бізнесу; – значна кількість перевірок різними контролюючими органами суб'єктів господарювання готельно-ресторанного бізнесу; – відсутність державної цільової програми розвитку готельно-ресторанного бізнесу
– галузеві	– невідчутність та нематеріальність готельно-ресторанних послуг; – терміновий характер готельно-ресторанних послуг; – одночасність процесів виробництва і споживання; – обмежена можливість зберігання; – широка участь персоналу в технологічному циклі готельно-ресторанного обслуговування; – невизначеність і суб'єктивність критеріїв якості готельно-ресторанних послуг
<i>1.2. опосередкованого впливу:</i>	
– міжнародні	– процеси глобалізації та євроінтеграції; – зацікавленість з боку міжнародних готельних операторів до ринку України – міждержавні угоди та міжнародні організації у сфері гостинності; – митно-тарифні та нетарифні бар'єри; – діяльність транснаціональних корпорацій тощо
– політичні	– політична нестабільність в Україні; – воєнні дії на сході України; – відношення держави до власності, підприємництва тощо; – взаємовідносини з органами державної влади та місцевого самоврядування
– економічні	– економічний спад; – спадна динаміка основних макроекономічних показників; – високий рівень інфляції, нестабільність валютного курсу; – непривабливий інвестиційний клімат; – недосконалість податкової системи; – зростання цін на паливно-енергетичні та матеріально-технічні ресурси; – низький платоспроможний попит населення; – відсутність методики визначення та попередження банкрутства підприємств готельно-ресторанного бізнесу; – вплив умов країни постійного проживання на витрати споживачів готельно-ресторанних послуг; – вплив умов країн тимчасового перебування або світових цін на процес споживання готельно-ресторанних послуг тощо

Ризик-фактори	Характеристика ризик-факторів
– науково-технологічні	– поява новітніх інформаційних технологій: глобальні комп'ютерні системи резервування (booking.com, TripAdvisor, Top Hotels та ін.), інтегровані комунікаційні мережі, системи мультимедіа, інформаційні системи менеджменту та ін.; – розвиток техніки, обладнання, інструментів, процесів обробки та виготовлення продуктів, матеріалів і технологій в готельно-ресторанній сфері
– географічні	– фізико-географічні (ландшафт, рослинний і тваринний світ, водні ресурси, рельєф); – економіко-географічні (економіко-географічне положення та загальноекономічний рівень розвитку країни (регіону, району); ступінь розвитку внутрішнього готельно-ресторанного бізнесу; ступінь урбанізації; наявність транспортної і соціальної інфраструктури; можливості країни (регіону, району) щодо підготовки кадрів для обслуговування готельно-ресторанного бізнесу)
– природно-екологічні	– абіотичні (кліматичні, едафічні, орографічні, хімічні, фізичні); – біотичні; – антропогенні
– соціально-культурні	– низький рівень доходів населення; – національні традиції та звички; – спосіб життя; – ставлення до відпочинку; – проблеми міжетнічних відносин; – соціальна відповідальність; – соціальний добробут; – вимоги контролю якості навколишнього середовища; – економія енергії;
– демографічні	– щорічне скорочення чисельності населення України; – міграція населення; – вікова структура населення (зростання питомої ваги людей похилого віку)
2 Внутрішні ризик-фактори:	
– ресурсні	– дефіцит трудових, фінансових та матеріальних ресурсів; – обмеженість земельних ресурсів; – обмеженість та висока вартість паливно-енергетичних і матеріально-технічних ресурсів; – низька доступність кредитних ресурсів (високі відсоткові ставки за комерційними кредитами, складність процедур їх отримання); – щорічне скорочення висококваліфікованого наукового і кадрового потенціалу
– виробничі	– одночасність процесів виробництва і споживання; – обмежена можливість зберігання; – низький рівень кваліфікації персоналу
– економічні	– неефективність операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; – неефективне використання ресурсів; – понаднормові залишки запасів; – уповільнення обігу капіталу; – зростання дебіторської та кредиторської заборгованостей; – дефіцит власних оборотних коштів; – збільшення витрат; – зниження показників рентабельності;
– інноваційні	– низький рівень впровадження інновацій: електронного управління готельно-ресторанними закладами; інформаційних технологій в просуванні готельно-ресторанних послуг на ринку; «відкритих кухонь»; екологічних інноваційних технологій тощо
– організаційні	– низький рівень організації надання готельно-ресторанних послуг; – недосконалість організаційної структури управління; – низький рівень організації маркетингу; – відсутність внутрішнього контролю

Джерело: власна розробка авторів

1.3. Методичні підходи до діагностики банкрутства підприємства

На етапі діагностики банкрутства підприємства відбувається визначення глибини кризового стану підприємства та рівня загрози виникнення банкрутства.

Якість діагностики загрози банкрутства визначається насамперед набором оціночних показників (об'єктів дослідження), що використовуються для отримання експертного висновку. Саме тому розробці переліку таких показників та обґрунтуванню доцільності їх застосування присвячено чимало досліджень іноземних та вітчизняних дослідників. Оскільки донині не існує єдиного загально визнаного переліку оціночних коефіцієнтів-індикаторів кризового стану та загрози банкрутства, кожен дослідник-теоретик та суб'єкт діагностування-практик підходять до вирішення цього завдання індивідуально.

Найбільшого поширення набув коефіцієнтний підхід, в перебігу якого об'єктами дослідження виступають різноманітні коефіцієнти – різноманітні відносні показники, що розраховуються шляхом порівняння між собою певних абсолютних показників господарсько-фінансової діяльності підприємств, інформація про які міститься у різноманітних видах звітності та обліку.

Формування системи показників-індикаторів кризового стану та загрози банкрутства повинно базуватися на наступних методологічних принципах:

- адекватність системи показників завданням діагностичного дослідження;
- наявність інформаційного забезпечення для розрахунку значення показників, проведення динамічного та порівняльного аналізу;
- можливість чіткого визначення алгоритмів розрахунку показників-індикаторів кризи, що забезпечує тотожність їх економічного розуміння та тлумачення при використанні різними фахівцями-експертами;

– можливість накопичення статистичної бази стосовно рівня та динаміки зміни показників;

– можливість чіткого та однозначного визначення негативного значення (критеріальної межі) або негативної динаміки (напрямку зміни), які можуть використовуватись як база для ідентифікації кризового стану. Показники-індикатори кризи традиційно об'єднуються у 4 підгрупи: стан ліквідності; структура капіталу; оборотність; рентабельність [21].

Система показників – індикаторів кризового стану та загрози банкрутства підприємства табл. 1.3 [21].

Таблиця 1.3

Система показників кризового стану та загрози банкрутства підприємства

№	Показник	Алгоритм розрахунку	Напрямок використання
1	2	3	4
1. Показники ліквідності			
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (ліквідність першого ступеня)	поточні фін.інв.+гк нац. вал .+ гк ін.вал /поточні зобов'язання	Оцінка можливостей розрахунку за короткостроковими зобов'язаннями найближчим часом; оцінка ефективності використання вільних грошових коштів. Оптимальна межа - 0,2-1,0.
2	Проміжний коефіцієнт покриття (ліквідність другого ступеня)	(оборотні активи-товарно-матеріальні запаси)/ поточні пасиви (зобов'язання)	Загальна оцінка ліквідності підприємства, оцінка кредитоспроможності підприємства. Оптимальне значення 1,0-3,0.
3	Загальний коефіцієнт покриття (ліквідність третього ступеня)	оборотні активи/ поточні зобов'язання	Оцінка ступеня покриття короткострокових зобов'язань лише за рахунок грошових коштів та дебіторської заборгованості .
4	Рівень ліквідності простроченої заборгованості	(грошові кошти+ поточні фінансові інвестиції)/ заборгованість, термін сплати якої минув	Оцінка можливості негайного погашення заборгованості, термін сплати якої минув.

№	Показник	Алгоритм розрахунку	Напрямок використання
5	Коефіцієнт покриття необоротних активів довгостроковим капіталом	(власний капітал + довгострокові зобов'язання)/необоротні активи	Характеризує рівень дотримання фінансової рівноваги підприємства у коротко- та довгостроковому періодах. Оптимальна межа 1,2 — 1,6. підприємство можна вважати потенційно платоспроможним.
6	Чистий оборотний капітал	Σ оборотні активи – Σ поточні зобов'язання	Його наявність та величина свідчать про спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання та розширювати подальшу діяльність
7	Індекс ліквідності оборотних коштів	частка даного виду обігових коштів * середній період перетворення на ліквідні кошти	Узагальнена оцінка ступеня ліквідності підприємства, тобто середньої кількості днів, необхідних для перетворення усіх поточних активів на ліквідні кошти.
8	Коефіцієнт проміжної ліквідності	оборотні активи за мінусом запасів/ поточні зобов'язання	Визначає ступінь покриття поточних зобов'язань оборотними активами без урахування ТМЗ.
2. Показники платоспроможності			
1	Коефіцієнт забезпеченості власними коштами	власні обігові кошти/ обігові кошти	Оцінка структури обігових коштів за джерелами формування - за рахунок власного капіталу чи заборгованості. Оптимальне значення не нижче 0,3-0,4.
2	Коефіцієнт фінансової автономії (стабільності)	власний капітал/ загальний обсяг капіталу	Оцінка рівня фінансування діяльності за рахунок власних коштів. Оптимальне значення >0,5.
3	Коефіцієнт заборгованості	загальний позиковий капітал/ обсяг капіталу	Оцінка рівня заборгованості підприємства в загальному обсязі капіталу підприємства. Оптимальне значення < 0,5.
4	Коефіцієнт фінансового левериджу	власний капітал/ позиковий капітал	Оцінка наявності власних коштів на одиницю позикових, що забезпечує при необхідності їх повернення кредиторам. Оптимальне значення >1-1,5.

№	Показник	Алгоритм розрахунку	Напрямок використання
5	Коефіцієнт відношення кредиторської та дебіторської заборгованості	кредиторська заборгованість/ дебіторська заборгованість	Оцінка ступеня перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською. Оптимальне значення -1,0.
6	Рівень операційної платоспроможності	(грошові кошти+ поточні фінансові інвестиції)/ середньоденний обсяг витрат	Оцінка достатності грошових активів для покриття поточних витрат на здійснення фінансово-господарської діяльності.
7	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	власний оборотний капітал / власний капітал	Показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто вкладена в оборотні засоби, а яка - капіталізована.
8	Коефіцієнт маневреності робочого капіталу	товарно матеріальні запаси / (оборотні короткострокові активи – зобов'язання)	Характеризує ступінь мобільності використання власних коштів підприємством
3. Показники оборотності (ділової активності)			
1	Оборотність обігових коштів	чиста виручка від реалізації продукції (товарів,робіт,послуг);/ середній обсяг обігових коштів	Оцінка швидкості обороту всіх обігових коштів підприємства. Оптимальне значення - прискорення.
2	Оборотність товарно-матеріальних запасів	собівартість реалізованої/ середній обсяг товарно-матеріальних запасів	Оцінка швидкості обороту товарно - матеріальних запасів.
3	Оборотність дебіторської заборгованості	чиста виручка від реалізації продукції/ середній обсяг дебіторської заборгованості	Оцінка швидкості обороту дебіторської заборгованості. Оптимально - прискорення обіговості.
4	Тривалість операційного циклу (дні)	(360/оборотність запасів)+ (360/оборотність дебіторської заборгованості)	(Оцінка довжини операційного торговельного) циклу, тобто періоду з моменту вкладання коштів у товарні запаси до моменту отримання виручки від їх продажу.
5	Оборотність кредиторської заборгованості	собівартість реалізованої продукції /середній обсяг кредиторської заборгованості	Оцінка середнього періоду погашення кредиторської заборгованості, тобто часу на який кредитується підприємство з боку своїх партнерів.

№	Показник	Алгоритм розрахунку	Напрямок використання
6	Тривалість фінансового циклу (дні)	середній період обороту запасів+ середній період погашення дебіторської заборгованості- середній період погашення кредиторської заборгованості	Оцінка довжини обороту грошових коштів підприємства, тобто періоду за який вивільняються грошові кошти.
7	Загальне обертання капіталу	Чиста виручка / Підсумок балансу	Відображує швидкість обороту всього капіталу підприємства.
8	Обертання власного капіталу	Чиста виручка / Власний капітал	Показує ефективність використання власного капіталу підприємства
9	Обертання готової продукції	Чиста виручка / Готова продукція	Показує швидкість обороту готової продукції.
10	Коефіцієнт оборотності основних засобів	Чиста виручка/Основні засоби	Показує ефективність використання основних засобів підприємства
4. Показники прибутковості			
1	Чиста рентабельність (збитковість) власного капіталу	чистий прибуток (збиток)/ середній обсяг власного капіталу	Оцінка рівня отримання чистого прибутку на одиницю власного капіталу підприємства, критерій для котирування акцій підприємства на біржі.
2	Звичайна рентабельність (збитковість) власного капіталу	чистий прибуток / власний капітал*100	Характеризує ефективність вкладання коштів до даного підприємства
3	Рентабельність активів	чистий прибуток/ середній обсяг активів	Оцінка обсягу отримання чистого прибутку в розрахунку на одиницю майна, яке знаходиться в розпорядженні підприємства.
4	Рентабельність операційних витрат	фінансові результати від операційної діяльності/ операційні витрати	Оцінка ефективності поточних витрат підприємства, їх окупності; розмір прибутку на одиницю витрат підприємства.
5	Рівень втрати власного капіталу	непокритий збиток/ наявний власний капітал	Оцінка рівня витрат наявного власного капіталу у зв'язку зі збитками поточного та минулого періодів. Оптимально - мінімізація або відсутність.
6	Період окупності власного капіталу	середня величина власного капіталу / чистий прибуток	Показує, за який період власний капітал буде компенсований чистим прибутком

№	Показник	Алгоритм розрахунку	Напрямок використання
7	Рентабельність продажу	валовий прибуток / виручка або чистий прибуток / виручка	Показує, скільки прибутку виходить на одиницю реалізованої продукції.
8	Рентабельність продукції	прибуток від реалізації продукції / витрати на виробництво та збут * 100	Характеризує прибутковість господарської діяльності підприємства від основної діяльності.
9	Рентабельність діяльності	чистий прибуток / чиста виручка від реалізації продукції * 100	Характеризує ефективність господарської діяльності підприємства.

Перелік показників кожної групи є достатньо різноманітним та дискусійним. Більш того, в різних дослідженнях пропонуються різні назви одного показника та різні алгоритми розрахунку.

Залежно від призначення (сфери застосування) показників виокремлюються показники поточної і майбутньої загрози банкрутства. Розрахунок показників поточної загрози банкрутства дає змогу оцінити загрозу порушення передбачених законодавством про банкрутство термінів виконання фінансових зобов'язань за рахунок наявних високоліквідних активів або наявності передумов для ініціювання судових процедур.

Оцінка рівня майбутньої загрози банкрутства може здійснюватися за допомогою дослідження динаміки показників структури капіталу, оборотності та прибутковості за ряд періодів. Стабільна тенденція до зниження рівня цих показників свідчить про зростаючу загрозу банкрутства підприємства, що може реалізуватися в майбутньому періоді. Порівняння абсолютних значень показників із середньогалузевим дає можливість встановити, як швидко «відкладена загроза банкрутства» може стати наявною.

Модель ідентифікації фінансового стану підприємства табл. 1.3, запропонована О.В. Вишневською, базується на ознаках зміни напрямку динаміки 4 базових показників: коефіцієнта поточної ліквідності, частки власних оборотних коштів, рентабельності капіталу і коефіцієнта оборотності капіталу. Вибір цих показників обумовлений такими факторами:

Таблиця 1.3

Модель ідентифікації фінансового стану підприємства

Індикатори безпеки і їх порогові значення	Фінансовий стан підприємства		
	нормальний	кризовий	передкризовий
1. Коефіцієнт поточної ліквідності $k_{пл} > 1 / 2$. 2. Частка власних оборотних коштів у покритті запасів $Ч_{вок} \geq 1, 0$. 3. Рентабельність капіталу $ROA > 0$. 4. Коефіцієнт оборотності капіталу $коб$	Поточні значення всіх індикаторів безпеки знаходяться вище своїх допустимих значень і мають позитивну або стабільну динаміку за звітний і попередній періоди: $k_{пл1} > k_{пл0} > 1 - 2$ ($Ч_{вок1} > Ч_{вок0}$) ≥ 1 ($ROA1 > ROA0$) > 0 $коб1 > коб0$	Поточні значення частини або всіх індикаторів безпеки знаходяться вище своїх допустимих значень. Усі або частина індикаторів безпеки мають негативну динаміку за звітний і попередній періоди	Поточні значення всіх індикаторів безпеки знаходяться нижче своїх допустимих значень і мають негативну динаміку за звітний і попередній періоди: $k_{пл1} < k_{пл0} < 1$ $(Ч_{вок1} < Ч_{вок0}) < 1$ $(ROA1 > ROA0) > 0$ $коб1 < коб0$

1. показники охоплюють основні сторони діяльності підприємства: (ліквідність, фінансову стійкість, прибутковість – ефективність використання капіталу й оборотність – інтенсивність використання капіталу) і не дублюють один одного.

2. показники є лідируючими у своїй групі й характеризують однакову направленість динаміки показників цієї групи. Їх вибір зроблено на підставі експериментального дослідження тісноти кореляційних зв'язків показників групи й виключає використання дублюючих показників у групі [32].

Ідентифікація фінансового стану підприємства дає змогу оцінити його стан і запропонувати заходи антикризового управління, наприклад заходи фінансової стабілізації.

Крім системи фінансових коефіцієнтів для раннього попередження кризових явищ у світовій практиці існує багато методик визначення інтегрального Z-показника рівня загрози банкрутства. Деякі з найбільш відомих підходів до прогнозування імовірності банкрутства, запропонованих закордонними та вітчизняними фахівцями наведено у табл. 1.4 [26].

Таблиця 1.4

Моделі оцінки ймовірності банкрутства

Назва моделі діагностування	Розрахункова формула та критерії оцінки	Умовні позначення	Зауваження
1	2	3	4
1. Двохфакторна модель оцінки ймовірності банкрутства підприємства	$Z = -0,3877 - 1,0736 K_{п.л.} + 0,0579 K_{з.з.}$ $Z > 0$ — можливе банкрутство; $Z < 0$ — підприємство залишиться платоспроможним.	$K_{з.з.}$ — відношення поточних коштів до валюти балансу; $K_{п.л.}$ — коефіцієнт поточної ліквідності	Застосування обмежене, модель не відображає інші сторони фінансового стану підприємства: оборотність активів, рентабельність активів тощо.
2. П'ятифакторна оцінка ймовірності банкрутства підприємства на основі Z — рахунку Альтмана (1968)	$Z = 1,2K_1 + 1,4K_2 + 3,3K_3 + 0,6K_4 + 1,0K_5$, до 1,8 — дуже висока загроза банкрутства; від 1,81 до 2,7 — висока; від 2,8 до 2,9 — можлива; понад 3,0 — дуже низька.	K_1 — оборотні активи / активи; K_2 — чистий прибуток / активи; K_3 — прибуток від реалізації / активи; K_4 — статутний капітал / позикові засоби; K_5 — виручка від реалізації / активи	Використання даної методики істотно обмежується вимогою мати ринкову оцінку власного капіталу $K_з$. Це можливо лише для великих корпорацій, акції яких вільно котируються на фондових біржах
3. П'ятифакторна оцінка ймовірності банкрутства підприємства на основі Z — рахунку модель Альтмана (1983)	$Z = 3,107K_1 + 0,995K_2 + 0,42K_3 + 0,847K_4 + 0,717K_5$, $Z_{гнк} = 1,23$ — граничне значення показника, нижче цього значення — можливість банкрутства	$K'з$ — відношення балансової вартості власного капіталу до залученого капіталу	Дана методика більш прийнятна для українських підприємств, тому що враховує недостатню розвинутість фондового ринку України.
4. Тест на ймовірність банкрутства Лиса	$Z_l = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4$, Граничне значення $Z_l = 0,037$	X_1 — оборотні активи / активи; X_2 — прибуток від реалізації / активи; X_3 — нерозподілений прибуток / активи; X_4 — власний капітал / залучений капітал	Застосування обмежене, пропонується використовувати разом з іншими моделями

Продовж. табл. 1.4

1	2	3	4
5. Метод рейтингової оцінки фінансового стану підприємства	$R = 2K_0 + 0,1K_{пл} + 0,08K_i + 0,45K_M + K_{пр}$ $R > 1$ — задовільний фінансовий стан; $R < 1$ — незадовільний фінансовий стан	K_0 — коефіцієнт забезпеченості власними засобами ($K_0 = > 0,1$); $K_{пл}$ — коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{пл} = > 2$); K_i — інтенсивність обороту авансованого капіталу, що характеризує об'єм реалізованої продукції, яка приходить на 1 гривню коштів, вкладених в діяльність підприємства ($K_i = > 2,5$); K_M — коефіцієнт менеджменту, характеризується відношенням прибутку від реалізації до виторгу ($K_M = (n-1)/ч$, де ч — дисконтна ставка Центробанку); $K_{пр}$ — рентабельність власного капіталу ($K_{пр} = > 0,2$)	Діагностика неплатоспроможності на базі рейтингового числа, не дозволяє оцінити причини попадання підприємства в «зону неплатоспроможності». Крім того, нормативний зміст коефіцієнтів не враховує галузевих особливостей підприємства
6. Тест на ймовірність банкрутства Таффлера	$Z_T = 0,03X_1 + 0,13X_2 + 0,18X_3 + 0,16X_4$ $Z_T > 0,3$ — підприємство має добрі довгострокові перспективи; $Z_T < 0,2$ — висока ймовірність банкрутства	X_1 — прибуток від реалізації / короткострокові зобов'язання; X_2 — оборотні активи / зобов'язання; X_3 — короткострокові зобов'язання / активи; X_4 — виручка від реалізації / активи	Застосування обмежене, пропонується використовувати разом з іншими моделями
7. Тест на ймовірність банкрутства Спрінгейта	$Z_c = 1,03X_1 + 3,07X_2 + 0,66X_3 + 0,4X_4$ $Z_c < 0,862$ — підприємство є потенційним банкрутом	X_1 — робочий капітал / активи; X_2 — прибуток до сплати відсотків і податку / активи; X_3 — прибуток до сплати відсотків і податку / короткострокові зобов'язання; X_4 — виручка від реалізації / активи	Застосування обмежене, пропонується використовувати разом з іншими моделями
8. Тест на ймовірність банкрутства Терещенка	$Z_T = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6$ $Z_T > 2$ — не загрожує банкрутство; $1 < Z_T < 2$ — порушений фінансовий стан; $0 < Z_T < 1$ — існує загроза; $Z_T < 0$ — підприємство майже збанкрутувало	X_1 — кошти / зобов'язання; X_2 — валюта балансу / зобов'язання; X_3 — прибуток / валюта балансу; X_4 — прибуток / виручка від реалізації; X_5 — виробничі запаси / виручка від реалізації; X_6 — оборотні активи / активи.	Враховуючи недостатню розвинутість фондового ринку України, дана методика більш прийнятна для українських підприємств

Досить надійним методом інтегральної оцінки загрози банкрутства підприємств у світовій практиці є визначення коефіцієнта фінансування важколіквідних активів. Шкала оцінки імовірності банкрутства за цією методикою наведена на рис. 1.2 [63].

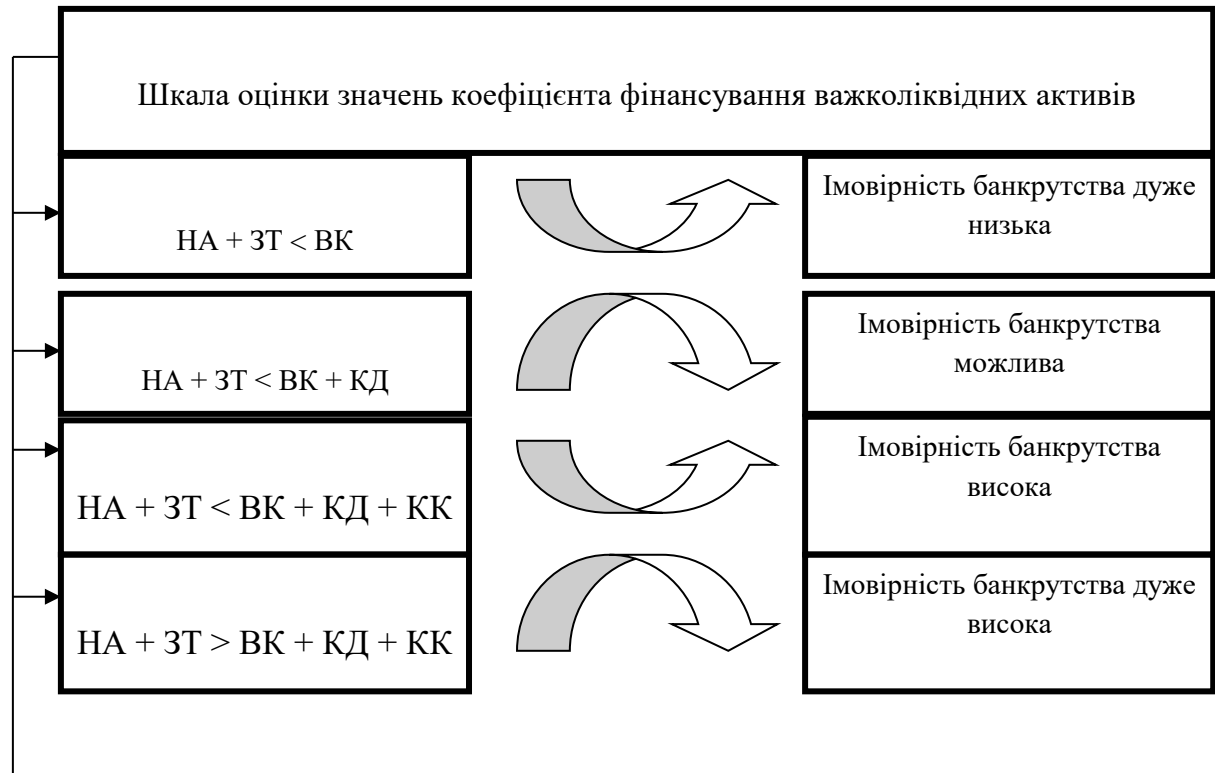

Рис. 1.2. Оцінка імовірності загрози банкрутства за допомогою коефіцієнта фінансування високоліквідних активів

де HA – середня вартість необоротних активів; $3T$ – середня сума поточних запасів товарно-матеріальних цінностей (без запасів сезонного зберігання); BK – середня сума власного капіталу; KD – середня сума довгострокових банківських кредитів; KK – середня сума короткострокових банківських кредитів.

Треба зазначити, що серед багатьох методик визначення загрози банкрутства не існує єдиної універсальної, кожна методика розглядає певний аспект фінансово-господарської діяльності, тому найкращим варіантом є застосування кількох методик визначення загрози банкрутства, які взаємодоповнюють одна одну.

Висновок до розділу I

В процесі узагальнення та систематизації існуючих трактувань поняття «банкрутство» виділено три підходи до його розуміння: економічний, фінансовий та юридичний. З економічної точки зору поняття «банкрутство» характеризується як неспроможність або нездатність боржника задовольнити вимоги кредиторів у повному обсязі; фінансової – реалізацією катастрофічних ризиків в процесі фінансової, операційної та інвестиційної діяльності підприємства; юридичної – майновими правовідносинами між підприємством-боржником та його кредиторами, інтересами держави та суспільства. Критичний аналіз виділених підходів дозволив запропонувати авторське визначення поняття «банкрутство», під яким розуміється неспроможність суб'єкта господарювання відновити свою платоспроможність і виконувати свої зобов'язання перед кредиторами та державою, строк яких наступив.

Класифікують поняття банкрутства підприємства за такими ознаками як: ініціатор банкрутства, залежно відстану активів, залежно від дій певних осіб, залежно від результату, кримінальною ознакою, умисністю. Загальними видами банкрутства підприємства є реальне, технічне, навмисне, фіктивне.

У ході дослідження з'ясовано, що для діагностики та прогнозування ймовірності банкрутства підприємства важливе значення має встановлення причин або ризик-факторів його виникнення. В результаті аналізу ризик-факторів виникнення банкрутства суб'єктів господарювання встановлено, що окрім загальних, будь-якому підприємству притаманні ще й специфічні, які пов'язані з особливостями виробництва того чи іншого виду продукції, реалізацією товарів чи наданням послуг, здійсненням певного виду економічної діяльності в тій чи іншій галузі, секторі економіки.

Виділено найбільш істотні зовнішні (прямого та опосередкованого впливу) та внутрішні ризик-фактори виникнення банкрутства з подальшою їх деталізацією і конкретизацією. До зовнішніх ризик-факторів прямого

впливу віднесені: попит, конкуренцію, споживачів, постачальників, нормативно-правові та інституційні, галузеві; а опосередкованого – міжнародні, політичні, економічні, науково-технологічні, географічні, природно-екологічні, соціально-культурні, демографічні. До внутрішніх ризик-факторів виникнення банкрутства підприємств готельно-ресторанного бізнесу віднесені: ресурсні, виробничі, економічні, інноваційні, організаційні.

Було досліджено методичні підходи до діагностики банкрутства підприємства, які базуються на оцінці фінансового стану підприємства (показниках ліквідності, платоспроможності, оборотності (ділової активності) та рентабельності); розглянуто засоби аналізу ймовірності настання банкрутства за допомогою експрес-аналізу потенційних криз, моделі ідентифікації фінансового стану підприємства за допомогою розрахунку коефіцієнта фінансування важколіквідних активів та статистичних моделей оцінки ймовірності настанні банкрутства за допомогою інтегрального Z -показника.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ДІАГНОСТИКА ЙМОВІРНОСТІ БАНКРУТСТВА ПП «СІМОЛ»

2.1. Загальна характеристика ПП «СімоЛ»

Рокитнянський маслозавод розпочав свою роботу у 1928 році, на підприємстві в той час працювало 24 чоловік, в день перероблялось 2-3 тонни молока. Всі роботи здійснювались вручну: крутили механізми, вантажили, заготовляли лід взимку для охолодження.

В 30-40-х роках перероблялось 8-10 тонн молока щоденно. На підприємстві виготовляли молоко розливне 3,6% жирності, сухе молоко.

Під час Великої Вітчизняної Війни на заводі був розташований мобілізаційний пункт. В повоєнні часи Рокитнянський маслозавод відновив свою роботу і розширив регіони, з яких заготовляли молоко: повністю був охоплений Рокитнянський район і частина Білоцерківського району. Обсяги виробництва продукції постійно збільшувались. Так, якщо у 1950 році підприємством було виготовлено 50 тонн масла вершкового, то в 1989 році вже 827 тонн.

Окрім масла на заводі виготовляли казеїн технічний, сухе молоко, морозиво, молоко розливне 3,6 %, сметану 36 %, сир 9-18 %, сир знежирений. Щорічно підприємством перероблялось 26-28 тисяч тонн молока.

Весь цей час підприємство було підпорядковане Київському управлінню молочної промисловості, а пізніше входило до складу асоціації “Київмолоко”. В 1992 році колектив маслозаводу взяв підприємство в оренду, а в 1995 році було створено закрите акціонерне товариство “Рокитнянський маслозавод”.

Але справжнє перетворення завод відчув з приходом у 1997 році нинішнього високо кваліфікованого керівника – Сіренка Михайла

Миколайовича, який зміг збиткове підприємство перетворити у прибуткове. Купуючи бивше у використанні обладнання, ремонтуючи і відновлюючи його на заводі, був створений цех фасування цільномолочної продукції, оновлене обладнання компресорної, встановлено нове холодильне устаткування. Майже таким чином створювався і власний автопарк. Водії разом з головним інженером створювали автомобілі із запчастин, а на сьогодні власний автомобільний парк налічує 14 автомобілів, які звозять молоко, доставляють готову продукцію, обслуговують і забезпечують безперебійну роботу підприємства.

У 2002 році було змінено форму власності і назву підприємства – із ЗАТ “Рокитнянський маслозавод” в приватне підприємство “Сімоп”, на якому сьогодні працює колектив із 74 чоловік.

ПП “Сімоп” знають як надійного партнера сільськогосподарські товариства та населення Рокитнянського, Таращанського, Білоцерківського, Кагарлицького районів, які вже не перший рік відправляють своє молоко саме на цей завод, де щоденно переробляється 30-40 тонн молока.

Предметом діяльності товариства є:

- переробка молока, виробництво та реалізація молочної продукції;
- організація фірмової торгівлі молочною продукцією, а також іншими продовольчими і не продовольчими товарами, через фірмові магазини або через дочірні підприємства;
- утворення на добровільних засадах асоціацій, союзів, інших об'єднань як на території України, так і за її межами, фінансування їх діяльності з правом виходу з них;
- випуск цінних паперів, здійснення цільових позик, виступ на ринку цінних паперів;
- розробка виготовлення та реалізація технологічної оснастки, засобів механізації для підприємств різних галузей промисловості та сільського господарства;

- комерційно-посередницькі та торгові послуги населенню, підприємствам, організаціям вітчизняним, спільним і іноземним підприємствам;

- організація бартерних операцій, операцій з нерухомістю;

- організація торгових підприємств та підприємств громадського харчування і забезпечення їх функціонування;

- транспортні послуги населенню, підприємствам, організаціям, вантажні перевезення власними транспортними засобами по території України;

- складські послуги;

- матеріально-технічна діяльність, включаючи біржову по забезпеченню власного виробництва, підприємств спільників, партнерів;

Види основних виробництв товариства:

- маслоробна;

- сироробна;

- молочна.

На даний час підприємством виготовляється більше 15 найменувань продукції: масло вершкове, сметана, молоко різного відсотку жирності, кефіри, ряжанка, сир і т.д., все це фасується в сучасну упаковку, має привабливий вигляд і, головне, є абсолютно натуральним, без будь-яких хімічних добавок. Продукцію ПП “Сімола”, яка випускається **під торговою маркою “Рокитняночка”**, знають не тільки в Рокитному. Щоденно вона надходить на прилавки торгових підприємств м. Києва, Білої Церкви, Таращі, Василькова, Кременчука, Кіровограда, Івано-Франківська та інших міст.

Колектив підприємства постійно працює над покращенням якості продукції, для того щоб вона подобалась покупцям і люди були завжди задоволені від зустрічі з “Рокитняночкою”.

Динамічні умови ринкового середовища породжують необхідність ефективної адаптації суб’єктів господарювання до виникнення нових можливостей та загроз щодо її діяльності. В разі несвоєчасної реакції на

зміни зовнішнього середовища або ігнорування можливостей вдосконалення внутрішніх процесів підприємство втрачає свої конкурентні позиції й виникає загроза його витіснення з ринку та банкрутства. Однією з вагомих запорок успіху підприємства, що гарантує вирішення проблеми адекватної реакції на зміни середовища функціонування, є ефективно побудована структура.

Сировинна зона підприємства розташована по Київській області і Білоцерківському районі, молоко поступає з колгоспів, радгоспів, індивідуальних господарств: з Сухолісів, Поправки, Сидорів, Викової Греблі, Антонівки, Пилипі, Розаліївки, Черкаса, Олійникової Слободи, Сорокотичіва, Іванівки, Томилівки, Терезіно, Блощинців, Малої Сквири, Яблунівки, Узину, Трушків та ін.

Також населення здає молоко у визначені пункти збору молока, а збірники по розробленому маршруту збирають молоко.

Для господарств, які здають молоко встановлені норми повернення знежиреного молока.

Закупівельні ціни на молоко встановлюються в розрахунку на визначену базову жирність – 3,4 % (визначається щоденно) і базовий вміст білку – 3 % (визначається 1 раз на 10 днів).

Підприємство складає план заготівлі на конкретні види матеріальних ресурсів з позначенням необхідної їх кількості на рік і поквартальне.

Наряди – замовлення і фондові повідомлення являються основною документацією для закріплення поставок на підприємство і укладання господарських договорів, в яких вказано найменування, кількість і термін поставки продукції, стандарт або ТУ, ціни, загальна сума, порядок розрахунків, відповідальність сторін за виконання умов договору.

Допоміжні матеріали, такі як: цукор і борошно підприємство отримує від бази районного постачання; сіль, ваніль, какао-порошок, пакувальні матеріали – з Києва; глазур для морозива – з Болгарії, вафельні стаканчики для морозива – з різних хлібокомбінатів Київської області.

Підприємство пропонує пастеризоване молоко з різним вмістом жиру. Найбільшою популярністю користується молоко, яке має 2,5 % жирності. На підприємстві кілька років тому було встановлено нову лінію для фасування молока в екологічно чисті пакети “ELOPAK”. В ці пакети фасуються молоко пряжене, кефір та ряжанка. Традиційним для підприємства залишається кефір.

Досить значну частку в реалізації підприємства займає сметана. У споживачів є можливість спробувати сметану 15% та 20% жирності, її можлива фасовка по 200 та 350 грамів.

Найбільшу питому вагу в обсягах продажу має масло “Селянське”. Підприємство пропонує його фасованим у пачки по 200грам та у вигляді моноліту вагою 20 кг. Воно виготовляється з добавками рослинної олії, тому є дещо дешевшим. Новинка добре прижилась і користується популярністю у споживачів. Стабільно продається також масло шоколадне.

Також виробляється ряжанка жирністю 2,5 % з об'ємом фасування 1 л. і сири різного відсотку жирності. Важливим елементом товарної політики є упаковка. Упаковку для продукції заводу було розроблено сучасним дизайнером. Зараз вся продукція підприємства випускається в єдиному дизайнерському рішенні, і стиль упаковки легко пізнається, навіть якщо прикрити логотип.

В умовах ринкової економіки визначальним чинником для завоювання бажаної позиції підприємства на ринку стає конкурентоспроможність товару - це перевага товару на ринку, що сприяє збуту його в умовах конкуренції. Однак це загальне поняття розкривається через дві основні групи показників: якість товару і сумарні витрати споживача.

Щоб визначити чи є продукція ПП «СімоЛ» конкурентоспроможною необхідно дізнатися чи задовольняє вона потреби споживачів щодо цих двох показників. Звичайно ж, рівень якості продукції ПП «СімоЛ» відноситься до конкурентоспроможного, бо завод займає вигідну позицію на ринку, має широкий асортимент продукції та вигідне розташування, що дає йому велику

перевагу у порівнянні з конкурентами. Основними конкурентами ПП «СімоЛ» виступають ПАТ «Віта» та ПАТ «Молочна країна» м. Біла Церква, Обухівський маслозавод.

2.2. Аналіз господарської діяльності ПП «СімоЛ»

Для кращого уявлення про діяльність підприємства проаналізуємо його техніко-економічні показники. Результати представимо в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Основні техніко-економічні показники ПП «СімоЛ»

Показники	Од. виміру	Роки			Відхилення			
		2018	2019	2020	Абсолютне,+/-		Відносне,%	
					2020/ 2018	2020/ 2019	2020/ 2018	2020/ 2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Собівартість реалізованої продукції	тис.грн	16277	17057	18501	2224	1444	13,6	8,5
Чистий прибуток (збиток)	тис.грн	416	849	1082	666	233	160,1	27,4
Чистий дохід від реалізації продукції	тис.грн	18739	20093	22876	4137	2783	22,1	13,9
Середньорічна залишкова вартість основних засобів	тис.грн	6196,5	5992	5939	-257,5	-53	-4,2	-0,9
Середньорічна вартість оборотних засобів	тис.грн	3219	4661	6893	3674	2232	114,1	47,9

продовження табл. 2.1

Середньорічна вартість готової продукції	тис. грн	474	629,5	2002,5	1528,5	1373	322,5	218,1
Коефіцієнт оборотності оборотних засобів	Обор.	5,8	4,3	3,3	-2,5	-1	-43,1	-23,3
Коефіцієнт завантаження оборотних засобів	Обор.	0,17	0,23	0,3	0,13	0,07	76,5	30,4
Тривалість обороту оборотних засобів	днів	62,0	83,7	109,0	47,0	25,3	75,8	30,2
Середньооблікова чисельність працівників	осіб	72	74	77	5	3	6,9	4,1
Продуктивність праці	тис.грн /особу	260,3	271,5	297,1	36,8	25,6	14,1	9,4
Розмір фонду оплати праці	тис.грн	1138,6	1548,4	1713,2	574,6	164,8	50,5	10,6
Віддача основних засобів	грн./ грн	3,0	3,4	3,9	0,9	0,5	30,0	14,7
Місткість основних засобів	грн./ грн	0,33	0,3	0,26	-0,07	-0,04	-21,2	-13,3
Озброєність праці основними засобами	тис.грн /особу	86,1	81,0	77,1	-9	-3,9	-10,5	-4,8
Рентабельність виробництва	%	4,4	8,0	8,4	4,0	0,4	-	-
Рентабельність продукції	%	2,5	4,9	5,8	3,3	0,9	-	-
Рентабельність продажу	%	2,2	4,2	4,7	2,5	0,5	-	-

Джерело: складено і розраховано за джерелами: фінансова звітність підприємства

Отже, ми спостерігаємо тенденцію збільшення собівартості продукції протягом трьох років. Це пояснюється збільшенням цін на паливо та електроенергію, підвищенням оплати праці тощо. Напротязі трьох років

підприємство отримувало прибутки. Спостерігається збільшення чистого доходу від реалізації продукції. У 2020 році порівняно з 2018 цей показник зріс на 22,1 %, а порівняно з 2019 роком – на 13,9 %. Розглянувши дані, представлені в таблиці, можна говорити про збільшення середньорічної вартості готової продукції в 2020 році в порівнянні з 2018 роком на 1528,5 тис. грн. (або на 322,5%), а в порівнянні з 2019 р. – на 1373 тис. грн. (або 218,1 %). Причиною збільшення даного показника у 2020 р. в порівнянні з 2018-13 р. є розширення ринків збуту та збільшення обсягу виробництва продукції даного підприємства.

Коефіцієнт оборотності оборотних засобів в 2020 порівняно з 2018 роком зменшився на 43,1%, а в порівнянні з 2019 роком – на 23,3 %, що свідчить про нераціональне використання оборотних засобів. Також збільшилась тривалість обороту оборотних засобів. В 2020 році в порівнянні з 2018 вона збільшилась на 47днів (або на 75,8%), а в порівнянні з 2019 – на 25,3 дня(або 30,2%). Це також свідчить про погіршення використання оборотних засобів на підприємстві. Продуктивність праці зростає протягом трьох років, які аналізуємо. У 2020 р. в порівнянні з 2018 цей показник збільшився на 36,8 тис. грн./чол. (або 14,1 %) , а в порівнянні з 2019 р. – на 25,6 тис. грн./чол. (або 9,4 %). Причиною збільшення даного показника є збільшення доходу підприємства у 2020 році в порівнянні з 2018-13 рр., оскільки продуктивність праці прямо пропорційна доходу підприємства. Розмір фонду оплати праці у 2020 р. збільшився у порівнянні з 2018 р. на 574,6 тис. грн. (50,5%), а в порівнянні з 2019 р. – на 164,8 тис. грн. (10,6 %), що пояснюється збільшенням кількості штатних працівників та збільшенням розміру заробітної плати. У 2020 р. рентабельність виробництва збільшилася на 4,0% в порівнянні з 2018 роком, а в порівнянні з 2019 р. – на 0,4%.

Таким чином, діяльність підприємства є ефективною, оскільки спостерігається зростання показників рентабельності, збільшується чистий прибуток, продуктивність праці.

Аналіз основних засобів (ОЗ) підприємства

На основі фінансової звітності підприємства проаналізуємо структуру, ефективність використання і рух основних засобів за період 2018-2020 років.

Аналіз структури ОЗ представлено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка та структура основних засобів ПП «СімоЛ»

№ п/п	Найменування основних засобів (ОЗ)	2018		2019		2020	
		Обсяг, тис.грн.	Питома вага, %	Обсяг, тис.грн.	Питома вага, %	Обсяг, тис.грн.	Питома вага, %
1.	Земельні ділянки	2608	27,61	2608	26,9	2608	25,54
2.	Будівлі та споруди	2196	23,25	2222	22,91	2477	24,27
3.	Машини та обладнання	3492	36,96	3551	36,62	3825	37,47
4.	Транспортні засоби	1009	10,68	1162	11,98	1183	11,59
5.	Інші ОЗ	15	0,16	15	0,15	15	0,14
6.	Малоцінні необоротні матеріальні активи	13	0,14	30	0,31	24	0,23
7.	Інвентарна тара	114	1,2	109	1,13	106	0,76
	Всього:	9447	100,0	9697	100,0	10208	100,0

Джерело: складено і розраховано за джерелами: фінансова звітність підприємства

Проаналізувавши структуру основних засобів ПП «СімоЛ» відобразимо її у вигляді діаграми (рис. 2.1.)

Динаміка структури основних засобів ПП «СімоЛ»

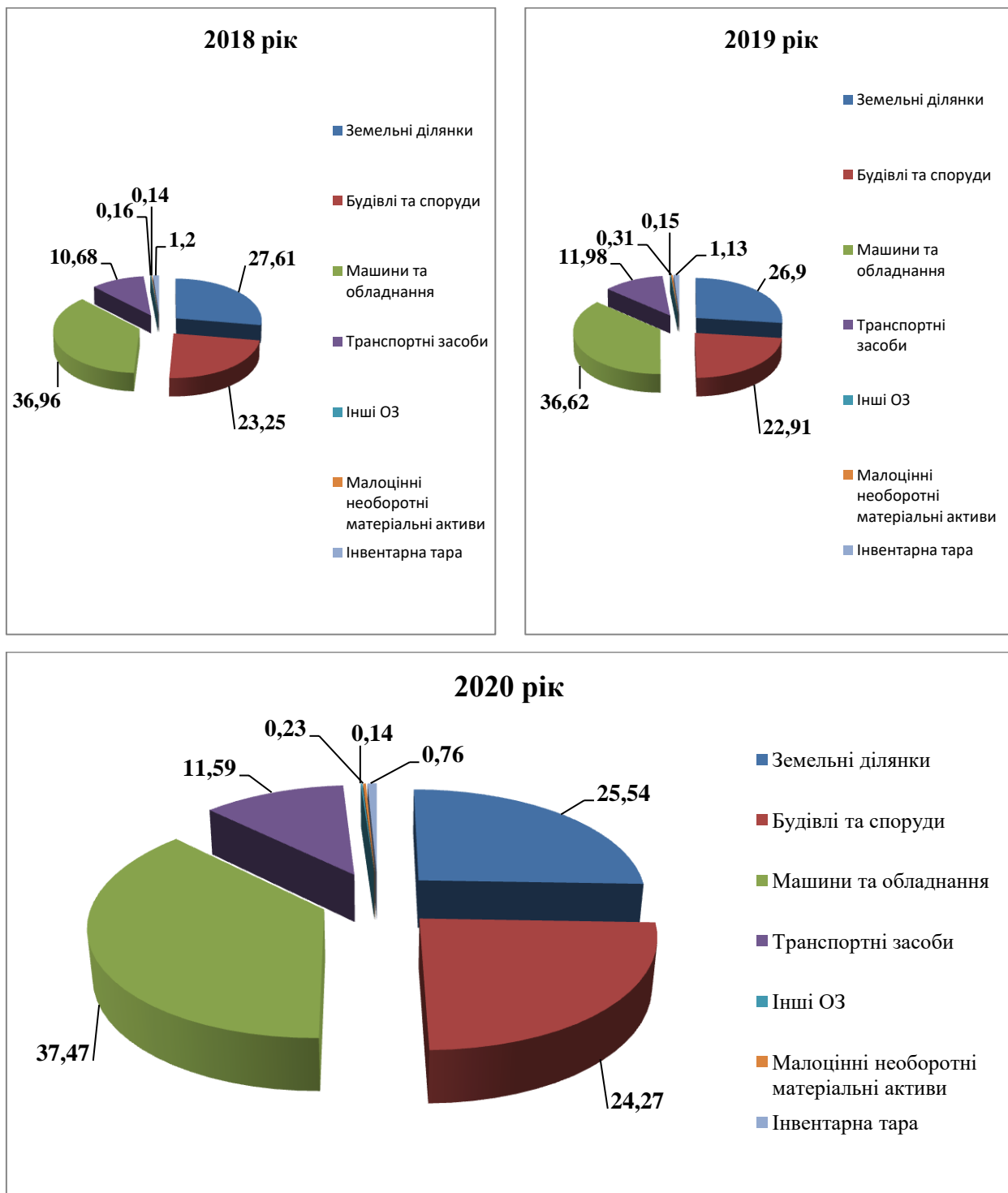

Рис. 2.1. Динаміка структури основних засобів за 2018-2020 рр.

Аналіз показує, що вартість основних засобів за період 2018-2020 року збільшилася з 9447 тис.грн. до 10208 тис.грн. Разом з цим змінилася структура основних засобів ПП «СімоЛ». Протягом трьох років підприємство не змінювало площі свого розташування, тобто не купувало і не відчужувало земельні ділянки своєї господарської діяльності. Це посприяло тому, що під

впливом зміни загальної суми основних засобів та статичній величині вартості земельних ділянок в розмірі 2608 тис.грн., їх питома вага в структурі основних засобів підприємства зменшилася з 27,61% в 2018 році до 25,54% в 2020 році. Також аналіз таблиці показує, що зменшилася частка інших основних засобів та інвентарної тари з 0,16% та 1,2% в 2018 році до 0,14% та 0,76% в 2020 році.

Решта елементів основних засобів підприємства збільшила свою частку в загальній вартості. Малоцінні необоротні матеріальні активи в 2020 році порівняно з 2018 роком збільшилися з 0,14% до 0,23%, транспортні засоби – з 10,68% до 11,59%, будівлі і споруди – з 23,25% до 24,27%. Найбільшу питому вагу протягом 2018-2020 років займають машини і обладнання. Їх вартість за цей період поступово зростала з 3492 тис.грн. в 2018 році до 3825 тис.грн. в 2020 році. Це, в свою чергу посприяло тому, що збільшувалася їх частка в загальній вартості основних засобів підприємства: з 36,96% в 2018 році до 37,47% в 2020 році. Значна частка виробничого обладнання в структурі основних засобів підприємства показує високий рівень механізації виробництва, що може говорити про високий рівень конкурентоспроможності підприємства з техніко-технологічної точки зору.

З метою аналізу стану (використання) ОЗ розрахуємо наступні показники:

– коефіцієнт оновлення, який визначається як відношення величини основних засобів, введених в експлуатацію у звітному періоді до балансової вартості основних засобів на кінець періоду;

– коефіцієнт вибуття, який визначається як відношення балансової вартості вибутих основних засобів до балансової вартості основних засобів на початок періоду;

– коефіцієнт зносу, який визначається як відношення суми амортизаційних відрахувань до балансової вартості основних засобів;

– коефіцієнт придатності, який визначається як відношення залишкової балансової вартості до балансової вартості основних засобів.

Аналіз використання та руху ОЗ представлено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Показники використання та руху основних засобів ПП «СімоЛ»

№ п/п	Показники стану та руху ОЗ	Роки			Відхилення			
		2018	2019	2020	2020/2018		2020/2019	
					Абсол.	Відносне,%	Абсол.	Відносне,%
1.	Вартість ОЗ на п.р., тис.грн.	9135	9447	9697	562	6,15	250	2,65
2.	Знос, тис.грн	2831	3358	3802	971	34,3	444	13,22
3.	Надійшло за рік, тис.грн.	312	299	520	208	66,67	221	73,91
4.	Вибуло за рік, тис.грн.	0	62	9	-	-	-53	-85,48
5.	Вартість ОЗ на к.р., тис.грн.	9447	9697	10208	761	8,55	511	5,27
6.	Коефіцієнт оновлення	0,033	0,031	0,051	0,018	54,5	0,02	64,51
7.	Коефіцієнт вибуття	0	0,007	0,001	-	-	-0,006	-85,71
8.	Коефіцієнт зносу	0,2997	0,3669	0,3731	0,0734	24,5	0,0062	1,69
9.	Коефіцієнт придатності	0,7003	0,6331	0,6269	-0,0734	-10,5	-0,0062	-0,0098
10.	Обсяг виготовленої основної продукції, тис.грн.	18739	20093	22876	4137	22,1	2783	13,85
11.	Чистий прибуток, тис.грн.	416	849	1082	666	160,1	233	27,44
12.	Рентабельність ОЗ, %	4,03	8,76	10,6	6,57	-	1,84	-

Джерело: складено і розраховано за джерелами: фінансова звітність підприємства

Проаналізувавши використання та рух основних засобів, ми зобразили динаміку руху на діаграмі (рис. 2.2)

Динаміка руху основних засобів ПП «СімоЛ»

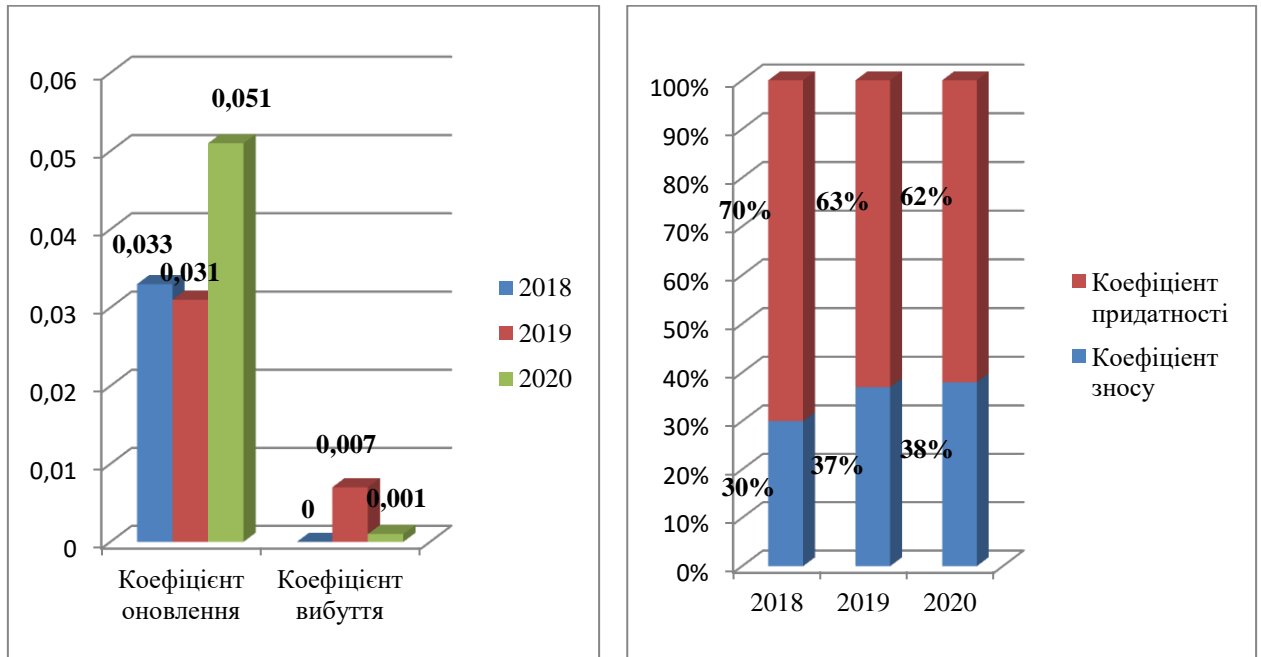

Рис. 2.2. Динаміка руху основних засобів ПП «СімоЛ»

Таблиця 2.3 підтверджує той факт, що обсяг основних засобів в розрізі 2018-2020 років збільшився. Аналізуючи таблицю, можна зрозуміти причину цієї зміни. Кожного досліджуваного року основні засоби поповнювалися. Найбільший їх приріст відбувся в 2020 році. В цьому році надійшло основних засобів на суму 520 тис.грн., що 66,67% більше, ніж в 2018 році і на 73,91% більше, ніж в 2019 році. Така динаміка посприяла значному збільшенню коефіцієнту оновлення в 2020 році: на 54,5% відносно 2018 року і на 64,51% відносно 2019 року.

Разом з тим, обсяг вибувших основних засобів за досліджуваний період є незначною. За період 2018-2020 років загальна сума основних засобів, які вибули з експлуатації, становить 71 тис.грн. (62 тис.грн. в 2019 році і 9 тис.грн. в 2020 році).

Однак, попри значне оновлення основних засобів, сума їх зносу за 2018-2020 роки збільшується значними темпами. Так в 2020 році показник збільшився на 34,3% відносно 2018 року і на 13,22% відносно 2019 року. Це посприяло збільшенню коефіцієнта зносу на 24,5% протягом трьох років, що в свою чергу відзначилося на зменшенні коефіцієнта придатності основних

засобів, тобто зменшення частки основних засобів придатних до повноцінної їх експлуатації в виробничій діяльності підприємства, тобто зменшення частки основних засобів придатних до повноцінної їх експлуатації в виробничій діяльності підприємства.

Враховуючи збільшення обсягів виробництва значно більшими темпами, ніж обсяги збільшення основних засобів, простежується позитивне явище в експлуатації основних засобів підприємства. Так протягом трьох досліджуваних років коефіцієнт фондівдачі збільшився на 12,98%; відповідно до цього коефіцієнт фондомісткості зменшився на 11,49%. Також простежується збільшення рентабельності основних засобів в 2020 році: на 6,57 відсоткових пункти відносно 2018 року і на 1,84 відсоткових пункти відносно 2019 року.

Аналіз ефективності використання оборотних коштів

При здійсненні аналізу оборотних коштів оцінимо структуру середньорічних залишків оборотних коштів та їх динаміку за три роки. Структурно-динамічний аналіз оборотних коштів представлено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4.

Структурно-динамічний аналіз оборотних коштів ПП «СімоЛ»

№ п/п	Елементи оборотних коштів	Роки						Відхилення, %	
		2018		2019		2020		2020/ 2018	2020/ 2019
		тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%		
	Оборотні кошти всього	3318	100	6004	100	7782	100	134,5	29,6
1.	Оборотні фонди	258	7,8	697	11,6	804	10,4	211,6	15,4
1.1	з них: виробничі запаси	258	7,8	697	11,6	804	10,4	211,6	15,4
2.	Фонди обігу	3055	92,2	5307	88,4	6978	89,6	128,4	31,5
2.1	з них: готова продукція	397	12,0	862	14,4	3143	40,4	691,7	264,6
2.2	Товари	-	-	-	-	-	-	-	-
2.3	Векселі одержані	-	-	-	-	-	-	-	-
2.4	Дебіторська заборгованість	2406	72,4	3736	62,2	2882	37,0	19,8	-22,9
2.5	Грошові кошти	257	7,8	709	11,8	953	12,2	270,8	34,4
2.6	Інші оборотні кошти	-	-	-	-	-	-	-	-

Джерело: складено і розраховано за джерелами: фінансова звітність підприємства

Динаміку змін оборотних засобів на підприємстві представлено на рис. 2.3.

Динаміка структури оборотних коштів ПП «СімоЛ»

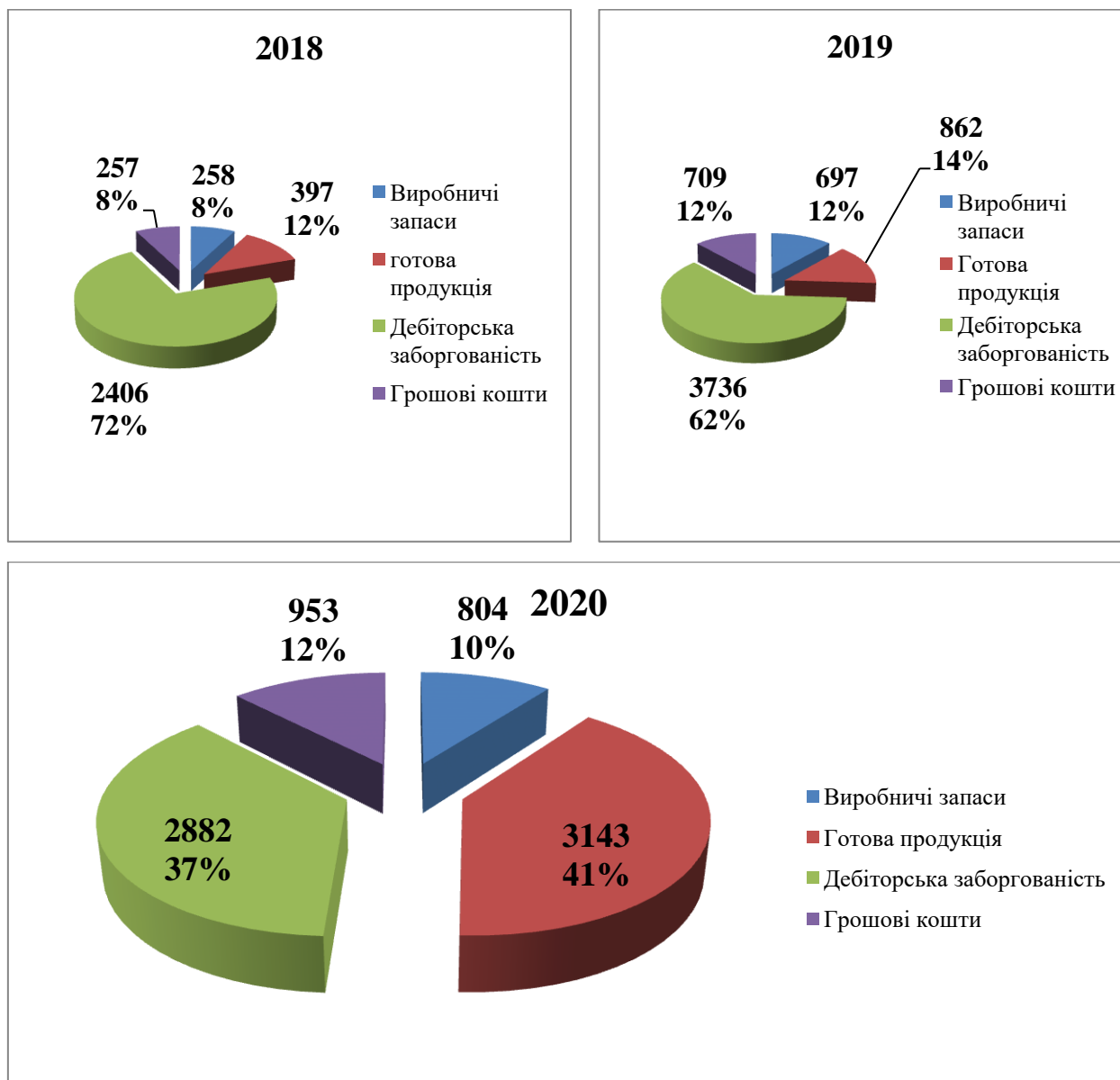

Рис. 2.3. Динаміка структури оборотних коштів ПП «СімоЛ»

З результатів таблиці видно, що сума оборотних коштів за три роки значно збільшилася. Їх приріст складає 134,5% в 2020 в порівнянні з 2019 р. і 29,6% в порівнянні з 2018р.

Основну частину оборотних коштів складають фонди обігу. В 2020 році їх частка складала 89,6%, в 2019 році – 88,4%, а в 2018 році- 92,2%. Також спостерігається в 2020 році стрімке збільшення оборотних фондів. Так їх приріст в 2020 році в порівнянні з 2019 роком склав 15,4%, а в

порівнянні з 2018 роком - 211,6%, при цьому приріст фондів обігу 31,5%. в порівнянні з 2019 роком і 128,4% в порівнянні з 2018 роком.

Дебіторська заборгованість, яка займає значну частку в оборотних коштах, зросла на 19,8% в 2020 році в порівнянні з 2018 роком і на 22,9% знизилась в порівнянні з 2019 роком, що являється позитивним значенням.

Оцінимо основні показники ефективності використання оборотних коштів – їх обіговість. Для цього розрахуємо наступні показники:

- коефіцієнт обіговості як відношення виручки від реалізації до середньорічної вартості оборотних коштів;
- тривалість одного обороту.

Результати представлено в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Показники ефективності використання оборотних коштів ПП

«СімоЛ»

№ п/п	Показники ефективності використання оборотних коштів	Роки			Відхилення, %	
		2018	2019	2020	2020/2018	2020/2019
1.	Чистий дохід від реалізації продукції, тис.грн.	18739	20093	22876	22,08	13,85
2.	Середньорічний залишок оборотних коштів, тис.грн.	3219	4661	6893	114,13	47,89
3.	Коефіцієнт обіговості	5,821	4,311	3,319	-42,98	-23,01
4.	Коефіцієнт завантаження	0,172	0,232	0,301	75,0	29,74
5.	Тривалість одного обороту, днів	61,84	83,507	108,466	75,4	29,89
6.	Рентабельність	0,129	0,182	0,157	-	-
7.	Вплив використання ОбК на загальний рівень рентабельності підприємства	0,00192	0,00473	0,00635	230,73	34,24

Джерело: складено і розраховано за джерелами: фінансова звітність підприємства

Проаналізувавши показники ефективності оборотних засобів на підприємстві ми показали динаміку їх змін за 2018-2020 роки на рис. 2.4.

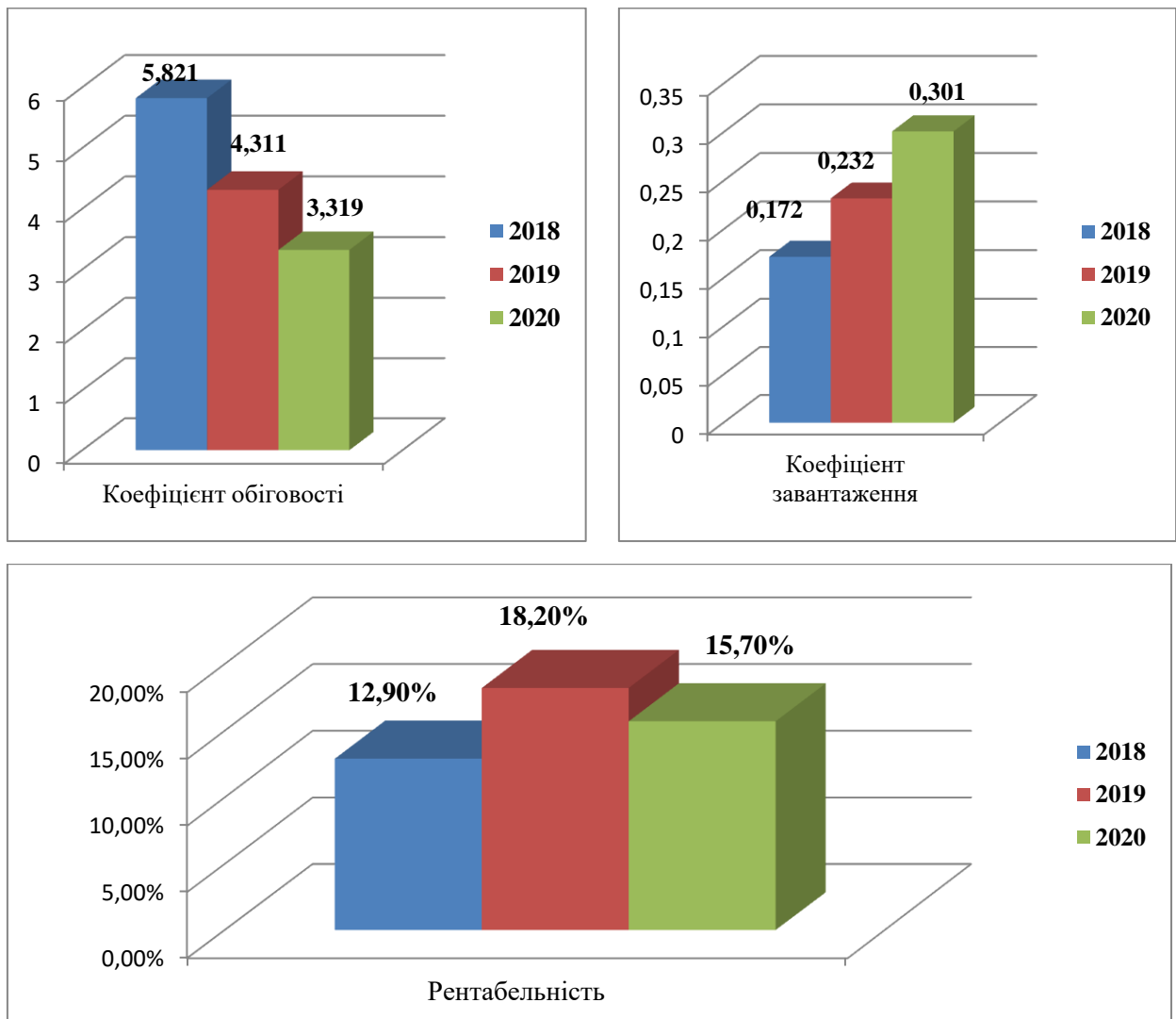

Рис. 2.4. Показники ефективності використання оборотних засобів ПП «СімоЛ»

Аналіз ефективності використання оборотних коштів показує зменшення коефіцієнта обіговості оборотних коштів протягом 2018-2020 років на 42,98%, що свою чергу посприяло збільшенню тривалості одного обороту оборотних коштів підприємства з 61,84 дня в 2018 році до 108,466 дня в 2020 році, або на 75,4%. На нашу думку, збільшення тривалості оборотних коштів, тобто уповільнення процесу їх повернення в виробничу діяльність також могло вплинути на зменшення частки фондів обігу в обсязі оборотних коштів підприємства. Рентабельність оборотних коштів в 2020

році порівняно з 2018 роком зросла на 2,78 відсоткових пункти. Однак в 2019 році показник рентабельності оборотних коштів становив 18,21%, що на 2,51 відсоткових пункти більше, ніж стало в 2020 році. З даних представлених в таблиці видно, що збільшився вплив використання оборотних коштів на загальний рівень рентабельності підприємства, який являється добутком питомої ваги чистого прибутку в сумі чистого доходу підприємства, фондомісткості та коефіцієнта завантаження оборотних коштів. Таким чином, показник впливу збільшився з 0,00192 в 2018 році до 0,00635 в 2020 році, або на 230,73%.

Аналіз ефективності використання трудових ресурсів на підприємстві

Для початку проаналізуємо якісний склад працівників підприємства. Результати представлено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз якісного складу працівників ПП «СімоЛ»

№ п/п	Показники	Роки				Відхилення,%	
		2019		2020		Усього	з них жінки
		Усього, осіб	з них жінки	Усього, осіб	з них жінки		
1.	Облікова чисельність працівників на к.р., усього	74	28	77	28	4,1	0
1.1.	з них: Працівники прийняті на умовах неповного робочого дня (тижня)	-	-	-	-	-	-
1.2.	Кількість працюючих у віці 15-35 років	-	-	4	1	-	-
1.3.	Знаходяться у відпустці у зв'язку з вагітністю і пологами	x	-	x	-	x	-
1.4.	Знаходять у відпустці по догляду за дитиною	1	1	1	1	0	0
1.5.	Мають науковий ступінь	-	-	-	-	-	-

Джерело: складено і розраховано за джерелами: фінансова звітність підприємства

Аналіз якісного складу працівників показує, що чисельність персоналу змінилася незначно. В 2020 році відносно 2019 року чисельність працівників збільшилася з 74 осіб до 77, або 4,1%. При цьому чисельність жінок залишилася незмінною – 28 осіб. Всі працівники працюють в повний робочий день і тиждень. В 2020 році відбулося незначне омолодження персоналу: на роботу було прийнято чотирьох осіб у віці 15-35 років, серед них одна жінка.

На даний час жодна з жінок не знаходить у відпустці у зв'язку з вагітністю чи пологами, однак одна жінка знаходиться у відпустці по догляду за дитиною. Жоден з працівників немає наукового ступеня, однак. Як видно з додатка Д, станом на кінець 2019 року на підприємстві працювало 8 осіб з повною вищою освітою, в тому числі три жінки.

Далі проаналізуємо продуктивність праці на ПП «Сімоп».

Продуктивність праці – важливий показник ефективності промислового виробництва, а також її підвищення – головний фактор економічного росту. В Україні підвищення продуктивності праці можна досягти на основі швидкого технічного переозброєння праці і удосконалення організації виробництва. Рівень продуктивності праці (W) визначається об'ємом продукції, який виробляє робітник за одиницю робочого часу – “людино-годин, “людино-днів”.

Так, як витрати праці вимірюються не прямо, а через зворотній час, то економія робочого часу на виробництво продукції означає підвищення продуктивності праці. В процесі аналізу продуктивності праці необхідно вирішити такі задачі: встановлення фактичного рівня продуктивності праці і її зміну порівняно з попередніми роками; виявити вплив окремих факторів, які вплинули на зміну продуктивності праці. Визначення отриманого рівня продуктивності праці і її динаміки найбільш відповідають показникам виробітку в натуральному, або грошовому вираженні.

Аналіз виконання плану по праці починається з аналізу забезпеченості виробництва робочою силою, який передбачає оцінку виконання плану по

чисельності і складу працюючих. Розглянемо забезпеченість підприємства робочою силою за даними табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Динаміка середньоспискової чисельності працівників ПП «СімоЛ»

№ п/п	Групи і категорії працюючих (чол.)	Рік			Відхилення			
		2018	2019	2020	абс.(+/-)		відн.(%)	
					2020/2018	2020/2019	2020/2018	2020/2019
1.	Всього персоналу в т.ч.:	72	74	77	5	3	6,9	4,0
1.1.	Промислово виробничий персонал в т.ч.:	63	64	65	2	1	3,2	1,6
	✓ Основні	38	39	41	3	2	7,9	5,1
	✓ Допоміжні	25	25	26	1	1	4,0	4,0
1.2.	Невиробничий персонал	9	8	10	1	2	11,1	25,0

Джерело: складено і розраховано за джерелами: фінансова звітність підприємства

Відобразимо дану динаміку на діаграмі (рис. 2.5)

Динаміка середньоспискової чисельності працівників ПП «СімоЛ»

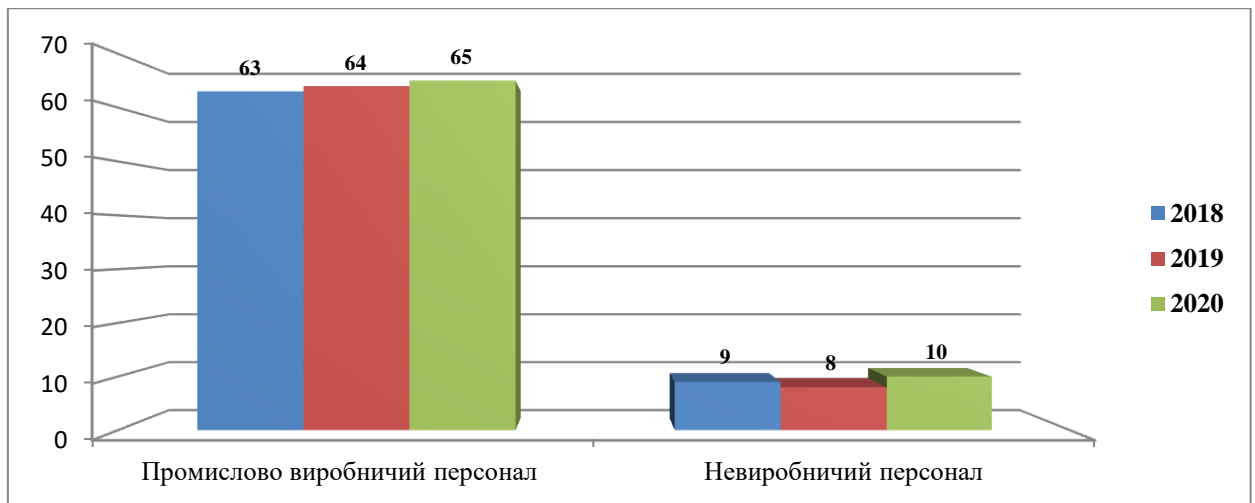

Рис. 2.5. Динаміка середньоспискової чисельності працівників ПП «СімоЛ»

З даних таблиці 2.7 видно, що чисельність всього персоналу в 2020 році збільшилась на 6,9% в порівнянні з 2018 р.і на 4,0% в порівнянні з 2018 роком і становить 77 чол. В 2020 р. порівняно з минулими періодами 72 чол. в 2018 р. і 74 чол. в 2019 р.

За допомогою цих даних ми розрахуємо продуктивність праці, що дасть нам змогу проаналізувати ефективність використання трудових ресурсів за 2018-2020 р.р., дані представимо в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Розрахунок продуктивності праці ПП «СімоЛ»

Показники	Одиниці виміру	Роки			Відхилення			
					абс.(+/-)		відн.(%)	
		2018	2019	2020	2020/ 2018	2020/ 2019	2020/ 2018	2020 /2019
Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн	18739	20093	22876	4137	2783	22,1	13,9
Вироблена продукція в порівняльних цінах	тис. грн	9300	9587	10642	1342	1055	14,4	11,0
Обсяг виробництва в натуральному виразі	Тонн	3300	3600	3867	567	267	17,2	7,4
Середньооблікова чисельність ПВП	чол.	72	74	77	5	3	6,9	4,1
Фонд заробітної плати	тис. грн	1138,6	1548,4	1713,2	574,6	164,8	50,1	11,8
✓ продуктивність праці у вартісному виразі в діючих цінах	тис. грн	260,3	271,5	297,1	36,8	25,6	14,1	9,4
✓ продуктивність праці у вартісному виразі в порівняних цінах	тис. грн	129,2	129,5	138,2	9,0	8,7	7,0	6,7
✓ продуктивність праці у натуральному виразі	Тонн	45,8	48,6	50,2	4,4	1,6	9,6	3,3

Джерело: складено і розраховано за джерелами: фінансова звітність підприємства

Як видно з даних таблиці 2.8 продуктивність праці в вартісному виразі в порівняних цінах зросла на 8,7 тис.грн. і становила 138,2 тис.грн. в 2020 році порівняно з 2019 роком - 129,5 тис.грн. А в порівнянні з 2018 роком даний показник зріс на 9,0 тис. грн. (з 129,2 тис.грн до 138,2 тис. грн.). В той же час спостерігається збільшення продуктивності праці в натуральному виразі на 4,4 тонн (з 45,8 тонн до 50,2 тонн) з 2018р по 2020 рік. А в порівнянні з 2019 роком цей показник зріс на 1,6 тонни(або 3,3%).

При цьому продуктивність праці у вартісному виразі в діючих цінах зросла на 14,1% в 2020 році в порівнянні з 2018р, і на 9,4% в порівнянні з 2019 роком.

З метою формування комплексного бачення про функціонування ПП «СімоЛ» надалі проаналізуємо його фінансові результати та фінансовий стан за відповідні аналітичні періоди, для чого спочатку побудуємо таблицю 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка фінансових результатів роботи ПП «СімоЛ»

№ п/п	Показник	Роки			Відхилення			
		2018	2019	2020	абс.(+/-)		відн. (%)	
					2020/2018	2020/2019	2020/2018	2020/2019
1.	Чистий дохід від реалізації продукції	18739	20093	22876	4137	2783	22,1	13,9
2.	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	16277	17057	18501	2224	1444	13,7	8,5
3.	Валовий прибуток	2462	3036	4375	1913	1339	77,8	44,1
4.	Адміністративні витрати	980	1097	1619	639	522	65,2	47,6
5.	Витрати на збут	1061	1038	1544	483	506	45,6	48,7
6.	Інші операційні витрати	5	52	130	125	78	2500	150
7.	Операційний прибуток	416	849	1082	666	233	160,1	27,4
8.	Прибуток до оподаткування (балансовий прибуток)	416	849	1082	666	233	160,1	27,4
9.	Чистий прибуток	416	849	1082	666	233	160,1	27,4

Джерело: складено і розраховано за джерелами: фінансова звітність підприємства

За даними таблиці видно, що підприємство протягом трьох років отримувало прибутки. Так, чистий прибуток у 2020 році змінився в порівнянні з 2018 роком на 666 тис.грн і становив 1082 тис.грн. Ця зміна становила 160,1%. А в порівнянні з 2019 р. чистий прибуток зріс на 233 тис.грн, що становило 27,4%.

Аналіз фінансового стану складається із попередньої оцінки фінансового стану на основі даних балансу, звіту про фінансові результати та їх використання, додатку до балансу підприємства та більш поглибленого аналізу за даними аналітичного обліку. Попередня оцінка фінансового стану розбивається на три етапи. На першому етапі проводиться візуальна і

елементарна лічильна перевірка показників бухгалтерського обліку за формальними та якісними ознаками. На другому етапі будується ущільнений аналітичний баланс – нетто шляхом агрегування однорідних за своїм складом елементів балансових статей, таких як нерухоме майно, поточні активи (виробничі запаси, готова продукція, грошові кошти, короткострокові фінансові вкладення, дебіторська заборгованість), джерела власних коштів, позичені кошти (короткострокові кредити банків, короткострокові позики, розрахунки з кредиторами), на основі яких оцінюються тенденції зміни у майновому та фінансовому стані підприємства. На третьому етапі розраховується і оцінюється динаміка руху аналітичних коефіцієнтів, які характеризують фінансову стійкість підприємства. Дані коефіцієнти ми більш детально розглянемо в розділі 3.

Спочатку проаналізуємо структуру активів ПП “СімоЛ” за 2018-2020рр., для чого побудуємо таблицю 2.10.

Таблиця 2.10

Структура активів ПП «СімоЛ» за 2018-2020 рр.

№	Показники	Роки			Відхилення			
		2018	2019	2020	Абс(+/-)		Відн(%)	
					2020/ 2018	2020/ 2019	2020/ 2018	2020/ 2019
1.	Кошти підприємства, тис.грн.	9407	11899	13765	4358	1866	46,3	15,7
	питома вага, %	100	100	100	-	-	-	-
2.	Необоротні активи, тис.грн.	6089	5895	5983	-106	88	-1,7	1,5
	питома вага, %	64,7	49,5	43,5	-	-	-	-
3.	Оборотні активи, тис.грн.	3318	6004	7782	3884	3686	124,5	111,1
	питома вага, %	35,3	50,6	56,5	-	-	-	-
✓	виробничі запаси	258	697	804	546	107	211,6	15,4
✓	грошові кошти	257	709	953	696	244	270,8	34,4
✓	дебіторська заборгованість	2401	3560	2876	475	-684	19,8	-19,2

Джерело: складено і розраховано за джерелами: фінансова звітність підприємства

Проаналізувавши активи підприємства, ми відобразили їх на діаграмі, для того, щоб краще побачити динаміку змін.

Динаміка структури активів ПП «СімоЛ»

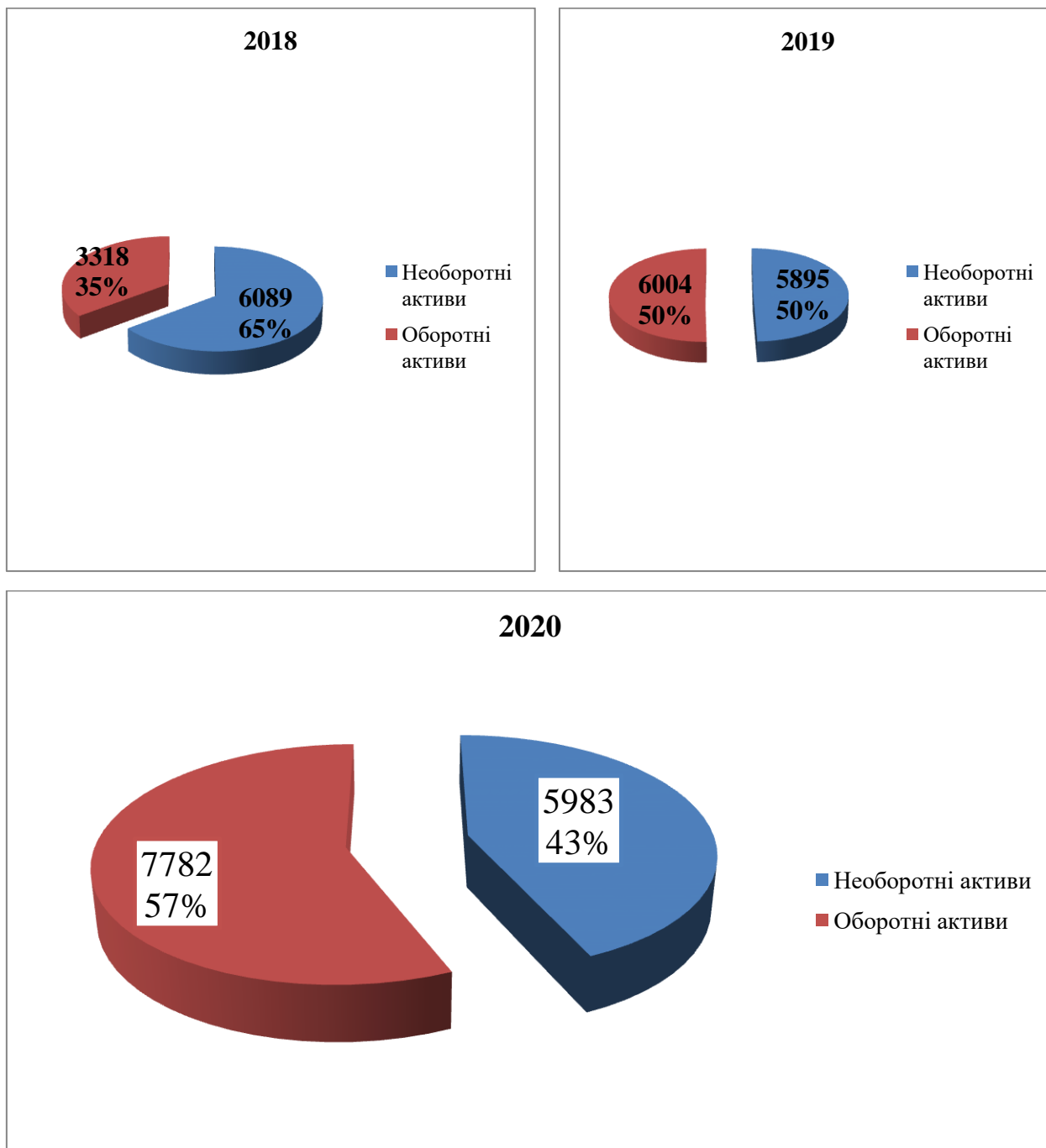

Рис. 2.6. Динаміка структури активів ПП «СімоЛ»

Як видно з даних таблиці 2.10 валюта балансу підприємства на початок 2018 р. становила 9407 тис. грн., протягом року вона зросла до 11899 тис. грн., але вже на кінець 2020 р. вона зросла ще на 31866 тис. грн. і становила 13765 тис. грн. Також із збільшенням обсягу виробництва та реалізації продукції зростала дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги протягом 2018 року. Це зв'язано з тим, що підприємство не могло

відразу розрахуватися за зобов'язаннями. Але в 2020 році ситуація змінилась і дебіторська заборгованість зменшилась на 684 тис.грн(19,2%) порівняно з 2019 р.

Далі проаналізуємо структуру джерел коштів підприємства, дані представимо в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Структура джерел коштів ПП «СімоЛ» за 2018-2020 рр.

№	Показники	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Відхилення			
					абс.(+/-)		відн.(%)	
					2020/2018	2020/2019	2020/2018	2020/2019
1.	Загальна сума пасивів, тис. грн.	9407	11899	13765	4358	1866	46,3	15,7
	питома вага, %	100	100	100	-	-	-	-
2.	Джерела власних коштів, тис. грн.	8225	10546	12329	4104	1783	49,9	16,9
	питома вага, %	87,4	88,6	89,6	-	-	-	-
3.	Позикові кошти, тис. грн.	766	1353	1436	670	83	87,5	6,1
	питома вага, %	12,6	11,4	10,4	-	-	-	-
✓	короткострокова кредиторська заборгованість, тис. грн.	633	1240	11436	10803	10196	1706,6	822,3
✓	довгострокова кредиторська заборгованість, тис. грн.	133	113	-	-	-	-	-

Джерело: складено і розраховано за джерелами: фінансова звітність підприємства

Розглянувши структуру джерел коштів ПП «СімоЛ», ми відобразили їх на діаграмі, щоб краще побачити динаміку змін (рис.2.7.)

Аналіз джерел коштів ПП «СімоЛ»

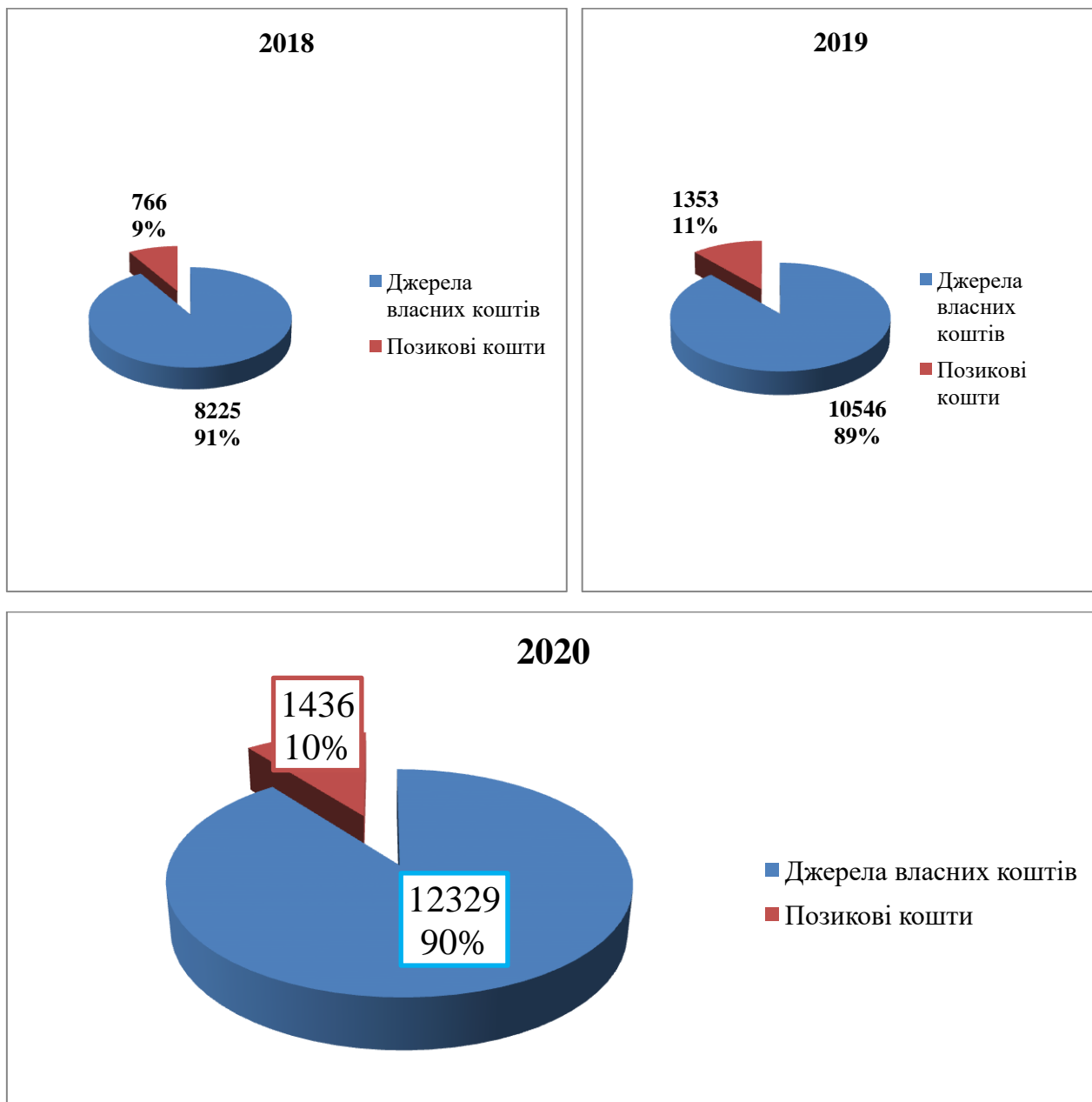

Рис. 2.7. Аналіз джерел коштів ПП «СімоЛ»

Як видно з даних таблиці 2.11 валюта балансу на кінець 2018 р. складала 9407 тис. грн., з них власні кошти складають 8225 тис. грн., а запозичені 766 тис. грн., які носять переважно короткостроковий характер. Співвідношення власного та запозиченого капіталу становило відповідно 87,4% і 12,6 %. На протязі 2019-2020р.р. спостерігається зростання загальної суми пасивів(особливо в 2020 році), а також збільшуються джерела власних коштів і зменшення позикових. Також спостерігається тенденція на зростання короткострокових зобов'язань і зниження довгострокових.

Аналіз витрат підприємства представлено в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Динаміка і структура показників операційних витрат ПП «СімоЛ»

№ п/ п	Елементи витрат	Роки						Відхилення, %	
		2018		2019		2020		2020/ 2018	2020/ 2019
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%		
1.	Матеріальні і витрати	13617	83,66	14391	84,37	15562	84,11	14,28	8,14
2.	Витрати на оплату праці	1516	9,31	1567	9,19	1721	9,3	13,52	9,83
3.	Відрахуван ня на соціальні заходи	590	3,62	603	3,54	664	3,59	12,54	10,12
4.	Амортизаці я	535	3,29	444	2,6	424	2,29	-20,75	-4,5
5.	Інші витрати	19	0,12	52	0,3	130	0,71	584,21	150,0
	Всього	16277	100,0	17057	100,0	18501	100,0	13,66	8,47

Джерело: складено і розраховано за джерелами: фінансова звітність підприємства

Аналіз витрат підприємства показує, що витрати підприємства за 2018 - 2020 роки зросли з 16277 тис.грн. до 18501 тис.грн., або на 13,66%. Структура витрат змінилася незначно. Найбільша стаття витрат належить матеріальним витратам. Так в 2018 році цей показник становив 13617 тис.грн, а до 2020 року він зріс на 14,28% і становив 15562 тис.грн. При цьому питома вага матеріальних витрат зросла з 83,66% до 84,11%. Витрати на оплату праці за три досліджуваних роки зросли на 13,52%, а їх питома вага залишилася майже незмінною: 9,31% в 2018 році, 9,19% - 2019 рік і 9,3% - 2020 рік. Питома вага соціальних відрахувань зросла на 12,54% в 2020 році відносно 2018 року. Однак їх питома вага зменшилася за цей період з 3,62% до 3,59%.

Провівши аналіз витрат в таблиці 2.12, ми відобразили їх на діаграмах, для того, щоб краще побачити динаміку змін.

Структура операційних витрат ПП «СімоЛ»

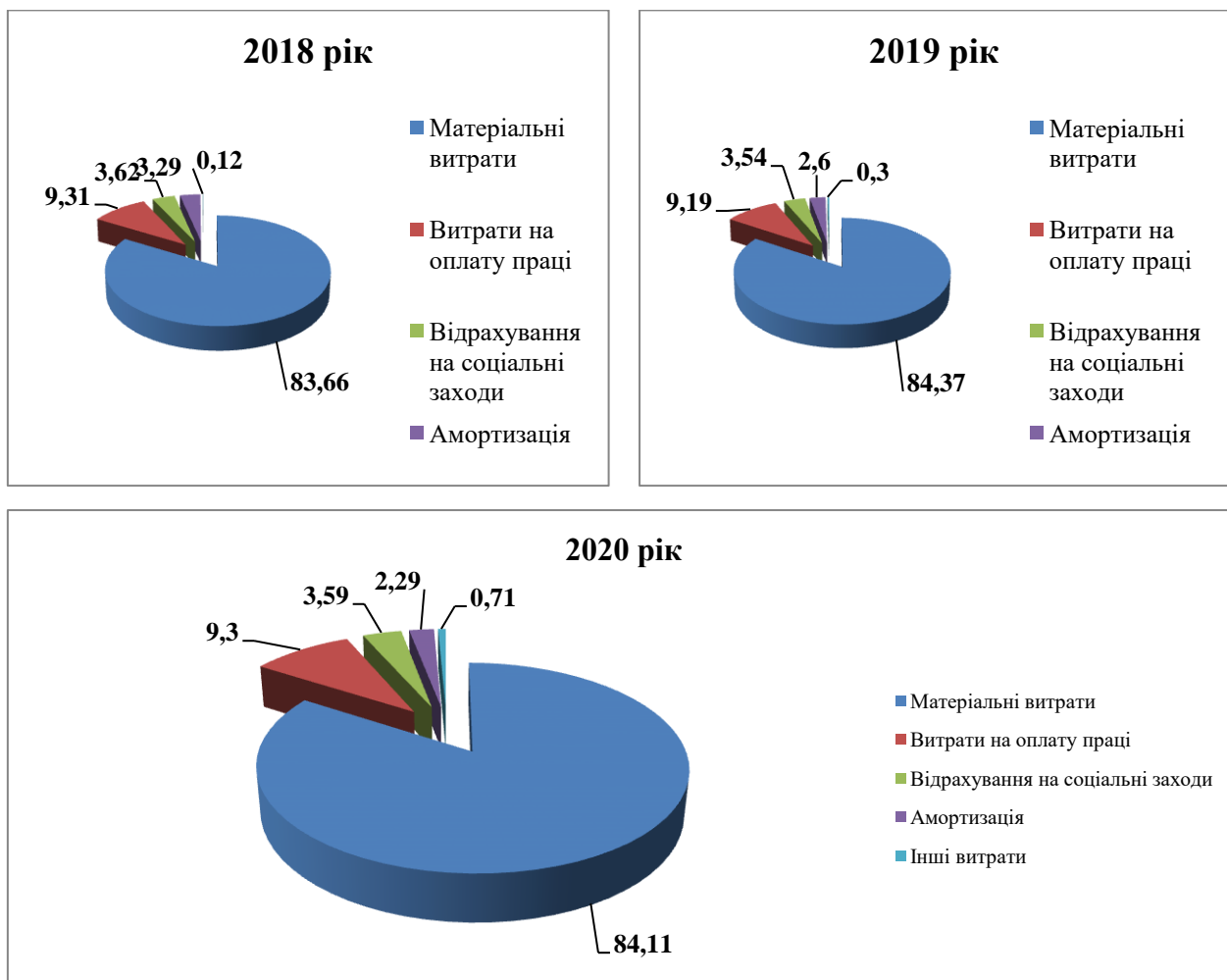

Рис. 2.8. Структура операційних витрат ПП «СімоЛ»

Єдиний елемент витрат, який має відносно стабільну тенденцію до зниження, являється амортизація. Так за період 2018-2020 років сума амортизації зменшилася на 20,75%, що посприяло також зниженню питомої ваги показника з 3,29% в 2018 році до 2,29% в 2020 році. Найбільша динаміка зростання прослідковується за іншими витратами, які за досліджуваний період зросли більш, ніж вп'ятеро. Однак попри незначні обсяги показника, це незначно вплинуло на його питому вагу в витратах підприємства.

2.3. Оцінка фінансового стану підприємства

Проаналізуємо фінансовий стан підприємства на основі фінансової звітності підприємства, представленої в додатках. Оцінка здійснюється за допомогою показників рентабельності, ліквідності, платоспроможності і ділової активності.

Рентабельність – це рівень прибутковості, що вимірюється у відсотках. Підприємство вважають рентабельним, якщо доходи від реалізації продукції (робіт, послуг) покривають витрати виробництва і, крім того, забезпечує суму прибутку, достатню для нормального функціонування підприємства.

Для аналізу рентабельності ПП «СімоЛ», що визначає рівень його прибутковості, побудуємо табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Показники рентабельності ПП «СімоЛ»

№ п/п	Найменування показника	Од. виміру	Роки			Відхилення (+/-)	
			2018	2019	2020	2020/2018	2020/2019
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності	%	4,4	7,1	7,9	3,5	0,8
2.	Рентабельність власного капіталу	%	5,0	9,1	9,5	4,5	0,4
3.	Рентабельність виробничих засобів	%	4,4	8,0	8,4	31,2	-0,8
4.	Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності	%	2,6	5,0	5,8	3,2	0,8
5.	Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	%	2,6	5,0	5,8	3,2	0,8
6.	Коефіцієнт реінвестування	-	0,09	0,1	0,1	0,11	-

Джерело: складено і розраховано за джерелами: фінансова звітність підприємства

Динаміка зміни показників рентабельності представлена на рис. 2.9.

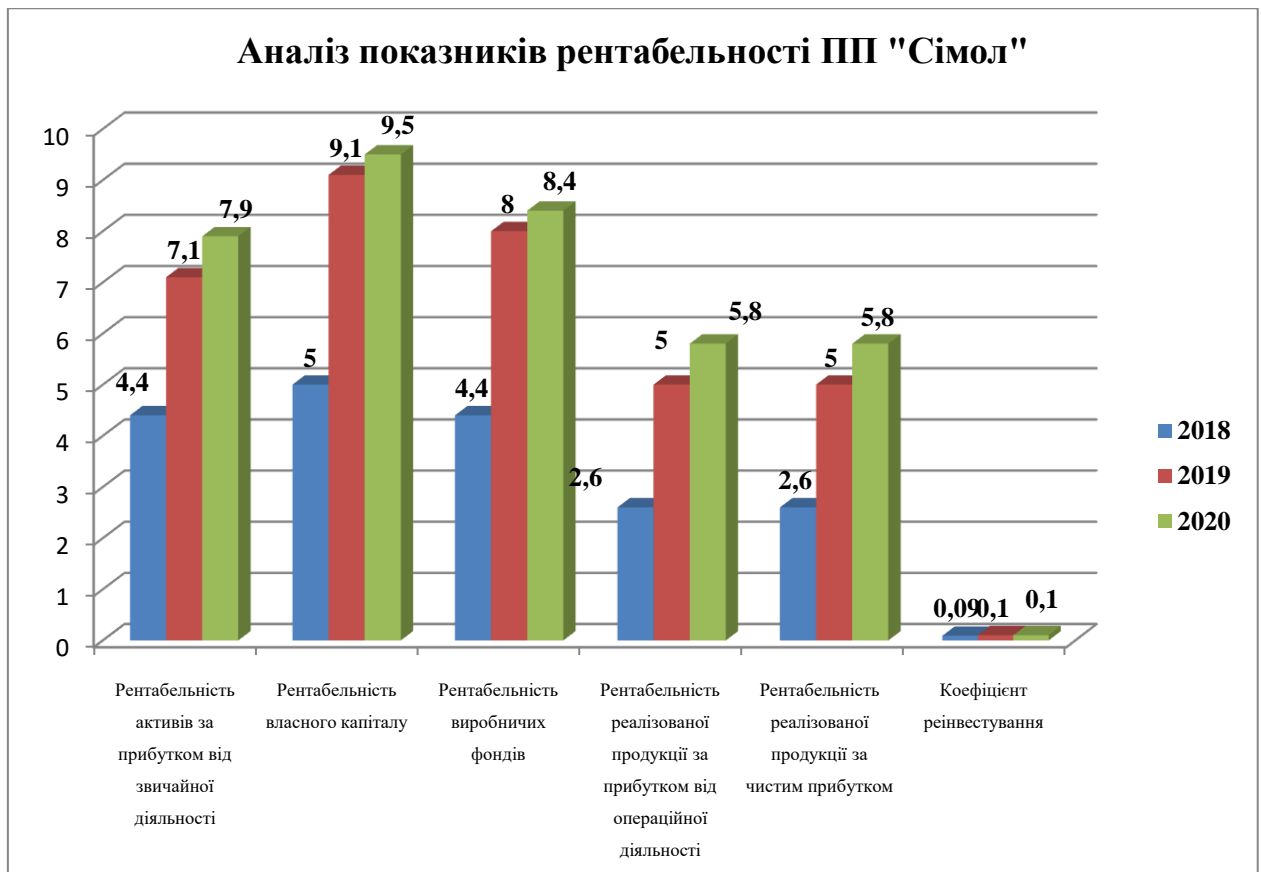

Рис. 2.9. Показники рентабельності ПП «Сімоп»

З розрахунків видно, що рентабельність активів за прибутком збільшився за рахунок збільшення прибутку від звичайної діяльності. Такі ж зміни ми спостерігаємо з рентабельністю власного капіталу. Взагалі згідно з аналізом ми бачимо, що всі показники мають тенденцію до зростання, що показує позитивні зрушення в діяльності підприємства.

Одним з найважливіших критеріїв фінансового стану підприємства є оцінка його ліквідності та платоспроможності, під якою слід розуміти здатність підприємств розраховуватися за своїми довгостроковими зобов'язаннями. Отже, платоспроможним є таке підприємство, у якого маса активів більша, ніж маса зовнішніх зобов'язання.

Таким чином, проведемо аналіз ліквідності та платоспроможності заводу за 2018-2020р.р. Результати представимо в таблиці 2.14.

Показники ліквідності та платоспроможності ПП «СімоЛ»

Показники	Роки			Нормативне значення
	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,4	0,6	0,7	>0,2
Коефіцієнт загальної ліквідності	5,2	4,8	5,4	>1
Коефіцієнт поточної ліквідності	4,2	3,6	2,7	>0,6
Чистий оборотний капітал	2686	4764	6346	>0

Джерело: складено і розраховано за джерелами: фінансова звітність підприємства

Проаналізувавши показники ліквідності та платоспроможності підприємства, ми зобразили динаміку їх змін на діаграмі (рис. 2.10).

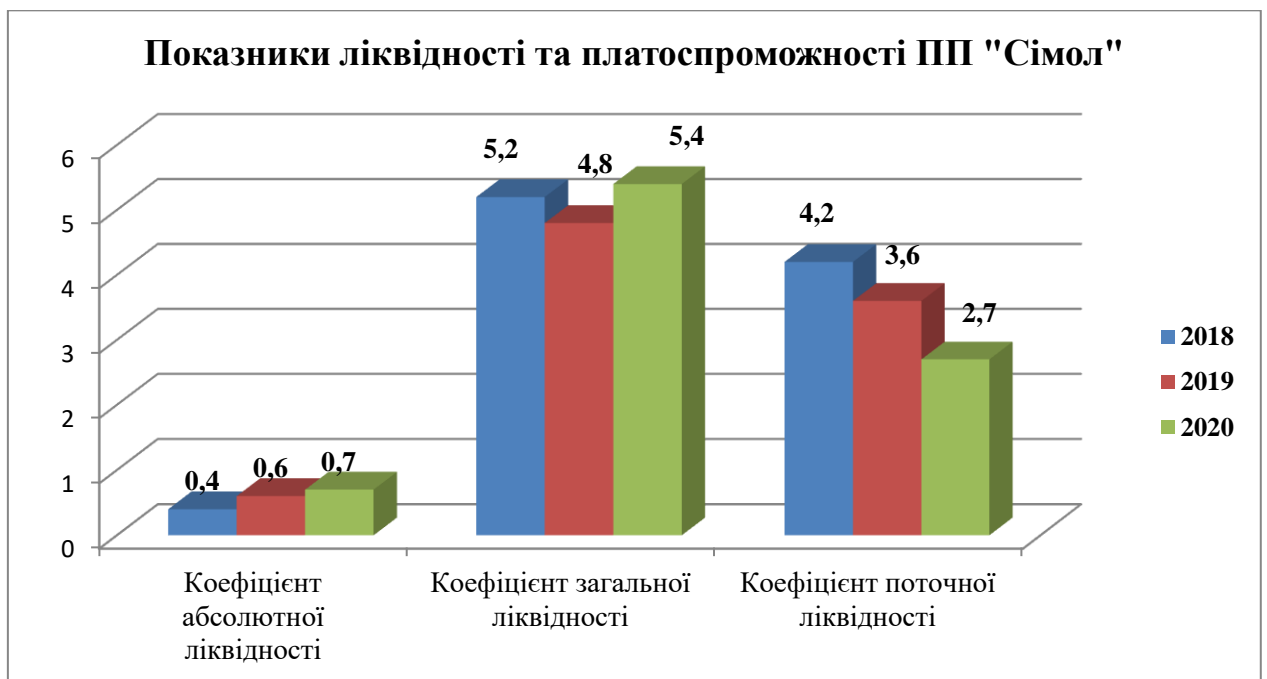

Рис. 2.10. Показники ліквідності та платоспроможності ПП «СімоЛ»

Проаналізувавши показники, можна зробити висновок, що підприємство володіє значним обсягом вільних ресурсів, які сформувалися завдяки власним джерелам (про що свідчить коефіцієнт загальної ліквідності).

Значення коефіцієнта поточної ліквідності показує хороші платіжні можливості підприємства щодо погашення поточних зобов'язань за умови своєчасного здійснення розрахунків з дебіторами. Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності показує нам значну частку короткострокових зобов'язань, що підприємство може погасити найближчим часом, не чекаючи оплати дебіторської заборгованості й реалізації інших активів. Значення такого показника, як чистий оборотний капітал свідчить про чудову забезпеченість поточних зобов'язань підприємства оборотними активами. Також спостерігається позитивна тенденція у покращенні показників за досліджувані роки.

Для узагальненого бачення фінансового стану ПП «СімоЛ» після проведення аналізу ліквідності та платоспроможності проведемо аналіз фінансової стійкості та незалежності підприємства за 2018-2020 рр. Результати аналізу представимо у таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Показники фінансової стійкості та незалежності ПП «СімоЛ»

Показники	Роки			Нормативне значення
	2018	2019	2020	
1	2	3	4	5
Коефіцієнт автономії	0,9	0,9	0,9	>0
Коефіцієнт фінансової залежності	0,1	0,1	0,1	<0,5
Коефіцієнт маневреності	2,5	1,8	1,7	>0,4
Коефіцієнт фінансування	0,1	0,13	0,12	>0,1
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	0,1	0,1	0,1	Якнайменше
Коефіцієнт фінансового левереджу	0,02	0,01	-	<1

Джерело: складено і розраховано за джерелами: фінансова звітність підприємства

На рис. 2.11 ми зобразили зміну показників фінансової стійкості підприємства за 2018-2019 рр.

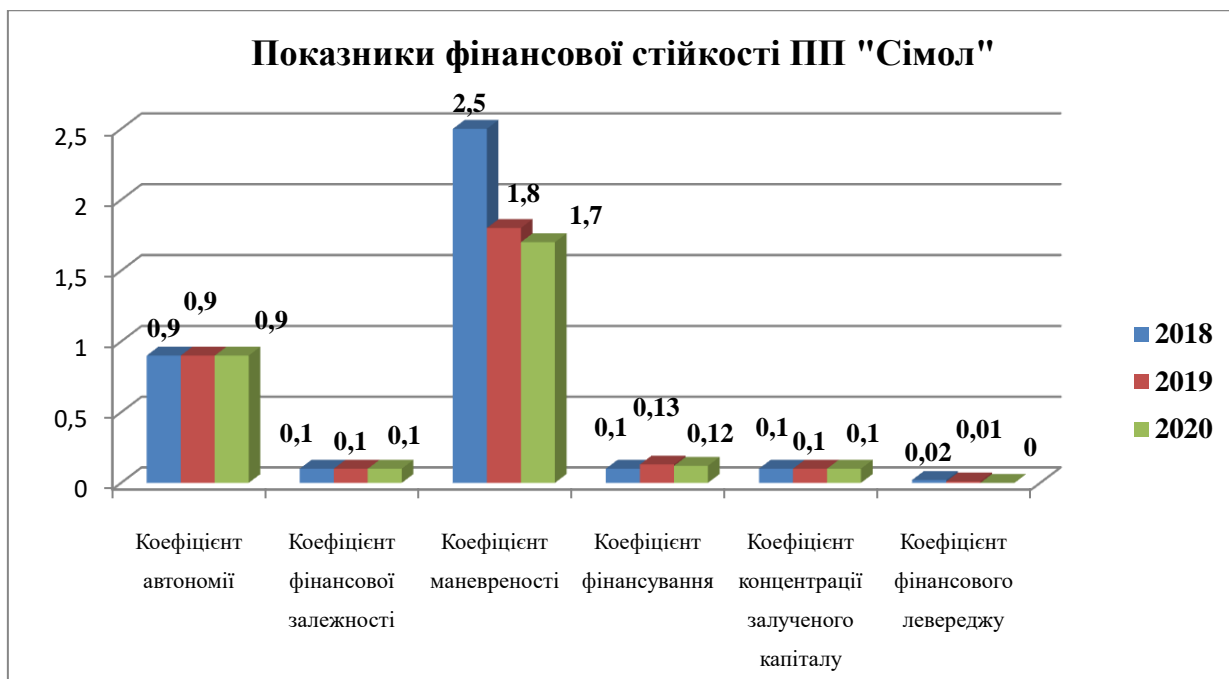

Рис. 2.11. Показники фінансової стійкості ПП «СімоЛ»

Проаналізувавши коефіцієнти, наведені в таблиці 2.15 можна зробити висновок, що підприємство є фінансово стійким. В нормі знаходяться абсолютно всі показники. Також спостерігається стабільність коефіцієнтів в аналізованих роках. Варто відзначити лише зменшення коефіцієнта маневреності власного капіталу в 2020 році в порівнянні з 2018-13 роками. Це свідчить про зменшення чистого оборотного капіталу, який припадає на 1 грн.

Для формування бачення про ефективність управління оборотними активами проведемо аналіз ділової активності підприємства за 2018-2020 рр.

Розрахунки ділової активності наведені у таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

Показники ділової активності ПП «СімоЛ»

Показники	Од. виміру	2018 рік	2019 рік	2020 рік	Абсол(+/-)		Віднос(%)	
					2020/ 2018	2020/ 2019	2020/ 2018	2020/ 2019
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	в.п.	5,8	4,3	3,3	-2,5	-1,0	-43,1	-23,3
Коефіцієнт завантаження	в.п.	0,2	0,2	0,3	0,1	0,1	50	50
Тривалість одного обороту	дн.	62	83,7	109,1	47,1	25,4	76,0	30,3
Коефіцієнт оборотності запасів	в.п.	21,9	15,4	6,7	-15,2	-1,3	-69,4	-56,5
Тривалість обороту запасів	дн.	16,4	23,3	53,7	37,3	30,4	127,4	130,4
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	в.п.	9,0	6,5	6,9	-2,1	0,4	-23,3	6,2
Середній термін погашення дебіторської заборгованості	дн.	40,0	55,3	52,2	12,2	-3,1	30,5	-5,6
Тривалість операційного циклу	дн.	56,4	78,6	105,9	49,5	27,3	87,8	34,7
Фондовіддача загального капіталу(активів)	грн.	2,0	1,9	1,8	-0,2	-0,1	-10	-5,3
Фондовіддача власного капіталу (акціонерного)	грн.	2,2	2,1	2,0	-0,2	-0,1	-9,1	-4,8
Фондовіддача необоротних активів	грн.	3,0	3,4	3,9	0,9	0,5	30,0	114,7

Джерело: складено і розраховано за джерелами: фінансова звітність підприємства

Ці показники показують ефективність управління оборотними активами, головною метою оцінки яких є виявлення ознак зменшення вартості, або надлишкового накопичення запасів та рахунків дебіторів. Коефіцієнт оборотності обігових коштів показує кількість оборотів, які здійснюють обігові кошти протягом звітного періоду і характеризує суму чистого доходу з 1-єї грн. оборотних коштів. Коефіцієнт завантаження

дорівнює в 2018 р. 0,2 в.п., а в 2019 р. - 0,2 в.п. і 2020 - 0,3 в.п. і показує суму обігових коштів, яка припадає на 1-ну грн. чистого доходу від реалізації. Тривалість одного обороту значно змінилась в 2020 році. і складає 53,7 днів в порівнянні з 16,4 дні в 2018 р і 23,3 дні в 2019 р. Коефіцієнт оборотності запасів дорівнює 21,9 і 15,4 в 2018 – 2019 рр. відповідно, а 2020 р. він знизився до 6,7 в.п., що є негативним моментом, тому що чим вищий даний коефіцієнт, який показує швидкість обороту матеріальних запасів, тим нижчий ризик їх нереалізації.

Отже, аналіз фінансового стану ПП «СімоЛ» показав, що попри фінансову кризу в країні і стрімке збільшення курсу іноземних валют, по відношенню до вітчизняної, підприємство має доволі хороший фінансовий стан, адже значення всіх розрахованих показників показують позитивний результат, а в більшості випадків і незначну тенденцію до зростання.

2.4. Діагностика ймовірності банкрутства підприємства

Підходів до діагностики банкрутства підприємства існує доволі багато і не виділяється один конкретний метод, за яким можна продіагностувати окреме підприємство. Отже в даному пункті, ми спробуємо це зробити за рахунок отриманих результатів від аналізу фінансового стану, а також за допомогою системи показників-індикаторів кризового стану зробимо аналізу підприємства.

Провівши моніторинг фінансових показників проведемо аналіз підприємства за моделлю О.В. Вишневською, наведеною в таблиці 3.5, яка базується на ознаках зміни напряму динаміки 4 базових показників: коефіцієнта поточної ліквідності, частки власних оборотних коштів, рентабельності капіталу і коефіцієнта оборотності капіталу.

Таблиця 2.17

Модель ідентифікації фінансового стану підприємства

Індикатори безпеки і їх порогові значення	Фінансовий стан підприємства		
	нормальний	кризовий	передкризовий
1	2	3	4
1. Коефіцієнт поточної ліквідності $k_{пл} > 1 / 2$. 2. Частка власних оборотних коштів у покритті запасів $Ч_{вок} \geq 1, 0$. 3. Рентабельність капіталу $ROA > 0$. 4. Коефіцієнт оборотності капіталу $коб$	Поточні значення всіх індикаторів безпеки знаходяться вище своїх допустимих значень і мають позитивну або стабільну динаміку за звітний і попередній періоди: $k_{пл1} > k_{пл0} > 1 - 2$ $(Ч_{вок1} > Ч_{вок0}) \geq 1$ $(ROA1 > ROA0) > 0$ $коб1 > коб0$	Поточні значення частини або всіх індикаторів безпеки знаходяться вище своїх допустимих значень. Усі або частина індикаторів безпеки мають негативну динаміку за звітний і попередній періоди	Поточні значення всіх індикаторів безпеки знаходяться нижче своїх допустимих значень і мають негативну динаміку за звітний і попередній періоди: $k_{пл1} < k_{пл0} < 1$ $(Ч_{вок1} < Ч_{вок0}) < 1$ $(ROA1 > ROA0) > 0$ $коб1 < коб0$

1. Показники охоплюють основні сторони діяльності підприємства: (ліквідність, фінансову стійкість, прибутковість – ефективність використання капіталу й оборотність – інтенсивність використання капіталу) і не дублюють один одного.

2. Показники є лідируючими у своїй групі й характеризують однакову направленість динаміки показників цієї групи. Їх вибір зроблено на підставі експериментального дослідження тісноти кореляційних зв'язків показників групи й виключає використання дублюючих показників у групі [32].

Ідентифікація фінансового стану підприємства дає змогу продіагностувати його стан.

Як свідчать розрахунки наведені у таблиці 2.18 стан підприємства можна охарактеризувати, як нормальний, оскільки поточні значення індикаторів безпеки знаходяться вище своїх допустимих значень.

Модель ідентифікації фінансового стану підприємства

Індикатори безпеки і їх порогові значення	Роки			Фінансовий стан підприємства
	2018	2019	2020	нормальний
1. Коефіцієнт поточної ліквідності, $k_{пл} > 1 - 2$	4,2	3,6	2,7	нормальний
2. Частка власних оборотних коштів у покритті запасів $Чвок \geq 1, 0.$	1,12	1,15	1,20	нормальний
3. Рентабельність капіталу $ROA > 0.$	5,0	9,1	9,5	нормальний
4. Коефіцієнт оборотності капіталу $коб$	0,87	0,89	0,9	нормальний

Всі індикатори безпеки мають позитивну динаміку за звітний і попередній періоди.

Таким чином, провівши аналіз основних фінансових показників ПП «СімоЛ» можна зробити висновок:

- спостерігається тенденція до покращення показників фінансової стійкості та показників ділової активності ПП «СімоЛ»;
- аналіз ліквідності підприємства показав, що підприємство спроможне сплачувати свої поточні зобов'язання;
- аналіз рентабельності показав, що діяльність ПП «СімоЛ» є ефективною;
- результати оцінки за допомогою моделі ідентифікації фінансового стану підприємство говорять про те, що стан підприємства не кризовий.

Крім системи фінансових коефіцієнтів та експрес-аналізу для діагностики банкрутства у світовій практиці існує багато методик визначення інтегрального Z-показника рівня загрози банкрутства. Далі будемо розрахувати деякі з найбільш відомих підходів до прогнозування ймовірності банкрутства, запропонованих закордонними та вітчизняними фахівцями.

Найпростішою є двофакторна модель (2.1), яка має такий вигляд:

$$Z = -0,3877 - 1,0736 K_{\text{п.л.}} + 0,0579 K_{\text{з.з}} \quad (2.1)$$

де, $K_{\text{з.з}}$ – відношення поточних коштів до валюти балансу;

$K_{\text{п.л.}}$ – коефіцієнт поточної ліквідності;

$K_{\text{пл}} = (\text{Оборотні активизапаси}) / \text{поточні зобов'язання}$

Якщо одержана величина $Z > 0$ – можливе банкрутство; якщо вона становить $Z < 0$ - підприємство залишиться платоспроможним.

2018 рік :

$$K_{\text{з.з}} = 257 / 9407 = 0,027$$

$$K_{\text{пл}} = 4,2$$

$$Z = -0,3877 - 1,0736 * 4,2 + 0,0579 * 0,027 = -4,9$$

2019 рік :

$$K_{\text{з.з}} = 709 / 11899 = 0,06$$

$$K_{\text{пл}} = 3,6$$

$$Z = -0,3877 - 1,0736 * 3,6 + 0,0579 * 0,06 = -4,3$$

2020 рік :

$$K_{\text{з.з}} = 953 / 13765 = 0,07$$

$$K_{\text{пл}} = 2,7$$

$$Z = -0,3877 - 1,0736 * 2,7 + 0,0579 * 0,07 = -3,3$$

Одержаний результат є меншим 0, отже підприємство залишиться платоспроможним.

Дана модель не відображає інші сторони фінансового стану підприємства. Через ігнорування багатьох факторів точність розрахунку за досить приблизна.

Точніші результати можна одержати при використанні п'ятифакторної моделі Е. Альтмана 1968 року (2.2), яка має такий вигляд:

$$Z = 1,2K_1 + 1,4K_2 + 3,3K_3 + 0,6K_4 + 1,0K_5 \quad (2.2)$$

K_1 – оборотні активи / активи;

K_2 – чистий прибуток / активи;

K_3 – прибуток від реалізації / активи;

K_4 – статутний капітал / позикові засоби;

K_5 – виручка від реалізації / активи.

Значення Z до 1,8 – дуже висока загроза банкрутства; від 1,81 до 2,7 – висока; від 2,8 до 2,9 – можлива; понад 3,0 – дуже низька.

2018 рік:

$$K_1 = 3318/9407=0,36$$

$$K_2 = 416/9407=0,04$$

$$K_3 = 2462/9470=0,26$$

$$K_4 = 5500/766=7,2$$

$$K_5 = 18735/9407=1,99$$

$$Z = 1,2*0,36 + 1,4*0,04 + 3,3*0,26 + 0,6*7,2 + 1,0*1,99 = 7,6$$

2019 рік:

$$K_1 = 6004/11899=0,5$$

$$K_2 = 849/11899=0,07$$

$$K_3 = 3036/11899=0,26$$

$$K_4 = 7500/1353=5,54$$

$$K_5 = 20093/11899=1,69$$

$$Z = 1,2*0,5 + 1,4*0,07 + 3,3*0,26 + 0,6*5,54 + 1,0*1,69 = 6,57$$

2020 рік:

$$K_1 = 7782/13765=0,57$$

$$K_2 = 1082/13765=0,08$$

$$K_3 = 4375/13765=0,32$$

$$K_4 = 10000/1436=6,96$$

$$K_5 = 22876/13765=1,66$$

$$Z = 1,2*0,57 + 1,4*0,08 + 3,3*0,32 + 0,6*6,96 + 1,0*1,66 = 7,69$$

Отже, значення Z показника в аналізованих роках значно більше граничного рівня, що свідчить про дуже низьку загрозу банкрутства для підприємства.

Проте використання даної методики істотно обмежується вимогою мати ринкову оцінку власного капіталу. Це можливо лише для великих корпорацій, акції яких вільно котируються на фондових біржах.

Розглянемо наступну модель.

П'ятифакторна оцінка ймовірності банкрутства підприємства на основі Z - рахунку модель Альтмана 1983 року (2.3), яка має вигляд:

$$Z = 3,107K_1 + 0,995K_2 + 0,42K'_3 + 0,847K_4 + 0,717K_5 \quad (2.3)$$

K'_3 – відношення вартості власного капіталу до залученого капіталу

$Z_{\text{гнх}} = 1,23$ – граничне значення показника, нижче цього значення - можливість банкрутства.

2018 рік:

$$K_1 = 3318/9407 = 0,36$$

$$K_2 = 416/9407 = 0,04$$

$$K'_3 = 8225/766 = 10,7$$

$$K_4 = 5500/766 = 7,2$$

$$K_5 = 18735/9407 = 1,99$$

$$Z = 3,107 * 0,36 + 0,995 * 0,04 + 0,42 * 10,7 + 0,847 * 7,2 + 0,717 * 1,99 = 12,1$$

2019 рік:

$$K_1 = 6004/11899 = 0,5$$

$$K_2 = 849/11899 = 0,07$$

$$K'_3 = 10546/1353 = 7,8$$

$$K_4 = 7500/1353 = 5,54$$

$$K_5 = 20093/11899 = 1,69$$

$$Z = 3,107 * 0,5 + 0,995 * 0,07 + 0,42 * 7,8 + 0,847 * 5,54 + 0,717 * 1,69 = 10,8$$

2020 рік:

$$K_1 = 7782/13765 = 0,57$$

$$K_2 = 1082/13765 = 0,08$$

$$K'_3 = 12329/1436 = 8,6$$

$$K_4 = 10000/1436 = 6,96$$

$$K_5 = 22876/13765 = 1,66$$

$$Z = 3,107*0,57+0,995*0,08+0,42*8,6+ 0,847*6,96+ 0,717*1,66= 12,6$$

Згідно цієї моделі розрахований показник сильно перевищує мінімальне допустиме значення, що вказує на відсутність загрози банкрутства.

Дана методика більш прийнятна для українських підприємств, тому що враховує недостатню розвинутість фондового ринку України.

Наступним етапом аналізу проведемо тест на ймовірність банкрутства Лиса (2.4), який розраховується :

$$Z_{л} = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4 \quad (2.4)$$

X_1 – оборотні активи / активи;

X_2 – прибуток від реалізації/ активи;

X_3 – нерозподілений прибуток / активи;

X_4 – власний капітал / залучений капітал

Граничне значення $Z_{л}$ - 0,037.

2018 рік :

$$X_1 = 3318/9407=0,36$$

$$X_2 = 416/9407=0,04$$

$$X_3 = 0/9407=0$$

$$X_4 = 8225/766=10,7$$

$$Z_{л} = 0,063*0,36+ 0,092*0,04+0,057*0+0,001*10,7= 0,038$$

2019 рік:

$$X_1 = 6004/11899=0,5$$

$$X_2 = 849/11899=0,07$$

$$X_3 = 0/11899=0$$

$$X_4 = 10546/1353=7,8$$

$$Z_{л} = 0,063*0,5+ 0,092*0,07+0,057*0+ 0,001*7,8= 0,046$$

2020 рік:

$$X_1 = 7782/13765=0,57$$

$$X_2 = 1082/13765=0,08$$

$$X_3 = 0/13765=0$$

$$X_4 = 12329/1436=8,6$$

$$Z_{\text{д}} = 0,063*0,57+0,092*0,08+0,057*0+0,001*8,6 = 0,052$$

Як свідчать розрахунки, значення $Z_{\text{д}}$ в досліджуваних роках перевищує граничне значення, що є позитивним результатом для підприємства.

Наступним розглянемо метод рейтингової оцінки фінансового стану підприємства (2.5):

$$R = 2K_0 + 0,1K_{\text{пл}} + 0,08K_i + 0,45K_M + K_{\text{пр}} \quad (2.5)$$

K_0 – коефіцієнт забезпеченості власними засобами ($K_0 \Rightarrow 0,1$);

$K_{\text{пл}}$ – коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{\text{пл}} \Rightarrow 2$);

K_i – інтенсивність обороту авансованого капіталу, що характеризує об'єм реалізованої продукції, яка приходить на 1 гривню коштів, вкладених в діяльність підприємства ($K_i \Rightarrow 2,5$);

K_M – коефіцієнт менеджменту, характеризується відношенням прибутку від реалізації до виторгу;

$K_{\text{пр}}$ – рентабельність власного капіталу ($K_{\text{пр}} = > 0,2$)

$R > 1$ – задовільний фінансовий стан;

$R < 1$ – незадовільний фінансовий стан.

$K_0 = (\text{власний капітал} + \text{необоротні активи}) / \text{оборотні активи}$

$K_{\text{пл}} = (\text{Оборотні активи} - \text{запаси}) / \text{поточні зобов'язання}$

$K_i = \text{обсяг реалізованої продукції} / \text{авансований капітал}$

$K_M = \text{прибуток від реалізації} / \text{виторг}$

$K_{\text{пр}} = \text{прибуток} / \text{середньорічна вартість власного капіталу}$

2018 рік:

$$K_0 = (8225+6089)/3318=4,31$$

$$K_{\text{пл}} = 4,2$$

$$K_i = 18739/8225=2,28$$

$$K_M = 18739/23765=0,79$$

$$K_{\text{пр}} = 416/8225=0,05$$

$$R = 2*4,31 + 0,1*4,2 + 0,08*2,28 + 0,45*0,79 + 0,05 = 9,6$$

2019 рік:

$$K_0 = (10546+5895)/6004=2,74$$

$$K_{пл} = 3,6$$

$$K_i = 20093/10546=1,9$$

$$K_M = 20093/30876=0,65$$

$$K_{пр} = 849/10546=0,08$$

$$R = 2*2,74+0,1*3,6+0,08*1,9+0,45*0,65 +0,08 = 6,36$$

2020 рік:

$$K_0 = (12329+5983)/7782=2,35$$

$$K_{пл} = 2,7$$

$$K_i = 22876/12329=1,86$$

$$K_M = 22876/31525=0,73$$

$$K_{пр} = 1082/12329=0,09$$

$$R = 2*2,35+0,1*2,7+ 0,08*1,86+ 0,45*0,73+0,09 = 5,54$$

Розрахунки свідчать, що про задовільний фінансовий стан підприємства, оскільки показник в 2018 , 2019 і 2020 роках більший 1.

Дана модель не дозволяє оцінити причини попадання підприємства в «зону неплатоспроможності». Крім того, нормативний зміст коефіцієнтів не враховує галузевих особливостей підприємства.

Проаналізуємо ймовірність банкрутства за допомогою тесту Таффлера (2.6):

$$Z_T = 0,03X_1+0,13X_2 +0,18 X_3+ 0,16 X_4 \quad (2.6)$$

X_1 – прибуток від реалізації / короткострокові зобов'язання;

X_2 – оборотні активи / зобов'язання;

X_3 – короткострокові зобов'язання / активи;

X_4 – виручка від реалізації / активи.

$Z_T > 0,3$ - підприємство має добрі довгострокові перспективи; $Z_T < 0,2$ - висока ймовірність банкрутства.

2018 рік:

$$X_1 = 416/1049=0,4$$

$$X_2 = 3318/1049=3,16$$

$$X_3 = 1049/9407 = 0,11$$

$$X_4 = 416/9407 = 0,04$$

$$Z_T = 0,03 * 0,4 + 0,13 * 3,16 + 0,18 * 0,11 + 0,16 * 0,04 = 0,45$$

2019 рік:

$$X_1 = 849/1240 = 0,68$$

$$X_2 = 6004/1240 = 4,84$$

$$X_3 = 1240/11899 = 0,10$$

$$X_4 = 849/11899 = 0,07$$

$$Z_T = 0,03 * 0,68 + 0,13 * 4,84 + 0,18 * 0,1 + 0,16 * 0,07 = 0,68$$

2020 рік:

$$X_1 = 1082/1436 = 0,75$$

$$X_2 = 7782/1436 = 5,42$$

$$X_3 = 1436/13765 = 0,1$$

$$X_4 = 1082/13765 = 0,08$$

$$Z_T = 0,03 * 0,75 + 0,13 * 5,42 + 0,18 * 0,1 + 0,16 * 0,08 = 0,76$$

Відповідно до результату розрахунків за моделлю Таффлера для підприємства спостерігаються довгострокові перспективи.

Проведемо аналіз ймовірності банкрутства за допомогою тесту банкрутства Спрінгейта (2.7):

$$Z_c = 1,03 X_1 + 3,07 X_2 + 0,66 X_3 + 0,4 X_4 \quad (2.7)$$

X_1 – робочий капітал /активи;

X_2 – прибуток до сплати відсотків і податку / активи;

X_3 – прибуток до сплати відсотків і податку / короткострокові зобов'язання;

X_4 – виручка від реалізації / активи

$Z_c < 0,862$ – підприємство є потенційним банкрутом.

2018 рік:

$$X_1 = 2269/9407 = 0,24$$

$$X_2 = 416/9407 = 0,04$$

$$X_3 = 416/1049 = 0,4$$

$$X_4 = 18739/9407 = 1,99$$

$$Z_c = 1,03 * 0,24 + 3,07 * 0,04 + 0,66 * 0,4 + 0,4 * 1,99 = 1,43$$

2019 рік:

$$X_1 = 4764/11899 = 0,4$$

$$X_2 = 849/11899 = 0,07$$

$$X_3 = 849/1240 = 0,68$$

$$X_4 = 20093/11899 = 1,7$$

$$Z_c = 1,03 * 0,4 + 3,07 * 0,07 + 0,66 * 0,68 + 0,4 * 1,7 = 1,76$$

2020 рік:

$$X_1 = 6346/13765 = 0,46$$

$$X_2 = 1082/13765 = 0,08$$

$$X_3 = 1082/1436 = 0,75$$

$$X_4 = 22876/13765 = 1,66$$

$$Z_c = 1,03 * 0,46 + 3,07 * 0,08 + 0,66 * 0,75 + 0,4 * 1,66 = 1,88$$

Відповідно до проведених розрахунків значення показника є більшим від граничної норми, отже за моделлю Спрінгейта підприємство не є потенційним банкрутом.

І на завершення аналізу проведемо тест на ймовірність банкрутства за Терещенком (2.8):

$$Z_T = 1,5 X_1 + 0,08 X_2 + 10 X_3 + 5 X_4 + 0,3 X_5 + 0,1 X_6 \quad (2.8)$$

X_1 – кошти / зобов'язання;

X_2 – валюта балансу / зобов'язання;

X_3 – прибуток / валюта балансу;

X_4 – прибуток / виручка від реалізації;

X_5 – виробничі запаси / виручка від реалізації;

X_6 – оборотні активи / активи.

Якщо $Z_T > 2$ – не загрожує банкрутство; $1 < Z_T < 2$ – порушений фінансовий стан;

$0 < Z_T < 1$ – існує загроза; $Z_T < 0$ – підприємство майже збанкрутувало.

2018 рік :

$$X_1 = 257/1049 = 0,25$$

$$X_2 = 9407/1049 = 8,9$$

$$X_3 = 416/9407 = 0,04$$

$$X_4 = 416/18735 = 0,02$$

$$X_5 = 258/18735 = 0,01$$

$$X_6 = 3318/9407 = 0,35$$

$$Z_T = 1,5 * 0,25 + 0,08 * 8,9 + 10 * 0,04 + 5 * 0,02 + 0,3 * 0,01 + 0,1 * 0,35 = 1,63$$

2019 рік:

$$X_1 = 709/1240 = 0,57$$

$$X_2 = 11899/1240 = 9,6$$

$$X_3 = 849/11899 = 0,07$$

$$X_4 = 849/20093 = 0,04$$

$$X_5 = 697/11899 = 0,06$$

$$X_6 = 6004/11899 = 0,5$$

$$Z_T = 1,5 * 0,57 + 0,08 * 9,6 + 10 * 0,07 + 5 * 0,04 + 0,3 * 0,06 + 0,1 * 0,5 = 2,6$$

2020 рік:

$$X_1 = 953/1436 = 0,66$$

$$X_2 = 13765/1436 = 9,6$$

$$X_3 = 1082/13765 = 0,08$$

$$X_4 = 1082/22876 = 0,05$$

$$X_5 = 804/13765 = 0,06$$

$$X_6 = 7782/13765 = 0,6$$

$$Z_T = 1,5 * 0,66 + 0,08 * 9,6 + 10 * 0,08 + 5 * 0,05 + 0,3 * 0,06 + 0,1 * 0,6 = 2,9$$

Значення Z показника за тестом Терещенка становить більше 2 в 2019-2020рр і свідчить про те, що підприємству не загрожує банкрутство, а показник 2018р зупинився на відмітці 1,63, це свідчить про те, що в 2018 році був незначно порушений фінансовий стан підприємства.

Результати аналізу занесемо в таблицю 2.19.

Моделі оцінки ймовірності банкрутства підприємства

Назва моделі діагностування	Роки			Абсолютне відхилення		Критерії оцінки	Можливість настання банкрутства
	2018	2019	2020				
1. Двохфакторна модель оцінки ймовірності банкрутства підприємства	-4,9	-4,3	-3,3	-0,6	-1	$Z > 0$ – можливе банкрутство; $Z < 0$ – підприємство залишиться платоспроможним.	Підприємство залишиться платоспроможним
2. П'ятифакторна оцінка ймовірності банкрутства підприємства на основі Z - рахунку Альтмана (1968 р.)	7,6	6,57	7,69	-1,03	1,12	Z до 1,8 – дуже висока загроза банкрутства; від 1,81 до 2,7 – висока; від 2,8 до 2,9 – можлива; >3,0 – дуже низька.	Дуже низька загроза банкрутства
3. П'ятифакторна оцінка ймовірності банкрутства підприємства на основі Z - рахунку модель Альтмана (1983 р.)	12,1	10,8	12,6	-1,3	1,6	$Z_{\text{пнк}} = 1,23$ – граничне значення показника, нижче цього значення - можливість банкрутства	Відсутність можливості банкрутства
4. Тест на ймовірність банкрутства Лиса	0,038	0,046	0,052	0,008	0,006	Граничне значення Z_L - 0,037	Відсутність можливості банкрутства
5. Метод рейтингової оцінки фінансового стану підприємства	9,6	6,36	5,54	-3,24	-0,82	$R > 1$ - задовільний фінансовий стан; $R < 1$ - незадовільний фінансовий стан	Задовільний фінансовий стан
6. Тест на ймовірність банкрутства Таффлера	0,45	0,68	0,76	0,23	0,08	$Z_T > 0,3$ - підприємство має довгострокові перспективи; $Z_T < 0,2$ – висока ймовірність банкрутства	Підприємство має довгострокові перспективи
7. Тест на ймовірність банкрутства Спрінггейта	1,43	1,76	1,88	0,33	0,12	$Z_c < 0,862$ - підприємство є потенційним банкрутом	Підприємство не є потенційним банкрутом
8. Тест на ймовірність банкрутства Терещенка	1,63	2,6	2,9	0,97	0,3	$Z_T > 2$ - не загрожує банкрутство; $1 < Z_T < 2$ - порушений фінансовий стан; $0 < Z_T < 1$ - існує загроза; $Z_T < 0$ - підприємство майже збанкрутувало	Підприємству не загрожує банкрутство

Як видно з даних таблиці 2.19 двохфакторна модель оцінки ймовірності банкрутства підприємства свідчить про те, що підприємство залишається платоспроможним, проте значення показника у 2019 році зменшилось на 0,6, а в 2020 році ще на 1.

П'ятифакторна оцінка ймовірності банкрутства підприємства на основі Z – розрахунку Альтмана (1968 р.) свідчить про дуже низьку загрозу банкрутства для підприємства. Також у 2019 році значення показника зменшилось на 1,03, що показує загострення кризової ситуації в країні і на противагу цьому 2020 рік показує повернення показника на попередній, навіть більш високий рівень, а саме – 7,69.

Розрахунок Z – показника на основі п'ятифакторної оцінки ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Альтмана (1983 р.) показує, що для підприємства немає загрози банкрутства, проте значення показника у 2019 році зменшилось на 1,3, тоді як 2020 рік свідчить про його ріст на 1,6.

Результати тесту на ймовірність банкрутства Лиса також свідчать, що для підприємства немає загрози банкрутства, та в свою чергу спостерігається збільшення значення показника на 0,008 у 2019 році і на 0,006 у 2020 році.

Рейтингова оцінка фінансового стану підприємства показала, що фінансовий стан є задовільним і прослідковується тенденція до його погіршення.

Тест на ймовірність банкрутства Таффлерта показав, що підприємство має довгострокові перспективи, значення Z_T показника у 2019 році збільшилось на 0,23, а в 2020 році показник зріс ще на 0,08 пункти.

Результати тесту на ймовірність банкрутства Спрінгейта свідчать, що ПП «СімоЛ» не являється потенційним банкрутом, значення Z_c показника у 2019 році зросло на 0,33, а у 2020 році ще на 0,12, що показує нам ще більшу стійкість підприємства до ймовірності банкрутства.

Тест на ймовірність банкрутства Терещенка показав, що підприємству не загрожує банкрутство, значення Z_T показника у досліджуваних роках тільки зростає, що є позитивним фактором.

У свою чергу провівши аналіз ймовірності банкрутства підприємства на основі статистичних моделей можна зробити висновок, що з наведених восьми моделей всі з них, тобто одноголосно, свідчать про те, що підприємству не загрожує банкрутство. Результати аналізу свідчать про те, що підприємству зовсім непотрібно впровадження системи антикризових заходів.

Досить надійним методом інтегральної оцінки загрози банкрутства підприємств у світовій практиці є визначення коефіцієнта фінансування важколіквідних активів. Шкала оцінки ймовірності банкрутства за цією методикою наведена на рис. 2.12.

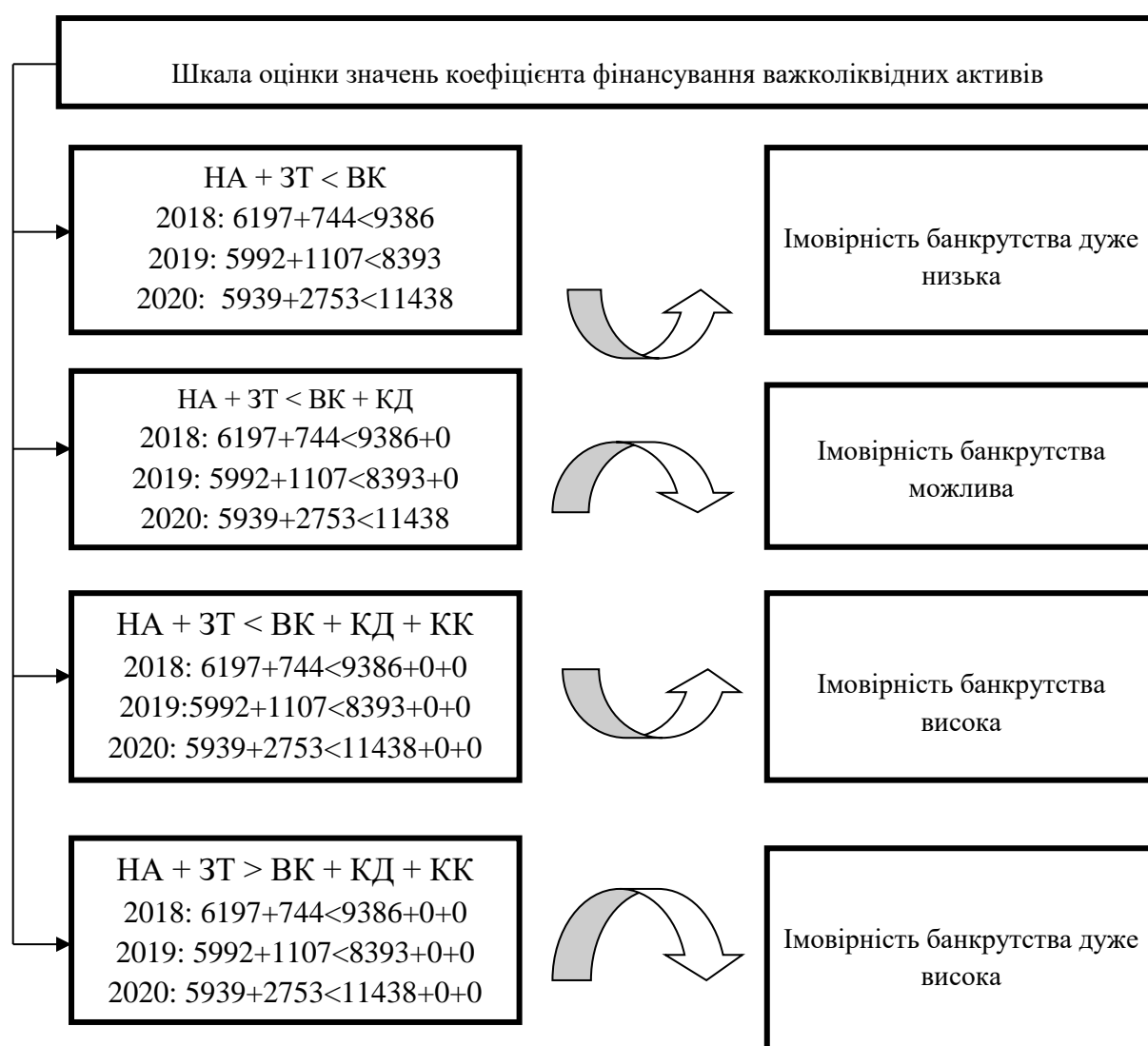

Рис. 2.12. Оцінка ймовірності загрози банкрутства за допомогою коефіцієнта фінансування високоліквідних активів.

Як свідчать дані рис. 2.12 підприємство знаходиться в стані дуже низької, а також можливої ймовірності банкрутства, це видно з першого ступеня аналізу, про що свідчить відношення необоротних активів і товарних запасів до величини власного капіталу.

Аналіз ймовірності банкрутства свідчить про те, що стан підприємства можна охарактеризувати, як не кризовий, оскільки:

– аналіз на основі статистичних моделей показав, що підприємство знаходиться в стані далекому від кризи, оскільки всі моделі сигналізують про позитивні результати, які далеко від загрози банкрутства підприємства;

– згідно методу інтегральної оцінки ймовірність банкрутства для підприємства дуже низька, оскільки в досліджуваних роках виконуються умови співвідношення показників.

Висновки до розділу 2

В другому розділі було проаналізовано виробничо-господарську діяльність, проведено діагностику кризового стану та визначено ймовірність банкрутства ПП «СімоЛ». Аналіз показав тенденцію до збільшення собівартості продукції протягом трьох років. Це пояснюється збільшенням цін на паливо та електроенергію, підвищенням оплати праці тощо. Напротязі трьох років підприємство отримувало прибутки. Спостерігається збільшення чистого доходу від реалізації продукції. У 2020 році порівняно з 2018 цей показник зріс на 22,1 %, а порівняно з 2019 роком - на 13,9. Продуктивність праці зростає протягом трьох років, які аналізуємо. У 2020 р. в порівнянні з 2018 цей показник збільшився на 36,8 тис. грн./чол. (або 14,1 %) , а в порівнянні з 2019 р. – на 25,6 тис. грн./чол. (або 9,4 %). Причиною збільшення даного показника є збільшення доходу підприємства у 2020 році в порівнянні з 2018-2019 рр., оскільки продуктивність праці прямо пропорційна доходу підприємства. Розмір фонду оплати праці у 2020 р. збільшився у порівнянні з 2018 р. на 574,6 тис. грн. (50,5%), а в порівнянні з 2019 р. — на 164,8 тис. грн. (10,6 %), що пояснюється збільшенням кількості

штатних працівників та збільшенням розміру заробітної плати. У 2020 р. рентабельність виробництва збільшилася на 4,0% в порівнянні з 2018 роком, а в порівнянні з 2019 р. — на 0,4%.

Таким чином, діяльність підприємства є ефективною, оскільки спостерігається зростання показників рентабельності, збільшується чистий прибуток, продуктивність праці. Підприємство має функціональну структуру управління, що забезпечує чудовий контроль виробництва. Всі ці досягнення здобуті завдяки дієвому керівництву і високій підготовці персоналу.

Проаналізувавши фінансовий стан підприємства, провели діагностику кризового стану, а також зробили аналіз ймовірності банкрутства. Фінансовий аналіз показав нам, що фінансовий стан підприємства знаходиться в дуже хорошому стані, не зважаючи на економічну ситуацію в країні. Всі показники рентабельності в 2020 році зросли. Аналіз показників ліквідності і платоспроможності показав, що підприємство володіє значним обсягом вільних ресурсів, які сформувалися завдяки власним джерелам.

Значення коефіцієнта поточної ліквідності показує хороші платіжні можливості підприємства щодо погашення поточних зобов'язань за умови своєчасного здійснення розрахунків з дебіторами. Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності показує нам значну частку короткострокових зобов'язань, що підприємство може погасити найближчим часом, не чекаючи оплати дебіторської заборгованості й реалізації інших активів. Значення такого показника, як чистий оборотний капітал свідчить про чудову забезпеченість поточних зобов'язань підприємства оборотними активами.

Підприємство є фінансово стійким. В нормі знаходяться абсолютно всі показники.

Діагностика банкрутства показала, що всі індикатори безпеки мають позитивну динаміку за звітний і попередній періоди. Система показників-індикаторів діагностики кризового стану після проведеного дослідження свідчить про те, що підприємство знаходиться в доволі хорошому стані. Про це свідчать наступні фактори: присутність перспективного стратегічного

плану, фінансового менеджменту, наявність портфеля замовлень не лише на перспективу, а й на поточний період, присутність інновацій та інвестицій і найголовніше – підготовленість керівника в галузі антикризового управління.

Аналіз ймовірності банкрутства свідчить про те, що стан підприємства можна охарактеризувати, як не кризовий, оскільки:

– аналіз на основі статистичних моделей показав, що підприємство знаходиться в стані далекому від кризи, оскільки всі моделі сигналізують про позитивні результати, які далеко від загрози банкрутства підприємства;

– згідно методу інтегральної оцінки ймовірність банкрутства для підприємства дуже низька, оскільки в досліджуваних роках виконуються умови співвідношення показників.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ТА НАПРЯМИ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ НА ПП «СІМОЛЬ»

3.1. Напрями системи розробки антикризових заходів з метою запобігання банкрутства підприємства

На діяльність молокопереробних підприємств впливають такі фактори, які згруповано в п'ять підгруп:

– економічні – виражаються у зменшенні виробництва молока та зниженні його якості, що значно впливає на обсяги виробництва молочної продукції. Можливими діями підприємства щодо усунення негативного впливу цієї групи факторів є участь у розробці програми розвитку тваринництва в Україні шляхом наукових розробок на підприємстві або за його сприяння та удосконалення системи управління якістю на підприємстві.

– політичні – виявляються у відсутності стандартів на всі види молочної продукції, які особливо необхідні в умовах членства країни у Світовій організації торгівлі, наявності великої кількості законодавчих актів з питань регулювання ринку молочної продукції. В цій ситуації, на нашу думку, підприємству краще дотримуватися міжнародних стандартів, поки національні не будуть приведені у відповідність з ними.

– соціально-демографічні мають неоднозначний вплив: позитивний – скасовано ПДВ на дитячу молочну продукцію, що сприяє збільшенню попиту та частковому покращенню рівня доходів населення; негативний – погіршення демографічної ситуації.

– географічні фактори є визначальними у зменшенні витрат на транспортування молочної сировини та, відповідно, у здешевленні продукції. Оскільки «БМКК» закуповує сировину в трьох областях (Одеська, Вінницька та Миколаївська), то підприємству слід розробляти проекти майбутніх дочірніх підприємств у зоні збору сировини. Першим етапом цього заходу було обладнання молокопереробним підприємством сучасних високотех-

нологічних пунктів збору молочної сировини.

– фактори конкурентного середовища: поява заводів-конкурентів сприяє підвищенню цін на молочну продукцію у зв'язку з посиленням конкуренції. Загрозою при цьому є збільшення нереалізованої продукції підприємства-виробника. Для зменшення впливу цього фактора кожному окремому підприємству необхідно розробити конкурентну стратегію по зниженню витрат, що в свою чергу сприятиме зниженню цін на готову продукцію.

Діяльність молокопереробних підприємств певною мірою залежить від розвитку інших галузей та впливу податкових умов. Виходячи з цього, для підтримки фінансово-економічного стану підприємств молокопереробної галузі доцільним є:

– здійснення жорсткого державного контролю за якістю молока-сировини – для чого необхідно привести у відповідність стандарти із вимогами СОТ;

– стабілізація закупівельних цін на молоко – доцільно створити єдине фермерське агентство з продажу молока, що врахує інтереси всіх його виробників, а не кожного окремо;

– запровадження пільгового кредитування учасників ринку молока та молочних продуктів – доцільно розробити дієві програми на основі встановлення партнерських зв'язків із банками;

– встановлення чіткого контролю за здійсненням інвестування – доцільно створення на молокопереробних підприємствах інженерних груп, які відповідатимуть за впровадження інвестицій та інновацій.

Запропоновані нами основні заходи щодо напрямів удосконалення господарської діяльності ПП «СімоЛ» систематизовано у таблиці 3.1.

Пріоритетні напрями підвищення господарської діяльності ПП «СімоЛ»

Напрями інвестування	Форми вдосконалень	Види вдосконалень
1.Покращення існуючих технологій	Модернізація та оновлення основних засобів	- придбання або лізинг високотехнологічних ліній з переробки молока, холодильного устаткування; - будівництво сучасних пунктів прийому молока.
	Інновації	- розробка „ноу-хау” з виробництва продукції; - проведення досліджень з покращення якості молочної продукції та їх впровадження у виробництво.
2.Диверсифікація виробничої діяльності	Реконструкція	- придбання виробничих ліній для нових видів продукції; - придбання устаткування (сушільних та вакуум-апаратів) для переробки вторинної сировини – сироватки та молочного відвію.
	Нове будівництво	- будівництво цехів для виробництва різних видів молочної продукції.
3.Диверсифікація інвестиційної діяльності	Фінансове	- придбання акцій комерційних банків; - здійснення інших фінансових інвестицій.
	Розвиток техніко-технологічної бази	- обладнання високотехнологічних пунктів збору сировини; - інвестиції у сировинну базу.

Серед зазначених напрямів підвищення господарської діяльності, на нашу думку, найпріоритетнішим є здійснення дослідження різноманітних продуктових інновацій молокопереробних підприємств, яке дає можливість класифікувати їх таким чином: продукція зі зниженим вмістом жиру для дієтичного харчування; функціональні молочні продукти; продукти з новими споживчими якостями; продукти, що відповідають потребам окремих груп населення; продукція, що має зручне пакування.

Основними напрямами технологічних удосконалень в молокопереробній промисловості є:

- застосування низки менш енергомістких і маловідходних

технологій;

- низькотемпературна обробка з метою збереження корисних властивостей молока;
- нанотехнології.

Необхідно розробити цільову програму для молокопереробної галузі, а також регіональні програми, в яких необхідно передбачити реально діючі механізми їх реалізації, а також систему моніторингу за впровадженням вказаних програм.

В умовах значної зношеності обладнання на більшості молокопереробних підприємств для реалізації програм їм необхідно використовувати дешевші інвестиційні ресурси, що набуває ще більшої актуальності в умовах членства України у СОТ.

Заходами в цьому напрямку можуть бути, в першу чергу, їх диверсифікація – продаж власних цінних паперів. По-друге, використання фінансового лізингу як альтернативного ресурсу фінансування. Позитивним моментом є економія витрат на використання фінансового лізингу перед банківським кредитом. Це допоможе досліджуваним підприємствам розв'язати ряд проблем: оновити матеріально-технічну базу, не вилучаючи з обігу велику суму грошових коштів, яка необхідна на придбання такого оснащення. В якості об'єктів лізингу слід використовувати обладнання, транспортні засоби і продуктивну худобу. Це дозволить підприємствам з переробки молока створити власні сировинні зони та підтримати таким чином виробників молока. Можливим є лізинг високотехнологічних ліній з переробки молока, наприклад, апарату «Дивемілк», який розроблено інститутом теплофізики для покращення органолептичних властивостей продукції, уповільнення окисних процесів та збільшення термінів зберігання.

Крім того, для підвищення інвестиційної привабливості молокопереробних підприємств необхідно удосконалювати економічні взаємозв'язки між виробниками та підприємствами переробки молока, тобто

створювати регіональні кластери, оскільки при такій взаємодії всіх ланок виробничого процесу досягається максимальний результат та синергетичний ефект.

Ще одним перспективним напрямом поліпшення ситуації в молочній галузі із сировинним забезпеченням, як ми вважаємо, є кооперація виробників молока. Тут є певні позитивні моменти – створена Українська молочна компанія – вузькоспеціалізоване високотехнологічне підприємство з виробництва молока зі статусом племінного репродуктора. Нею побудовані ферми на 14 тис. голів, на що витрачено близько 0,5 млрд. грн., в яких первістка дає за період лактації 8200 кг. Після виходу на проектну потужність компанія планує вийти на 10 тисяч кілограмів. Сьогодні одна ферма уже продає 50 тонн молока гатунку „екстра”. Воно йде на дитяче харчування та виробництво сирів вищої якості. Компанія набула цінного досвіду в спорудженні молочних ферм.

У виробництві молока застосовуються найпередовіші технології. Цифри показують, що економічний ефект від реалізації цього проекту не поступається показникам США та Європи. Тому для підвищення ефективності виробництва підприємств-виробників молока слід застосувати цей досвід в кожному регіоні. Необхідно зосередити всі зусилля на підвищенні виробництва молока за рахунок зростання продуктивності корів при одночасному збільшенні їх кількості. При цьому необхідно забезпечити рентабельність виробництва на рівні 10-15 %, що дозволить в перспективі знизити закупівельні ціни на молоко. Відповідно така кооперація повинна проходити при державній підтримці, стимулюванні та контролі цього процесу. Це дозволить, в першу чергу, вирішити проблеми самих виробників молока, а, по-друге, забезпечити молокопереробні підприємства сировиною, тим самим максимально завантажити їх виробничі потужності.

3.2. Часткове переоснащення цеху для виробництва дитячих сирків

Однією з головних проблем ПП «СімоЛ» є незадовільне технічне оснащення і наявність застарілого обладнання, адже воно оновлювалось ще в 90-х роках минулого століття. Це призводить до збільшення браку продукції в усьому обсязі випуску продукції.

Проаналізувавши ринок, ми побачили, що споживачам не вистачає якісного дитячого харчування, а саме сиро-молочних продуктів для дітей до 4 років. Дана продукція буде користуватися великим попитом, а в нашого підприємства є всі можливості і виробничі потужності для виготовлення даної продукції. Але для того, щоб запускати даний товар, спочатку нам потрібно частково провести переоснащення цеху, по виробництву сиру, що дасть змогу підвищити як якість продукції, так і збільшити її випуск. Також ми зможемо розширити асортимент продукції і ввести нові її види.

Витрати на придбання обладнання складаються з вартості обладнання за ринковими цінами, транспортних, заготівельно-складських витрат, вартості монтажних робіт.

Дані проведеного розрахунку капітальних витрат на переоснащення цеху зведені у таблицю 3.3.

Таблиця 3.3

Кошторисно-фінансовий розрахунок на нове обладнання

Назва нового обладнання	Кількість одиниць обладнання	Ціна за одиницю без ПДВ, грн.	Вартість обладнання, грн. (ст 2*ст 3)	Витрати, тис. грн на			Первісна вартість нового обладнання, грн (Σ ст. 4+5+6+7)
				транспортування (5% від ст. 4)	загот. складські (1,25% від ст. 4)	монтаж (10% від ст. 4)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Дозатор	1	90000	90000	4500	1125	9000	104625
Сироутворювач	1	190000	190000	9500	2375	19000	220875
Резервуар для змішування компонентів	1	85000	85000	4250	1062,5	8500	98812,5
Всього		X	X	18250	4562,5	36500	424312,5

Крім вартості основного обладнання враховуються наступні витрати (% від вартості обладнання):

- придбання контрольно-вимірювальних пристроїв 10–15 ;
- вартість внутрішньоцехового транспорту – 10 –15;
- вартість неврахованого обладнання – 20 (табл. 3.4.).

Таблиця 3.4

Зведений кошторисно-фінансовий розрахунок будівельних робіт та нового обладнання

Основні засоби	Сума, тис. грн	% до підсумку
1.Вартість нового обладнання всього	424312,5	71,4
2. Контрольно-вимірювальні прилади	42431,25	7,1
3.Внутрішньоцеховий транспорт	42431,25	7,1
4.Вартість неврахованого обладнання	84862,5	14,4
Всього витрат	594,0375	100

На даному підприємстві передбачено розширення лінії.

На основі проведених кошторисно-фінансових розрахунків визначають загальну суму капітальних витрат (початкових інвестицій) на проведення реконструкції підприємства (формула 3.1).

$$K_{\text{заг.}} (\text{III}) = K_{\text{нов}} + D - V_{\text{реал}} - V_{\text{бр.}} + V_{\text{зал}} \pm \Delta OK \quad (3.1)$$

Де, $K_{\text{заг.}} (\text{III})$ – загальні капітальні витрати (початкові інвестиції) на проведення будівництва (реконструкції) підприємства, тис. грн;

$K_{\text{нов}}$ – витрати на будівництво (добудову), придбання нового обладнання, тис. грн.

D – витрати на демонтаж обладнання, тис. Грн.

$V_{\text{реал}}$ – вартість реалізованого обладнання, тис. грн.

$V_{\text{б}}$ – вартість обладнання, що реалізується як металобрухт, тис. грн.

$V_{\text{зал}}$ – залишкова вартість замінюваного обладнання, тис. грн.

ΔOK – зміна нормативу обігових коштів, тис. грн.

Отже, в нашому випадку, $K_{\text{заг.}}$ буде дорівнювати:

$$K_{\text{заг.}} = K_{\text{нов}} + \Delta OK = 594,0375 + 181,96 = 776 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta OK = 181,96 \text{ тис. грн.}$$

У таблиці 3.5. розрахуємо скільки днів підприємство працює на протязі року.

Таблиця 3.5

Розрахунок робочих днів у році

Календарний фонд часу	Зупинки з причин			Всього зупинки (рядок 2+ р.3+р.4)	Кількість днів роботи обладнання, (гр.1 - гр.5)
	Вихідні і святкові	Ремонт обладнання			
		Поточний	Капітальний		
1	2	3	4	5	6
365	X	5	30	35	250

Розрахунок виробничої програми підприємства в натуральному виразі наводиться в таблиці 3.6. Так як дане підприємство відноситься до потужних

підприємств галузі, то воно не так сильно відчуває брак сировинних ресурсів, адже має надійних постачальників, з якими підписані контракти довготривалого співробітництва на взаємовигідних умовах.

Таблиця 3.6

Розрахунок виробничої програми підприємства

Вид продукції	Змінний обсяг виробництва, т.	Кількість змін роботи на рік	Річний обсяг виробництва, т.
1	2	3	4
1.СирокДитячий «KiD»	0,329	250	82,25
2.СирокДитячий «Mini»	0,313	250	78,25
3.СирокДитячий «Воо»	0,313	250	78,25
Всього	X	X	238,75

Після того як виробнича програма складена у натуральному виразі її необхідно перевести у вартісний (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

План виробництва продукції у вартісному виразі

Вид продукції	Річний обсяг виробництва, т.	Діюча оптова ціна одиниці (без ПДВ), грн.	Вартість річного обсягу виробництва, тис.грн.
1.СирокДитячий«KiD»	82,25	50750	4174187,5
2.СирокДитячий«Mini»	78,25	42555	3329928,75
3.СирокДитячий «Воо»	78,25	36560	2860820
Всього	238,75	X	10364,9363

Отримані дані будуть використані для подальших розрахунків.

У даному проекті передбачено розширення асортименту, тому додаткових робітників залучати не потрібно, і витрати на оплату праці не зміняться, адже кількість працівників залишиться не змінною.

Розрахунок вартості сировини та матеріалів

Вартість сировини та основних матеріалів визначається за допомогою закупівельних цін (цін придбання) на складові компоненти (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Розрахунок вартості сировини та основних матеріалів на 1 тону продукції

Сировина та основні матеріали	Одиниці виміру	Норма витрат на 1 тону і продукції	Вартість за 1 кг сировини	Всього витрат на 1т продукції, грн.
Сирок Дитячий «KiD»				
Молоко незбиране	Кг	1003	4	4012
Закваска	Кг	1013,7	25	25342,5
Спеціальні добавки	Кг	16	80	1280
Всього	Кг	X	x	30634,5
Сирок Дитячий «Міні»				
Молоко незбиране	Кг	1004,3	4	4017,2
Закваска	Кг	703,9	25	17597,5
Спеціальні добавки	Кг	36	50	1800
Всього	Кг	X	x	23414,7
Сирок Дитячий «Воо»				
Молоко незбиране	Кг	1005,7	4	4022,8
Закваска	Кг	341,45	25	8536,25
Спеціальні добавки	Кг	10,1	10	101
Всього	Кг	X	x	12660,05

Таким чином, загальна сума витрат сировини становить 66709,25кг(30634,5 кг + 23414,7 кг + 12660,05 кг), або 66 т.

До допоміжних матеріалів належать пакувальні матеріали (скло, пляшки, полімерні плівки, стаканчики тощо) та інші необхідні матеріали. Розрахунок вартості допоміжних матеріалів на виробництво однієї тонни продукції наведено в таблиці 3.9.

Таблиця 3.9

**Розрахунок вартості допоміжних матеріалів на виробництво
1 тонни продукції**

Сировина та основні матеріали	Одиниці вимірювання	Норма витрат на 1 тонну продукції	Вартість за 1 т матеріалів	Всього витрат на 1 т продукції, грн.
Таропакувальні матеріали	грн	2240	0,3	672
Миючі засоби	грн	2	1,6	3,2
Дезинфікуючі засоби	грн	2	3,28	6,56
Разом	х	х	х	681,76

Крім того, треба зазначити, що сировину, основні та допоміжні матеріали треба доставити на підприємство. Отже, потрібно врахувати транспортно-заготівельні витрати, які приймаються в розмірі 5% від вартості сировини, основних та допоміжних матеріалів, що дорівнює 927,1 грн для тварогу ванільного, 923,42 грн. для тварогу шоколадного та 923,42 грн. для тварогу з родзинками.

Підсумкова таблиця витрат сировини, основних та допоміжних матеріалів наведена в таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

**Зведена таблиця витрат на сировину та матеріали для
виробництва 1 тонни продукції**

Види продукції	Вартість сировини та осн. матеріалів, грн	Вартість допоміжних матеріалів грн.	Транспортні витрати грн	Загальні витрати на сировину та матеріали на 1 т ГП, грн.
1.Сирок Дитячий«KiD»	30634,5	681,76	927,1	32243,36
2.Сирок Дитячий«Mini»	23414,7	681,76	923,42	25019,88
3.Сирок Дитячий «Воо»	12660,1	681,76	923,42	14265,23
Разом	Х	Х	х	71528,47

Розрахунок палива та енергії на технологічні цілі

Розрахунок проводиться виходячи із норм витрат енергоресурсів на одну тонну продукту та їх вартості (табл. 3.11.), базуючись на даних енергетичного та електротехнічного розрахунку проекту, що наведені в техніко-економічному обґрунтуванні.

Таблиця 3.11

Розрахунок вартості палива та енергії на виробництво 1 т молочної продукції

Сировина та основні матеріали	Одиниця виміру	Норма витрат на 1 тонну і продукції	Вартість за одиницю грн.	Всього витрат на 1 т продукції, грн.
Пара	т	2,6	36	93,6
Холод	тис.ккал	1364	0,61	832,04
Вода	м3	52,9	4	211,6
Ел-енергія	кВт	667	0,72	480,24
Разом		X	X	1617,48

Витрати на утримання та експлуатацію обладнання

Амортизація – систематичний розподіл вартості основних засобів, що амортизується, протягом періоду їх експлуатації.

Так, як всі статті витрат розраховуємо на одну тонну готової продукції, то отриманий результат необхідно поділити на кількість тонн готової продукції, що планується до випуску (табл. 3.12).

Розрахунок зміни амортизаційних нарахувань

Вид ОЗ	Балансова вартість, тис. грн..	Амортизація		Ремонтні роботи		Витрати разом, тис. грн. (Σ р.4+р.5+ р.6)
		Нарахування амортизації %	Сума, тис. грн. (р.2 * р.3)/100	Витрати на поточний ремонт, тис. грн. 3% (р.2 * 3%)/100	Витрати на капітальний ремонт, тис. грн. 5% (р.2 * 5%)/100	
1	2	3	4	5	6	7
Машини та обладнання	594,0375	24	142,569	17,821125	29,70188	190,092
Всього	594,0375	-	142,569	17,821125	29,70188	190,092

Амортизація на 1 т ГП = $(190,092/238,75) \cdot 1000 = 796,20$ грн/ т

Адміністративні витрати

Рівень даних витрат приймаємо на рівні 9 % від виробничої собівартості і це дорівнює 3120,93 грн для Сирок Дитячий «KiD», 2470,82 грн для Сирок Дитячий «Mini» та 1502,9 грн для Сирок Дитячий «Воо».

Витрати на збут

Рівень даних витрат приймаємо на рівні 15% від виробничої собівартості і це дорівнює 5201,56 грн для Сирок Дитячий «KiD», 4118,03 грн для Сирок Дитячий «Mini» та 2504,84 грн для Сирок Дитячий «Воо».

Розрахунок наведено в таблиці по формуванню собівартості виробництва 1 тонни продукції.

Формування повних витрат на виробництво однієї тонни продукції

Після проведення розрахунків складається зведена таблиця витрат на одну тонну готової продукції по всіх запропонованих видах продукції (табл. 3.13).

Собівартість виробництва 1 т продукції, грн.

Статті витрат	Сирок Дитячий «KiD»	Сирок Дитячий «Mini»	Сирок Дитячий «Boo»
1	2	3	4
Сировина та матеріали	32243,36	25019,88	14265,23
Паливо та енергія	1617,48	1617,48	1617,48
Заробітна плата	0,00	0,00	0,00
Відрах, соц.	0,00	0,00	0,00
Витрати на утримання та експлуатацію	796,20	796,20	796,20
Загальновиробничі	20	20	20
Вир-ча собівартість	34677,04	27453,56	16698,91
Адміністративні	3120,93	2470,82	1502,90
Витрати на збут	5201,56	4118,03	2504,84
Повні витрати	42999,53	34042,41	20706,64

**Формування повних витрат на виробництво запропонованого
річного обсягу продукції**

Виходячи із отриманих даних витрат на виробництво однієї тонни готової продукції порахуємо повні витрати на весь річний запроєктований (запланований) обсяг продукції (табл. 3.14)

Таблиця 3.14

Розрахунок витрат на річний обсяг виробництва продукції

Найменування продукції	Повні витрати на виробництво 1т продукції, тис. грн	Річний обсяг виробництва,т.	Повні витрати на весь обсяг продукції, тис. грн.
1	2	3	4
1.Сирок Дитячий «KiD»	42999,53	82,25	3536710,989
2.Сирок Дитячий «Mini»	34042,41	78,25	2663818,622
3.Сирок Дитячий «Boo»	20706,64	78,25	1620294,932
Всього	97748,58	238,75	7820,824544

Розрахунок оборотних коштів підприємства

Із збільшенням обсягу виробництва та реалізації продукції виникає потреба у розрахунку зміни суми оборотних коштів. Розрахунок вартості оборотних коштів проводиться на підставі розрахованої вартості окремих елементів при виробництві продукції та рекомендованих нормативів.

Для виконання даних розрахунків необхідно виконати наступні розрахунки: вартість сировини та матеріалів (табл. 3.15), а також допоміжних матеріалів на річний обсяг виробництва (табл. 3.16).

Таблиця 3.15

**Розрахунок вартості сировини та матеріалів на річний обсяг
виробництва продукції**

Запропонований асортимент продукції	Всього витрат сировини та матеріалів на 1 тону продукції, грн.	Транспортні витрати, 5%грн.	Витрати з врахуванням	Річний обсяг виробництва, т.	Загальні витрати сировини та матеріалів на річний обсяг продукції, тис. грн. (с.4 · с.5) /1000
		5%	2+3		
1	2	3	4	5	6
1.Сирок Дитячий «KiD»	30634,5	1531,725	32166,225	82,25	2645,67
2.Сирок Дитячий «Mini»	23414,7	1170,735	24585,435	78,25	1923,81
3.Сирок Дитячий «Boo»	12660,05	633,0025	13293,0525	78,25	1040,18
Всього	66709,25	3335,4625	70044,7125	238,75	5609,663653

Після проведення розрахунків вартості сировини та матеріалів на річний обсяг виробництва продукції проведемо розрахунок допоміжних матеріалів на річний обсяг випуску продукції. Результати представимо в таблиці 3.16.

Таблиця 3.16

**Розрахунок вартості допоміжних матеріалів на річний обсяг
виробництва продукції**

Запропонований асортимент продукції	Всього витрат допоміжних матеріалів на 1 тону продукції, грн.	Транспортні витрати, грн 5% від доп. Мат.	Витрати з врахуванням транспортних витрат 2+3	Річний обсяг виробництва, т.	Загальні витрати допоміжних матеріалів на річний обсяг продукції, грн. (4*5)/1000
1	2	3	4	5	6
1.Сирок Дитячий «KiD»	681,76	34,088	715,848	82,25	58,88
2.Сирок Дитячий «Mini»	681,76	34,088	715,848	78,25	56,02
3.Сирок Дитячий «Boo»	681,76	34,088	715,848	78,25	56,02
Всього	X	102,264	2147,544	238,75	170,91

Норматив оборотних коштів визначається у відсотках до вартості і складає 3% на сировину та основні матеріали, 8 % – для придбання допоміжних матеріалів (табл. 3.17).

Таблиця 3.17

Розрахунок оборотних коштів підприємства

Оборотні кошти	Дані для розрахунку		Сума ОК грн.
	Витрати, грн	Норматив%	
Сировина та матеріали	5609,663653	3	168,28991
Допоміжні матеріали	170,91	8	13,67
Всього	X	X	181,96

Отже зміна нормативу оборотних коштів складе $\Delta OK = 181,96$ тис. грн.

3.3. Вплив запропновного заходу на основні показники діяльності підприємства

На основі проведених розрахунків визначимо показники економічної ефективності проведення технічного переоснащення підприємства: прибуток від реалізації продукції, рентабельність продукції та виробництва, витрати на одну гривню виробленої продукції, продуктивність праці, фондвіддачу, термін окупності за формулами, наведеними нижче.

1. Продуктивність праці:

$$P_{\text{п}} = \text{О В..П.д .Ц.} / Ч_{\text{п}}$$

де О В.П.П.Ц. – Обсяг виробництва продукції у діючих цінах (тис.грн.),
 $Ч_{\text{п}}$ – чисельність працюючих (осіб). [8,ст. 30]

$$P_{\text{пбаз}} = 11778 / 74 = 159 \text{ тис.грн/ чол.}$$

$$P_{\text{пзв}} = 22142,9 / 74 = 299 \text{ тис.грн/ чол}$$

2. Витрати на 1 грн.

$$V_{\text{грн}} = C_{\text{пр}} / \text{О В..П..Д..Ц.}$$

де $C_{\text{пр}}$ – Повні витрати на виробництво продукції (тис. грн.);
 О В.П.Д.Ц- Обсяг виробництва продукції в діючих цінах (тис. грн.).

$$V_{\text{грнбаз}} = 10391 / 11778 = 0,88 \text{ грн.}$$

$$V_{\text{грнзв}} = 18211,8 / 22142,9 = 0,82 \text{ грн}$$

3. Прибуток від виробництва

$$V_{\text{пр}} = \text{О В..П..Д..Ц.} - C_{\text{пр}}$$

де О В..П..Д..Ц. - Обсяг виробництва продукції в діючих цінах (тис.г рн.).
 $C_{\text{пр}}$ - Повні витрати на виробництво продукції (тис. грн.); [8, ст. 32]

$$V_{\text{прбаз}} = 11778 - 10391 = 1387 \text{ тис.грн}$$

$$V_{\text{прзв}} = 22142,9 - 18211,8 = 2544,1 \text{ тис.грн}$$

4. Рентабельність виробництва

$$P = (P_{\text{р}} / C_{\text{пр}}) \cdot 100\%;$$

де $P_{\text{р}}$ – Прибуток від виробництва (тис.грн.);
 $C_{\text{пр}}$ - Повні витрати на виробництво продукції (тис.грн.);

$$P_{\text{баз}} = 1387 / 10391 * 100\% = 13,3 \%$$

$$P_{зв} = 2544,1 / 18211,8 * 100\% = 14\%$$

5. Фондовіддача

$$ФВ = O_{в.п.д.ц.} / ОВФ_{сер.р.},$$

де $O_{в.п.д.ц.}$ – Обсяг виробництва продукції у діючих цінах (тис.грн.),

$ОВФ_{сер.р.}$ – Середньорічна вартість основних виробничих засобів (тис.грн.)

$$ФВ_{баз} = 11778 / 2980,5 = 3,95 \text{ грн/грн.}$$

$$ФВ_{зв} = 22142,9 / 3574,5 = 6,19 \text{ грн/грн}$$

6. Термін окупності проекту:

$$T_{ок} = K_{заг} / \Delta ЧП + \Delta A$$

де $K_{заг}$ – загальні капітальні витрати (початкові інвестиції) на проведення будівництва (реконструкції) підприємства, тис. грн;

$\Delta ЧП$ – зміна чистого прибутку, тис. грн.

ΔA – зміна амортизаційних нарахувань, тис. грн.

$$T_{ок} = 776 / (867,8 + 190,092) = 0,7 \text{ року}$$

Відповідно до проведених розрахунків формуються висновки та підсумкова таблиця 3.18 економічних результатів, які визначають доцільність впровадження запропонованого заходу.

Таблиця 3.18

Техніко-економічні показники проекту по реконструкції цеху

Показник	Одиниця виміру	Звіт	Проект	Відхилення	
				Абсол. +, -	Відносне %
2	3	4	5	6	7
Обсяг переробки молока за рік	т	5280	6479,5	1199,5	23
Обсяг виробленої продукції в діючих цінах	тис.грн.	11778	22142,9	10364,9	88
Асортимент продукції:					
Сирок Дитячий «КіД»	т	-	108,57	-	-
Сирок Дитячий «Міні»	т	-	103,29	-	-
Сирок Дитячий «Воо»	т	-	103,29	-	-
Повні витрати на виробництво продукції	тис. грн.	10391	18211,8	7820,8	75

продовження табл. 3.18

Показник	Одиниця виміру	Звіт	Проект	Відхилення	
				Абсол. +, -	Відносне %
Витрати на 1 грн. виробленої продукції	грн.	0,88	0,82	-0,06	-0,93
Прибуток від виробництва продукції	тис. грн.	1387	2544,1	1157,1	83
Чистий прибуток	тис. грн.	1040,25	1908,1	867,8	83
Рентабельність продукції	%	13,3	14	0,6	5
Середньорічна вартість ОВЗ	тис. грн.	2980,5	3574,5	594,04	19
Фондовіддача	грн/грн.	3,95	6,19	2,24	57
Чисельність виробничого Персоналу	осіб	77	77	-	-
Продуктивність праці	грн./особу	159	299	140	88
Термін окупності проекту	роки	-	0,7	-	-

Розглянемо вплив результатів впровадження інвестиційного проекту на ПП «СімоЛ» на основні показники його діяльності. Для цього скористаємось аналітичними таблицями (табл. 3.19 і 3.20.)

Таблиця 3.19

Показники економічної ефективності запропонованого заходу

Показники	Од. виміру	Встановлення нової лінії та виготовлення нових видів продукції
1	2	4
1. Інвестиційні витрати	тис.грн.	776,0
2. Зміна основних виробничих засобів	тис.грн.	594,0
3. Зміна обсягів виробництва	тис.грн.	10364,9
4. Зміна повних витрат	тис.грн.	7820,8
5. Додатковий прибуток	тис.грн.	1157,1
6. Чистий додатковий прибуток	тис.грн.	867,8
7. Термін окупності недисконтований	років	0,7
8. Зміна чисельності	осіб	-
9. Зміна витрат на 1 грн. чистої виручки від реалізації	коп.	-0,06
10. Зміна рентабельності продукції	%	0,6

При аналізі даної таблиці можна зробити висновок про доцільність запровадження проекту, оскільки в результаті реалізації запропонованого заходу підприємство отримає додатковий прибуток в розмірі 1157,1 тис. грн. при цьому знизяться витрати на 1 грн. виробленої продукції на 0,06 коп., що додасть певних конкурентних переваг підприємству в ціноутворенні на ринку де воно працює. Термін окупності заходу складе 0,7 роки, що в сучасних умовах господарювання є досить прийнятним показником.

Розглянемо, яким чином запровадження даного заходу в комплексі впливають на діяльність підприємства в цілому і на його основні техніко-економічні показники зокрема (табл. 3.20).

Таблиця 3.20

Вплив запропонованого проекту по переоснащенню цеху

Показники	Одиниці виміру	Рік		Відхилення	
		Базисний 2020	Проектний	абсолютне	Відносне, %
1	2	3	4	5	6
Чиста виручка від реалізації	тис.грн.	22876	24248,56	1372,56	6,0
Повні витрати на реалізовану продукцію	тис.грн.	10391	18211,8	7820,8	75
Прибуток від реалізації	тис.грн.	1387	5793,3	4406,3	318
Чистий прибуток	тис.грн.	1193	4497,7	3304,7	277
Середньорічна вартість ОВЗ	тис.грн.	2980,5	3574,5	594,0	20
Чисельність ПВП	осіб	77	77	-	-
Продуктивність праці	грн. особу	209	340	131	62,7
Витрати на 1 грн. чистої виручки від реалізації	коп.	0,88	0,85	-0,03	-3,4
Рентабельність діяльності	%	13,3	14	0,7	-

Отже, можна зробити висновок, що при запровадженні проекту ПП «Сімомл» має змогу отримати додаткові переваги перед конкурентами, як за асортиментними показниками так і за фінансово-економічним станом, так в плановому році підприємство має змогу отримати додатковий прибуток в

розмірі 4406,3 тис. грн., при умові, що витрати на 1 грн. виробленої продукції знизяться на 0,03 коп., рентабельність діяльності при цьому зросте на 0,7 %, зміна всіх цих показників в комплексі є дуже позитивним явищем для підприємства.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі було запропоновано напрями підвищення господарської діяльності з метою запобігання банкрутства підприємства та обґрунтовано доцільність впровадження проекту по переоснащенню цеху на підприємстві ПП «СімоЛ» для випуску нового виду продукції.

Назважаючи на кризовий стан в країні, фінансовий стан нашого підприємства дозволяє собі впровадження даних проектів.

Для ефективності господарської діяльності ПП «СімоЛ» було запропоновано проект по переоснащенню цеху по виробництву дитячих сирків, реалізація якого дозволить збільшити обсяги виробництва, а також випуск нового виду продукції, який здатний зайняти вагому частку на ринку, а також розширити вже існуючий асортимент продукції, що дозволить охопити більше коло споживачів, що призведе до отримання більшого прибутку.

Можна зробити висновок про доцільність запровадження проектів, оскільки в результаті реалізації запропонованих заходів завод отримає додатковий прибуток в розмірі 1594,0 тис. грн. при цьому знизяться витрати на 1 грн. виробленої продукції на 6 коп., що додасть певних конкурентних переваг підприємству в ціноутворенні на ринку де воно працює. Термін окупності заходу складе 0,7 роки, що в сучасних умовах господарювання є досить прийнятним показником.

ВИСНОВКИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи у процесі узагальнення та систематизації існуючих трактувань поняття «банкрутство» виділено три підходи до його розуміння: економічний, фінансовий та юридичний. З економічної точки зору поняття «банкрутство» характеризується як неспроможність або нездатність боржника задовольнити вимоги кредиторів у повному обсязі; фінансової – реалізацією катастрофічних ризиків в процесі фінансової, операційної та інвестиційної діяльності підприємства; юридичної – майновими правовідносинами між підприємством-боржником та його кредиторами, інтересами держави та суспільства. Критичний аналіз виділених підходів дозволив запропонувати авторське визначення поняття «банкрутство», під яким розуміється неспроможність суб'єкта господарювання відновити свою платоспроможність і виконувати свої зобов'язання перед кредиторами та державою, строк яких наступив.

Класифікують поняття банкрутства підприємства за такими ознаками як: ініціатор банкрутства, залежно відстану активів, залежно від дій певних осіб, залежно від результату, кримінальною ознакою, умисністю. Загальними видами банкрутства підприємства є реальне, технічне, навмисне, фіктивне.

У ході дослідження з'ясовано, що для діагностики та прогнозування ймовірності банкрутства підприємства важливе значення має встановлення причин або ризик-факторів його виникнення. В результаті аналізу ризик-факторів виникнення банкрутства суб'єктів господарювання встановлено, що окрім загальних, будь-якому підприємству притаманні ще й специфічні, які пов'язані з особливостями виробництва того чи іншого виду продукції, реалізацією товарів чи наданням послуг, здійсненням певного виду економічної діяльності в тій чи іншій галузі, секторі економіки.

Виділено найбільш істотні зовнішні (прямого та опосередкованого впливу) та внутрішні ризик-фактори виникнення банкрутства з подальшою їх деталізацією і конкретизацією. До зовнішніх ризик-факторів прямого

впливу віднесені: попит, конкуренцію, споживачів, постачальників, нормативно-правові та інституційні, галузеві; а опосередкованого – міжнародні, політичні, економічні, науково-технологічні, географічні, природно-екологічні, соціально-культурні, демографічні. До внутрішніх ризик-факторів виникнення банкрутства підприємств готельно-ресторанного бізнесу віднесені: ресурсні, виробничі, економічні, інноваційні, організаційні.

Було досліджено методичні підходи до діагностики банкрутства підприємства, які базуються на оцінці фінансового стану підприємства (показниках ліквідності, платоспроможності, оборотності (ділової активності) та рентабельності); розглянуто засоби аналізу ймовірності настання банкрутства за допомогою експрес-аналізу потенційних криз, моделі ідентифікації фінансового стану підприємства за допомогою розрахунку коефіцієнта фінансування важколіквідних активів та статистичних моделей оцінки ймовірності настанні банкрутства за допомогою інтегрального Z-показника.

Досліджуване підприємство є прикладом налагодженої роботи високо кваліфікованого персоналу, застосування новітніх технологій. Воно забезпечує споживачів смачними, корисними, безпечними молочними продуктами. ПП «Сіمول» виробляє молоко, сметану, кефір, ряжанку та сир з натуральної сировини. На території підприємства функціонує повний комплекс по забезпеченню безперебійної діяльності підприємства, що створює для підприємства хороший імідж, динамічно розвивається.

Діяльність ПП «Сіمول» є ефективною, адже підприємство є прибутковим і на кінець 2020 р чистий прибуток становив 1082 тис. грн.

Таким чином, діяльність підприємства є ефективною, оскільки спостерігається зростання показників рентабельності, збільшується чистий прибуток, продуктивність праці.

Аналіз показників ліквідності і платоспроможності показав, що підприємство володіє значним обсягом вільних ресурсів, які сформувалися завдяки власним джерелам.

Аналіз ймовірності банкрутства свідчить про те, що стан підприємства можна охарактеризувати, як не кризовий, оскільки:

- аналіз на основі статистичних моделей показав, що підприємство знаходиться в стані далекому від кризи, оскільки всі моделі сигналізують про позитивні результати, які далеко від загрози банкрутства підприємства;
- згідно методу інтегральної оцінки ймовірність банкрутства для підприємства дуже низька, оскільки в досліджуваних роках виконуються умови співвідношення показників.

Запропоновано напрями підвищення господарської діяльності шляхом зневілювання кризових явищ та обґрунтовано доцільність впровадження проекту по переоснащенню цеху на підприємстві ПП «СімоЛ» для випуску нового виду продукції.

Назважаючи на кризовий стан в країні, фінансовий стан нашого підприємства дозволяє собі впровадження даних проектів.

Для ефективності господарської діяльності ПП «СімоЛ» було запропоновано проект по переоснащенню цеху по виробництву дитячих сирків, реалізація якого дозволить збільшити обсяги виробництва, а також випуск нового виду продукції, який здатний зайняти вагому частку на ринку, а також розширити вже існуючий асортимент продукції, що дозволить охопити більше коло споживачів, що призведе до отримання більшого прибутку.

Можна зробити висновок про доцільність запровадження проектів, оскільки в результаті реалізації запропонованих заходів завод отримає додатковий прибуток в розмірі 1594,0 тис. грн. при цьому знизяться витрати на 1 грн. виробленої продукції на 0,06 коп., що додасть певних конкурентних переваг підприємству в ціноутворенні на ринку де воно працює. Термін окупності заходу складе 0,7 роки, що в сучасних умовах господарювання є досить прийнятним показником.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрушко О. Б. Моделювання діагностики кризового стану та загрози банкрутства підприємства / О. Б. Андрушко, М. Р. Горбачовська // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2018. – № 2 (552). – С. 158–163.
2. Бланк І. О. Управління фінансами підприємства : підручник / І. О. Бланк, Г. В. Ситник. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 780 с.
3. Бланк І. О., Ситник Г. В. Управління фінансами підприємства: Підручник. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. – 780 с.
4. Большой экономический словарь / под ред. А. Н. Азрилияна. – 5-е изд. доп. и перераб. – М. : Институт новой экономики, 2018. – 1280 с.
5. Бутник-Сиверский А. Теоретические принципы интеллектуальной инновационной деятельности на предприятии / А. Бутник-Сиверский, А. Красовская // Экономика Украины. — 2020. — № 12. — С. 31-37. — ISSN 0131-7741.
6. Васильев В.Н. Организационно-экономические основы гибкого производства / В.Н. Васильев. — М.: Высш. шк., 2018. — 272 с.
7. Возний С. В. Сутнісна характеристика кризи підприємств та причини їх виникнення / С. В. Возний, Н. М. Тюріна // Наука і економіка. – 2018. – № 3 (7). – С. 66-69.
8. Галіцин В.К. Спеціалізація підприємств і ефективне використання устаткування / В.К. Галіцин, О.П. Суслов, В.В. Сиваш // Економіка пром-сті. — 2018. — № 2. — С. 102-107. — ISSN 1562-109X.
9. Герасимчук В.Г. Національна економічна політика: механізм управління // Екон. вісн. Нац. техн. ун-ту України «Київ. політехн. ін-т»: зб. наук. пр. — К., 2015. — № 1. — С. 3-10.
10. Герасимчук Н. Тенденции развития промышленности Украины на современном этапе / Н. Герасимчук // Экономика Украины. — 2018. — № 3. — С. 24-28. — ISSN 0131-7741.

11. Герасимчук Н.А. Эффективность использования основных фондов пищевой промышленности / Н.А. Герасимчук. — К.: Урожай, 2018. — 208 с.
12. Гитман Л.Дж. Основы инвестирования: пер. с англ. / Л.Дж. Гитман, М.Д. Джонк. — М.: Дело, 2011. — 991 с.
13. Головина О.Д. Значение эффективности производства в условиях рынка и подходы к ее определению / О.Д. Головина // Менеджмент: теория и практика. — 2019. — № 1-2. — С. 203-215.
14. Господарський кодекс України: Прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 р. // Голос України. — 2003. — 14 березня.
15. Грозний І. С. Стан розвитку підприємств машинобудування в сучасних умовах / І. С. Грозний, О. В. Фархшатова // Науковий вісник ЧДДЕУ. — 2010. — № 1. — С. 105–116.
16. Дасковский В.Б. Амортизационная премия: перспективы накопления / В.Б. Дасковский, Е.И. Голикова // Пищевая пром-сть. — 2019. — № 11. — С. 32-34. — ISSN 0235-2486.
17. Дерев'янку О.Г. Фінансові аспекти обґрунтування стратегічного вибору / О.Г. Дерев'янку // Фінанси України. — 2020. — № 6. — С. 88-95.
18. Діяльність суб'єктів господарювання: (статистичний збірник) [Електронний ресурс] ; за ред. І. М. Жук // Державна служба статистики України. — 2011. — 454 с.
19. Дмітрієва Н.А. Визначення економічної ефективності на макро- та мікрорівні / Н.А. Дмітрієва // Фінанси України. — 2010. — № 9. — С. 68-72.
20. Економічна діагностика : □практикум□□/ [Костенко Т. Д., Герасимов А. А., Рижиков В. С. та ін.]. — К. : Центр учбової літератури, 2018. — 186 с.
21. Захарин С. Инвестиционное обеспечение воспроизводства основных фондов / С. Захарин // Экономика Украины. — 2019. — № 5. — С. 43-51. — ISSN 0131-7741.
22. Зятковський І. В. Фінансове оздоровлення підприємств: теорія і практика: Монографія. — Тернопіль: Економічна думка. — 2019. — 344 с.

23. Ильин О.А. Инвестиции в производственные мощности: интенсификация использования / О.А. Ильин. — М.: Экономика, 2019. — 207 с.
24. Инфраструктура товарного рынка: навч. посіб. / Під ред. І.В. Сороки. — К.: НМЦВО МОіН України, НВФ «Студцентр», 2018. — 608 с. — ISBN 966-7530-19-1.
25. Кадзума Татеиси Вечный дух предпринимательства: пер. с англ. / Кадзума Татеиси. — К.: Укрзакордонвизасервис, 2018. — 206 с.
26. Клименюк М.М. Формування організаційної структури управління підприємством / М.М. Клименюк, І.В. Міняйленко // Регіон. перспективи. — 2011. — № 5-6. — С. 218-220.
27. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент : навч. пос. / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. — [3-є вид., випр. і доп.]. — К. : Знання, 2019. — 483 с.
28. Коверга С.В. Модели анализа эффективности ценового поведения экономико-производственных структур // Наук. пр. Донец. нац. техн. унту. Сер. екон. — Донецьк, 2015. — Вип. 97. — С. 83-86. — ISSN 1680-0044.
29. Козик В.В. Оцінка ефективності інвестиційних проектів / В.В. Козик, В.А. Федоровський // Фінанси України. — 2011. — № 4. — С. 59-70.
30. Коновалова Н.П. Производственные мощности предприятий: (Эффективное использование) / Н.П. Коновалова. — М. : Экономика, 2020. — 64с.
31. Критерии и показатели социально-экономической эффективности новой техники / отв. ред. М.А. Виленский. — М. : Наука, 2019. — 248 с.
32. Кузьмін О.С. Регулювання інвестиційної діяльності в Україні / О.С. Кузьмін, С.В. Князь // Фінанси України. — 2018. — № 3. — С. 97-107.
33. Лепа Н.Н. Механизм выбора стратегии производства конкурентоспособной продукции / Н.Н. Лепа // Економіка пром-сті. — 2018. — № 4. — С. 62-70. — ISSN 1562-109X.

34. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством : [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / Л. О. Лігоненко. – К. : Київ. нац. торгов.-екон. ун-т, 2015. – 824 с.
35. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: Підручник. – К.: Київ. нац. торг.-екон, ун-т, 2015. – 824 С. 5.
36. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій : монографія / Л. О. Лігоненко. – К. : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2011. – 580 с.
37. Матвійчук А. В. Моделювання фінансової стійкості підприємств із застосуванням теорій нечіткої логіки, нейронних мереж і дискримінантного аналізу / А. В. Матвійчук // Вісник НАН України. – 2010. – № 9. – С. 24–46.
38. Методика количественной оценки риска банкротства предприятий // Г. В. Давыдова, А. Ю. Беликов // Управление риском. – 2011. – №3. – С. 13–20.
39. Міненко А. «Хочеш гідної зарплатні? – зароби її» за таким принципом працює сьогодні НВО ім. Фрунзе / А. Міненко // Суми і сумчани. – 23 липня 2011 р. – № 30 (611). – С. 4.
40. Плетінь Л. В. Аналіз показників ефективності виробництва в харчовій промисловості / Л. В. Плетінь // Теорії мікро-макроекономіки : зб. наук. пр. – К. : Академія муніципального управління, – 2011.
41. Пономаренко О. Системні методи в економіці, менеджменті, бізнесі / О. Пономаренко. – К. : Основи, 2011. – 390 с.
42. Производственный потенциал: обновление, использование / Н.И. Иванов [и др.]. — К.: Наук. думка, 2019. — 256 с.
43. Промисловий маркетинг: навч. посіб. / О.О. Шубін [та ін.]; під ред. О.О. Шубіна. — К.: НМЦВО МОІН України [та ін.], 2018. — 432с. — ISBN 966-7530-23-X.

44. Прохорова Ю. В. Анализ современных методов и моделей диагностики кризисных состояний предприятий машиностроения / Ю. В. Прохорова // Бизнес-Информ. – 2020. – № 2. – С. 52-57.

45. Рамазанов С. К., Степаненко О. П., Тимашова Л. А. Методи антикризового управління: Монографія. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. – 192 с.

46. Ревуцкий Л.Д. Потенциал и стоимость предприятия / Л.Д. Ревуцкий. — М.: Перспектива, 2019. — 124 с. — ISBN 5-88045-024-4.

47. Ревуцкий Л.Д. Производственная мощность, продуктивность и экономическая активность предприятия. Оценка, управленческий учет и контроль / Л.Д. Ревуцкий. — М.: Перспектива, 2018. — 240 с. — ISBN 5-88045-061-9. 64.

48. Ревуцька Н. В. Харчова промисловість України: оцінка діючих бізнес-моделей в галузі / Н. В. Ревуцька // Актуальні проблеми економіки. – 2019.

49. Садеков А.А. Стратегическое управление предприятием. Управление изменениями: учеб. пособ. / А.А. Садеков, О.Ю. Гусева; Донец. гос. ун-т экономики и торговли им. М. Туган-Барановского. — Донецк: ДонГУЭТ, 2015. — 172 с.

50. Садеков А.А. Инвестиционная привлекательность предприятия (методология и методика оценки): моногр. / А.А. Садеков, Н.А. Лисова; Донец. гос. ун-т экономики и торговли им. М. Туган-Барановского. — Донецк: ДонГУЭТ, 2011. — 270 с. — ISBN 966-7634-10-8.

51. Садеков А.А. Регулирование рентабельности в торговом предприятии / А.А. Садеков, А.В. Коструба; Донец. гос. ун-т экономики и торговли им. М. Туган-Барановского. — Донецк: ДонГУЭТ, 2010. — 101 с. — ISBN 966-763412-4.

52. Садеков А.А. Управление предприятием в условиях кризиса: монография / А.А. Садеков, В.В. Цурик; Донец. гос. ун-т экономики и

торговли им. М. Туган-Барановского. — Донецк: ДонГУЭТ, 2019. — 178 с.— ISBN 966-385-026-4.

53. Салига С. Я. та ін. Управління фінансовою санацією підприємства – К.: Центр навчальної літератури, 2015. – 240 с.

54. Самочкин В.Н. Гибкое развитие предприятия: Анализ и планирование / В. Н. Самочкин. — М.: Дело, 2020. — 336 с. — ISBN 5-7749-0125-4.

55. Самочкин В.Н. Гибкое развитие предприятия: Эффективность и бюджетирование / В.Н. Самочкин [и др.]. — 2-е изд., доп. — М.: Дело, 2018. — 376 с. — ISBN 5-7749-0203-X.

56. Сичевський М. Харчова промисловість України: сучасні тенденції та перспективи розвитку / М. Сичевський, П. Борщевський, В. Троян // Економіка України. – 2019.

57. Скібіцький О. М. Антикризисний менеджмент: навч. посіб. /О. М. Скібіцький. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 567 с.

58. Терещенко О. О. Дискримінантна модель інтегральної оцінки фінансового стану підприємства/ О. О. Терещенко // Економіка України. – 2019. – № 8 – С. 38–44.

59. Терлецька Ю. О. Антикризисна діагностика підприємства: методи, способи та умови застосування / Ю. О. Терлецька // Вісник Донецького університету. Серія В: Економіка і право. – 2019. – Т. 2, № 1. – С. 504–509.

60. Тисунова В.Н. Трансформация украинской экономики и ее региональные аспекты / В.Н. Тисунова. — Луганск: РИО ЛГУВД, 2019. — 560 с. — ISBN 978-966-2905-17-5.

61. Трушин Ю.В. Методические положения по эффективному распределению инвестиционных ресурсов / Ю.В. Трушин, Н.И. Кочуров // Пищевая пром-сть. — 2019. — № 11. — С. 36-38. — ISSN 0235-2486.

62. Трушин Ю.В. Определение приоритетности привлечения внешних инвестиций для развития производства / Ю.В. Трушин, Н.И. Кочуров // Пищевая пром-сть. — 2020. — № 9. — С. 52-54. — ISSN 0235-2486.

63. Тульская Н.С. Продвижение кондитерской продукции на рынок / Н.С. Тульская, Ю.А. Носикова // Пищевая промышленность. 2011. — № 10. — С.9-10.

64. Турило А.М. Экономическое развитие и классификация его видов в предпринимательстве / А.М. Турило, А.А. Турило // Наук. пр. Донец. держ. техн. ун-ту. Сер. екон. — Донецьк, 2011. — Вип. 37. — ISSN 1680-0044.

65. Управление использованием основных фондов в промышленности / М.И. Ример [и др.]. М.: Экономика, 2015. — 160 с.

66. Федотов А.Н. Развитые капиталистические страны: производственные мощности. Теория и методы измерения / А.Н. Федотов. — М.: Мысль, 2015. — 260 с.

67. Фисун А. Техническое перевооружение предприятий / А. Фисун // Бизнес-Информ. — 2018. — № 5-6. — С. 93-94.

68. Фролова Л.В. Механізми логістичного управління торговельним підприємством: моногр. / Л.В. Фролова; Донец. держ. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. — Донецьк: ДонДУЕТ, 2015. — 322 с. — ISBN 966-3850-07-8.

69. Фучеджи В. І. Характеристика методів та моделей діагностики кризового стану підприємства / В. І. Фучеджи // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : [збірник наукових праць] / відп. ред. О. Є. Кузьмін. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. — С. 240–245.

70. Чорновіл І. А. Сутнісна характеристика кризи підприємства та причини її виникнення / І. А. Чорновіл // Вісник Хмельницького національного університету – 2011. – № 2, Т.1 – С. 13.

71. Штангерт А. М. Антикризове управління підприємством: Підручник / А. М. Штангерт – Львів: Українська академія друкарства, 2018. – 396 с.

72. <http://rada.gov.ua/> - офіційний портал Верховної Ради України.

73. <http://smida.gov.ua/> – Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України.

74. <http://pidruchniki.ws> – сайт підручників

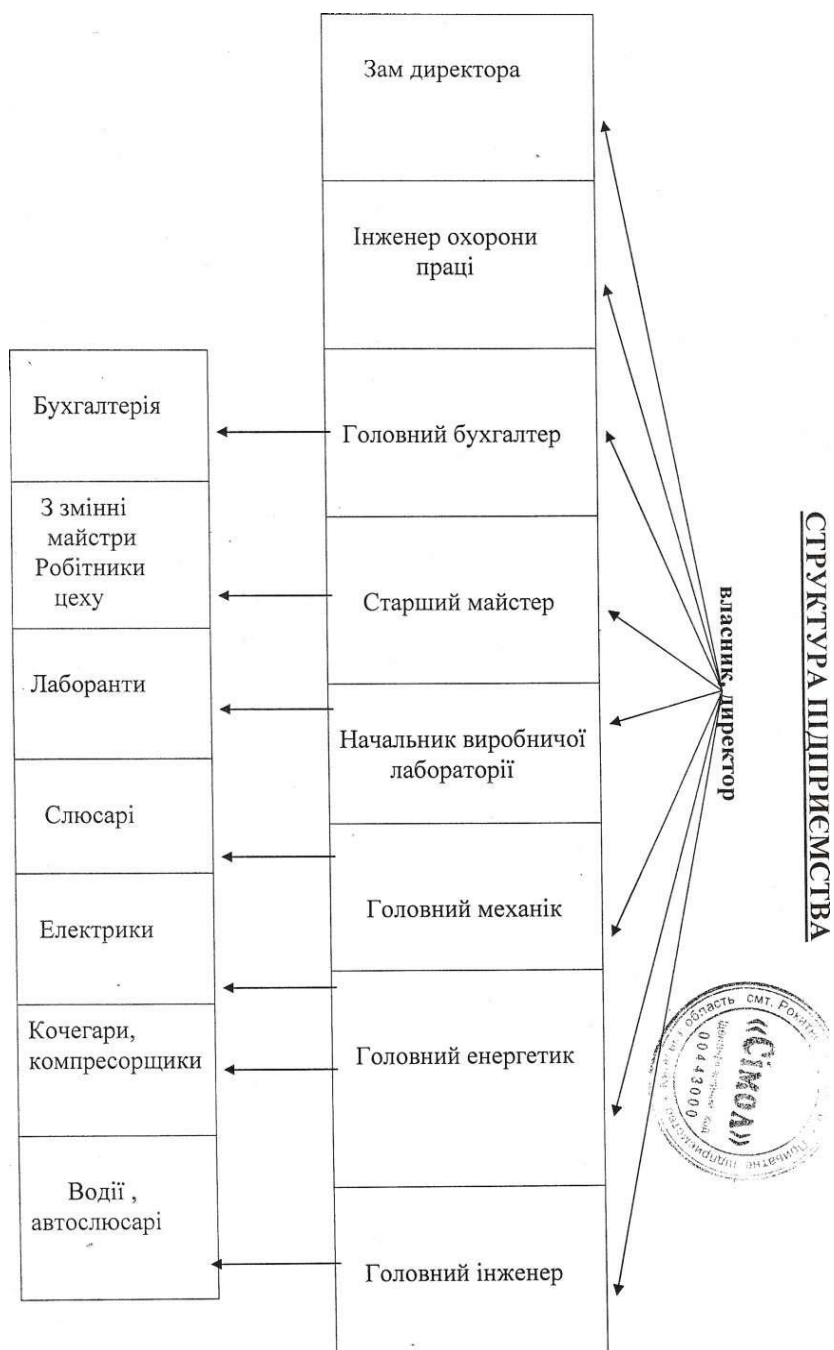
75. Фінансова звітність ПП «Сімол» за 2018 рік

76. Фінансова звітність ПП «Сімол» за 2019 рік

77. Фінансова звітність ПП «Сімол» за 2020 рік

ДОДАТКИ

Додаток А

Додаток Б

Баланс ПП «СімоЛ» 2020р.

АКТИВ	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000		
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	-	-
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	5 895	5 983
первісна вартість	1011	9 697	10 209
Знос	1012	3 802	4 226
Інвестиційна нерухомість	1015		
первісна вартість	1016		
Знос	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість	1021	-	-
накопичена амортизація	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050		
Відстрочені витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізований страхових резервних фондах	1065		
інші необоротні активи	1090		-
Усього за розділом I	1095	5 895	5 983
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	1 559	3 947
Виробничі запаси	1101	697	804
Незавершене виробництво	1102	-	-
Готова продукція	1103	862	3 113
Товар	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110		-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3 560	2 876
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	-	-
з бюджетом	1135	176	6
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
з нарахованих доходів	1140	-	-
із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	709	953
Готівка	1166	9	19
Рахунки в банках	1167	-	-
Витрати майбутніх періодів	1170		
Частка її страховика у страхових резервах	1180	-	-
В тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181		-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

інших страхових резервах	1184	-	
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	6 004	7 782
III- Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	11 899	13 765
Пасив	Код рядки	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
Частина I. Пасивний капітал страховий (пайовий) капітал	1400	7 500	10 000
Внески до незареєстрованого капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	3 046	2 329
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-	-
Неоплачений капітал	1425	( )	( )
Вилучений капітал	1430	( )	( )
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	10 146	12 329
Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання		113	
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526"		
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі: резерв довгострокових зобов'язань	1531		
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533		
і страхові резерви	1534	-	-
інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540		
Резерв на виплати джекпоту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	113	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610		-
товари, роботи, послуги	1615	317	36
розрахунками з бюджетом	1620	222	272
У тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625		58
розрахунками з оплати праці	1630	108	124
за одержаними авансами	1635		-
за обрахунками з учасниками	1640	285	-
за внутрішніх розрахунків	1645	-	-
за страховою діяльністю	1650		-
Поточні забезпечення	1660		-

Доходи майбутніх періодів	1665	256	706
Відстрочені комісійні доходи від страховиків	1670		-
поточні зобов'язання	1690	-	-
Усього за розділом III	1695	1 140	1 436
IV. Зобов'язаний, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	11 899	13 765

Додаток В

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за рік 2020 р.

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогіч період попереднь року
1	2	3	4
Чистіш дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	22 876	20 093
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
Премії підписані, валова сума	2011	-	-
Премії, передані у перестраховання	2012	-	-
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(18 501)	(17057)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий: Прибуток	2090	4 375	3 036
Збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) під зміни інших страхових резервів	2110	-	-
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	-	-
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
Адміністративні витрати	2130	(1619)	(1 097)
Витрати на збут	2150	(1 544)	(1 038)
Інші операційні витрати	2 Уі	130	(52)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	-
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності: Прибуток	2190	1 082	849
Збиток	2 і 95	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші ДОХОДИ	2240	-	-
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	-
Фінансові витрати	2250	( )	( )
Втрати від участі в капіталі	2255	( )	( )
Інші витрати	2270	( )	( )
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	1 082	849
Збиток	2295	( )	( )

Продовження додатку В

Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	1 082	849
Збиток	2355	( )	( )
П. СУКУПНИЙ ДОХІД			
Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1 082	849
Ш. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ			
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
I	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	15 562	14 391
Витрати на оплату праці	2505	1 721	1 567
Відрахування на соціальні заходи	2510	664	603
Амортизація	2515	424	444
Інші операційні втрати	2520	130	52
Разом	2550	18 501	17 057
IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ			
Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на ОДНУ просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-